

İçindekiler

- Söz ve Eylemde Gündem.....	2
- Toplumsal ve Siyasal Gündemden.....	4
- Olasılıklar ve Olanaklar - Murat Sağlam.....	19
- Halkların Demokratik Kongresi ve HDP - İsmail Dokumacı.....	29
- Mutlak Azami Sömürü: Asgari Ücret - Kaya Bilgi.....	31
- Yığınlardan Öğrenemeyen Yığınlara Öğretemez - Ali Gök.....	32
- “Sınıflı toplumların Tarihi Sınıf Mücadeleleri Tarihidir” N.Fırat..	34
- Dayanışmadan Siyasallaşmaya - Işık Duru.....	39
- Kazanmaktan Başka Yolumuz Yoktur - Altan Demirli.....	40
- Dayanışma Birlik Mücadele - Fatma Sünger.....	42
- Kahramanca Mücadele Acı Yenilgi (Çeviri) - Bahman Azad.....	44
- Kadına Şiddet - Çiçek Doğan.....	53
- İş Kazaları Cinayettir - A. Kızıltoprak.....	57
- Burjuva İdeolojisinin Marksist Yazına Yansıması - Veli Kayacı..	59
- Örgüt Çalışmasına Övgü - Bertold Breht.....	64

Anadolu Yayıncılık adına İmtiyaz Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: Özcan Işık
Aylık, Siyasi, Yaygın Türkçe Yayın
Adres: Osmanağa Mahallesi, Kırtasiyeciler Sk.
No: 8 Kat:2 Kadıköy-İstanbul
İrtibat Tlf : 0216 347 87 09
Baskı tarihi: Ocak 2013
Basım yeri: Özdemir Matbaacılık,
Dvutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi
Blok No: 145 Topkapı-İstanbul
Tlf. 0212 577 54 92

İletişim:

Web. www.sözveeylem.org

İstanbul: Tlf: 0216 347 87 09

İzmir: 847 Sk. No:32 Kat:2 Daire:7

Kemeraltı/Konak

Manisa-Turgutlu: Turan Mah. Kurultay
Sk. No:21 Kat:1 Turgutlu

Söz ve Eylemde Gündem

Komünist Birlik ve Komünist Parti

Birlik sorunu, bugün komünistlerden, reformistlere kadar geniş bir yelpazede ve sendikal birlikten eylem ve parti birliğine kadar farklı düzlemlerde tartışılıyor. Sınıf hareketinin içinde bulunduğu ideolojik savrulma ve örgütsel dağınıklığın yol açtığı bu tartışmada, birlik, mevcut durumdan çıkışın bir yolu olarak görülüyor.

Komünistler için birlik sorunu Komünist partinin sınıfın öncü kesimleriyle buluşması, sınıfın eğitilmesi, örgütlenmesi ve sınıf hareketinin devrimci tarzda yönetilmesi sorunudur. Ancak bugün sınıf hareketini bu tarzda örgütleyip yönetecek devrimci bir partinin olmaması, birlik sorununu başka bir biçimde, devrimci partinin inşası sorununa bağlı olarak ele almasını zorunlu kılıyor.

Devrimci sınıf partisinin inşası sorunu doğrudan komünistlerin birliği sorununa indirgenemezse de birlik sorunu yine de parti inşası sürecinin önemli bir ögesidir. Bu noktada asıl sorun birliğin gerekliliği değil, nasıl gerçekleştirileceğidir. Birliğin gerekliliği konusunda komünist kişi ve gruplar arasında genel bir mutabakat olsa da, bu birliğin nasıl gerçekleştirileceği konusunda net bir bakış açısının var olduğu söz edilemez. Tersine bu konuda komünist kişi ve gruplar arasında yaklaşım farklılıklarında ifadesini bulan ciddi bir kafa karışıklığının olduğunu söyleyebiliriz.

En başta komünistlerin birliği sorunu, yaşanan bunca deneyime rağmen hâlâ eylem birliği sonucu birbirine karıştırılıyor. Eylem birliği, ideolojik, politik ve örgütsel yaklaşımları farklı grup ve partiler arasında sınıf mücadelesinin pratik hedefleri üzerinden ortak düşmana karşı gerçekleştirilen mücadele birlikleridir. Farklı yaklaşımlara sahip güçlerin bir eylem birliği çerçevesinde bir araya gelmeleri için ideolojik birlik şart olmadığı gibi, örgütsel ve politik birlik de şart değildir. Bunun aksine, komünistlerin birliği ideolojik birlik üzerinde politik ve örgütsel birliği öngörür. Bu anlamda eylem birliğinden hem içerik hem de biçim olarak farklıdır. İçerik olarak amaç, ilke, hedeflerin bir bütünselliğini, biçim olarak da, disiplinli merkezi bir örgütlülüğü şart koşar. Bu konudaki kafa karışıklığının diğer bir biçimi de, hareketin pratik hedefleri üzerinden kurulacak eylem birliğinin süreç içinde bir ideolojik, politik ve örgütsel birliğe dönüşebileceği düşüncesidir. “Süreç olarak parti” fikrinden hareket eden bu düşüncenin, parti fikrini bir olasılık olarak ele alması yanında en tehlikeli yanı, Birlik sorununu, ideolojik birliğin sağlanmasının bir aracına indirgeyerek, deforme etmesidir. Komünistler için ideolojik birlik varılması gereken bir hedef değil, bir kalkış noktası ve mücadelenin her aşamasında gözetilmesi gereken bir hedeftir. Bu anlayışın temelinde komünist grup ve kişiler arasındaki ilişkiyi bir ideolojik ilişki olarak

değil de grup ya da kişiler arasındaki bir asgari müşterek ilişkisi olarak ele alınması vardır. Bu durumda gruplar, partiler v.b. arasında var olan asgari müşterek, varılması öngörülen ideolojik, politik ve örgütsel birliğin hareket noktası olarak ele alınır. Üzerinde anlaşılan konular asgari müşteriye dahil edilirken, anlaşılamayan konular, ilerde her grubun kendi anlayışına uygun olarak çözüleceği varsayımıyla, geleceğe ertelenir. Anlaşmazlıkların geleceğe ertelenerek çözüldüğünü varsayan bu yaklaşım, sınıf mücadelesi pratiğinin de kanıtladığı gibi, ideolojik ve örgütsel birliği sağlama bir yana, her seferinde daha büyük ve etkili bölünmelere yol açmıştır. İçinde geleceğin ayrılık tohumlarını taşıyan bir birlik ne kadar iyi niyetli bir girişim olursa olsun çökmeye mahkumdur.

Komünistlerin birliği konusunda bütün bu ve buna benzer kafa karışıklıklarının ortak özelliği, birliği koşullayan sınıf hareketindeki mevcut dağınıklığın nedenlerinden hareket etmek yerine, sonuçtan hareket edilmesi, dağınıklığın yol açtığı güçsüzlüğün birleşerek aşılabileceğine olan bönce inançtır. Sınıf mücadelesi dinamik bir süreçtir. Sadece kapitalizmin gelişmesi ve bu gelişmenin sınıf içinde yarattığı farklılaşmalardan, bölünmelerden değil, karşıt sınıfın ideolojik ve politik müdahalelerinden de etkilenir. Sınıf içinde farklı ideolojik politik ve örgütsel eğilimlerin varlığı, bütünüyle kapitalist gelişmenin bu nesnel ve öznel etkilerinin sonuçlarıdır. Bu farklılıkların yok sayılması ya da küçümsenmesi üzerine oturtulan bir birlik anlayışı, işçi sınıfı içinde sadece komünist düşüncelerin yer bulacağı fikri kadar ütöpiktir. Bu farklı eğilimlerin bir parti birliği içinde giderilebileceği varsayımı denklemi tersten kurmaktır.

Parti sorunu kapitalizmden komünizme geçişin kilit sorunlarından biridir. Parti bilimsel komünizm ile işçi sınıfı, işçi sınıfıyla devrim ve komünizm arasındaki devrimci köprüdür. Bu rolünü ancak öncü bir teoriyle donanmış devrimci parti oynayabilir. Çünkü “bilimsel

kesinlikte bir düşünce ve sağlam bir öğreti olmadan işçilere hitap etmek propaganda oyunu oynamaktır”, çünkü “ideolojik içeriği olmayan parti, bir bozukluktur.”

Parti birliğinin oluşumu ve kalıcılığı, dayandığı teorik temellerin doğru ve çürütülemez oluşuna bağlıdır. İşçi sınıfı dün olduğu gibi bugün de doğru ve çürütülemez bir teorik temele, Marksizm’e - Leninizm’e sahiptir. Sorun bu teorinin bir dogma değil de, bir eylem kılavuzu olarak kullanılarak sınıfın bugünkü dağınıklığından çıkışının sağlanmasıdır.

Söz ve Eylemin komünistlerin birliği konusunda baştan beri ısrarcı olduğu nokta, ideolojik birlik sağlanmadan ve bu birlik amaç, ilke ve araç bütünlüğü içinde programatik bir düzleme oturtulmadan, politik ve örgütsel birliğin oluşturulamayacağıdır. İdeolojik birliğe, zamana yayılarak, tartışma ve eleştiriyle ulaşılabileceği varsayımına dayalı bir yürüyüş daha baştan başarısızlığa mahkumdur. Tartışma ve eleştiri, devrimci bir sınıf partisinin ideolojik, politik ve örgütsel birliğini sağlama ve pekiştirmenin vazgeçilmez araçlarıdır. Ancak bu araçlar sağlam bir ideolojik birlik varsa devrimci bir işlev görebilir, ideolojik birliği pekiştirerek politik ve örgütsel birliğin kaldırıcı olabilirler. İlkelerin kaybolduğu, ideolojik sorunların arka plana itildiği yerde, bireysel tutumlara dayalı bir tartışmanın öne çıkması da, bunun yeni bölünmelere yol açması da kaçınılmazdır.

Sınıf mücadelesinin pratiği, başlangıçta ihmal edilebilir küçük ideolojik farklılıkların, mücadelenin sertleştiği koşullarda nasıl büyük ayrılıklara dönüştüğünün ve örgütsel bölünmelere yol açtığına örnekleriyle doludur. Komünistlerin sınıf hareketinde dağınıklığın hüküm sürdüğü bugünkü koşullarda, hareketin “pratik çıkarları” adına, buna bir yenisini eklememek için, birlik sorununa, her zamandakinden daha fazla bir titizlikle yaklaşımları bir zorunluluktur.

Toplumsal ve Siyasal Gündem'den

Düzenleyeler: Yusuf Erdem - Mustafa Kalyoncu – Ferda Kar

Yaralarımız Kanamaya Devam Ediyor!

19 Aralık 2000 Cezaevlerinde Devrimci Katliamı:

Bu kanlı sayfa, devletin katliamcı geleneğinin en hunhar, en acımasız ve en kanlı katliamlarından biridir. Devlet tam yirmi hapisanede eş zamanlı bir operasyon gerçekleştirerek 28 devrimciyi, jandarma kurşunuyla, inşaat makinalarıyla veya diri diri yakarak, dumanlarla boğarak katletti; yüzlerce devrimci tutsağın yaralanmasına yol açtı.

En acısı da bu ölüm operasyonuna hiç utanmadan ve alay edercesine “Hayata Dönüş (!) Operasyonu” adını vermeleridir. Tepkiler yükselince de, katliam emrini veren ve onu uygulatan asıl katiller yerine, bu insanlık suçunu birkaç jandarma eri ve cezaevi görevlisinin üzerine yıktılar.

24 Aralık 1978 Maraş Katliamı

Maraş katliamı üzerinden tam 33 yıl geçti. O yıllarda egemen güçler, krizin yükünü işçi sınıfı

ve emekçilerin sırtına yüklemek, bu amaçla hazırlanan 24 Ocak kararlarını, dikensiz bir gül bahçesinde uygulayabilmek ve burjuvazinin uykularını kaçırarak derecede yükselen işçi hareketi başta olmak üzere tüm devrimci hareketi kanla boğmak üzere bir askeri diktatörlüğe ortam hazırlıyor, çok yönlü bir operasyonla bir darbe için yol döşüyordu. Örneğin dehşet uyandıran ve büyük ses getiren tanınmış muhaliflere yönelik suikastlar, MHP’li faşist milisler eliyle kitle katliamları ve özellikle de Maraş, Çorum, Tokat, Sivas gibi Alevi-Sünni ayrımını kaşıyıp nefrete dönüştürerek kitlesel Alevi ve solcu katliamını tezgahlamaya çalışıyorlardı.

İşte böyle bir ortamda iyi yetişmiş CIA ajanları, faşist ve dinci gericiler, devletin karanlık güçleri düğmeye bastılar. Saldıracakları Alevi ve devrimci evlerini önceden işaretlediler, başka kasaba ve illerden milisleri getirdiler, 24 Aralık günü düğmeye bastılar. Böylece korkunç bir katliam başlatıldı. Ve Çorum’un aksine Maraş’taki örgütlülük ve eylem birliği zayıf kaldığı için, yıkım ve kıyım çok daha büyük oldu.

Sonuç, resmi rakamlara göre 101 -gerçekte çok daha fazla - kişi katledildi, binlerce kişi yaralandı ve bir yağma başladı. ve 13 ilde Ecevit

hükümetince Sıkıyönetim ilan edildi. Sonrası günlerde ise Alevi ailelerin çoğu ellerinde ne varsa yok pahasına satarak veya büsbütün bırakarak Alevi köylerine ve büyük kentlere göçtüler.

Ve elbette, devletçe tezgâhlanan bütün komplolarda olduğu gibi, asıl suçlular bulunamadı, ele geçirilen birkaç maşa da devletçe hep kollandılar. Maraş; devrim ve demokrasi güçlerinin, tam 33 yıldır hâlâ hesabı sorulmamış ve her daim kanayan bir yarası durumundadır.

28 Aralık 2011: Roboski Katliamı

Çoğu çocuk denecek kadar gencecik 34 Kürt köylüsü, savaş uçaklarıyla bombalanarak devletçe katledildi. Kanlı vücut parçaları, karlara, toprağa ve kaya parçalarına karıştı.

Köylüler, kendilerine verilmek istenen “kan” paraları nefretle reddettiler. Bütün istedikleri, suçluların ve vur emrini veren asıl suçlunun ortaya çıkıp “Vurun!” diyen benim demesi ve tüm suçluların cezalandırılmasıdır. AKP iktidarı ve devlet ise bunu hiç istemiyor, sürüncemede bırakıp unutturmak istiyor.

Roboski, devletin “Tedip, Tenkil ve Tehcir” (ya da iki kelimeyle “ inkâr ve imha”) politikasının onlarca yıldır değişmediğini gösteren yeni bir katliamıdır. 1920’de Koçgiri, 1925’de Piran-Palu, 1930’da Ağrı ve Zilan, 1937-38’de Dersim, 1943’te Van Özalp ve 2011’de Roboski

Ne var ki; baskı ve zulme tarihi boyunca hiç teslim olmayan, onuru ve kimliği için, anadili ve kültürü için, özgürlüğü ve kendi yazgısını özgürce belirlemek için başkaldırarak savaşan, bu uğurda her türlü bedeli ödemeye hazır olan bir halkı yenmek mümkün değildir. Tarih, buna defalarca tanıklık etmiştir. Zalimlerin çabası her seferinde akamete uğramıştır.

Ne zaman ki işçi hareketiyle sosyalist hareket devrimci bir zeminde et ve tırnak gibi birleşip kaynaşır; ne zaman ki Kürt Özgürlük Hareketi ile mazlum Alevi yoksulları kardeşleşerek güçlerini birleştirip devrimci işçi hareketiyle buluşur, işte o zaman tüm hesapları sorarız ve düşman sınıfın yetkililerin yaptıklarını, iktidar olarak, fitil fitil burunlarından getiririz. Çünkü hesap sormak için güçlü olmak, güçlü olmak için birlik olmak ve böylece muktedir olmak; muktedir olmak için iktidar olmak gerekir.

Maltepe-Gülsuyunda Aralık Katliamları Lanetlendi

2 8 Aralık 2012 Cuma günü akşamı İstanbul Maltepe’de en taze yaramız Roboski katliamı başta olmak üzere, 19 Aralık 2002 cezaevlerindeki devrimci tutuklulara yönelik katliam, 24 Aralık 1978 Maraş katliamı kitlesel bir yürüyüşle lanetlendi.

Halkların Demokratik Kongresi bileşenlerinin düzenlediği ve diğer devrimci demokratik örgütlerin de destek verdiği yürüyüş, akşam saat 19.00’da Gülsuyu son duraktan başladı.

“İçerde, dışarda zindanları parçala! / Yaşasın halkların kardeşliği! / Maraş’ın, Roboski’nin, devrimci tutsakların hesabı sorularak!” sloganları eşliğinde ve yol boyunca gençlerin, halkın yürüyüşe katılımı, alkışları ve el sallamalarıyla

Gülsuyu merkeze kadar sürdü. Merkezde devletin katliamcı geleneğini lanetleyen ve sloganlarla desteklenen bir basın bildirisi okunarak yürüyüş sonlandırıldı.

19 Aralığı Unutmadık, Unutmayacağız!

1 9 Aralık 2000’de çeşitli hapishanelerde devrimci tutsakların katledilmesinin 12. yıl dönümünde, İzmir’de devrimci sosyalist örgütlerce düzenlenen bir yürüyüş ve basın açıklamalarıyla lanetlendi.

Üç yüze yakın kişinin katıldığı yürüyüş, Karşıyaka İstasyonu’ndan başladı. Yol boyunca “Bedel ödedik, bedel ödeteceğiz!”, “Yaşasın devrimci dayanışma!”, “İçeride, dışarıda hücreleri parçala!” “Devrimci tutsaklar onurumuzdur!” sloganları atıldı. Yürüyüş boyunca alkış ve el sallayarak sempatilerini dile getiren yurttaşların desteklediği yürüyüş, Karşıyaka İskelesi’ne kadar devam etti ve burada basın bildirisi okundu. Eyleme SÖZ ve EYLEM, EMEP, SDP ve çok sayıda devrimci örgütlenme de destek verdi.

Hatırlanacağı gibi, 19 Aralık 2000’de devle-

tin gaz bombaları, ağır silahlar ve iş makineleri ile 20 hapishanede birden uyguladığı katliamda 28 devrimci tutsak öldürüldü, yüzlerce tutsak yaralandı.

Uğrunda can verdikleri devrimci değerler ve anıları sınıf mücadelesinde yaşayacaktır.

İşçiye Dayanışma da Yasak!

Devrimci işçiler ve dostları: direnen Hey Tekstil, BEDAŞ, Roseteks, Darkmen işçileriyle dayanışmak ve “İşçi Direnişlerini Büyütelim, Kazanalım!” belgisine hayat vermek amacıyla 16 Aralık’ta Bağcılar Olimpik Spor Salonu’nda içlerinde Grup Yorum, Hüseyin Turan, Grup Abdal, Niyazi Koyuncu gibi müzik gruplarının ve sanatçıları-

nın bulunduğu bir dayanışma konseri düzenlemek istediler.

İstanbul Valiliği, son anda o ünlü “Kamu güvenliği” (!) gerekçesiyle konseri yasakladı. Elbette Valilik, bu konserde kimin güvenliğini kime karşı neden sağlayamayacağı, bu konserin yaratacağı güvenlik zaafını önlemekte devletin neden yetersiz kalacağı konularına açıklık ge-

tirmedi.

Aralarında çok sayıda işçinin de yer aldığı halk ve sanatçılar; bu işçi düşmanı yasaklama kararına tepki gösterdiler. İstanbul Valiliği'nin "güvenlik" gerekçesiyle yasakladığı konseri her şeye rağmen gerçekleştireceklerini belirten yurttaşlar, konser için spor salonunun önünde toplanmaya başladı. Salonun kapılarını kapatan polis, çevrede yoğun önlemler aldı. Salona girmekte ısrar eden ve aralarında işçilerin de bulunduğu gruba, çevik kuvvet polisleri, biber gazı ve tazyikli su ile müdahale etti. Müdahale üzerine Bağcılar Cemevi önüne geçen grup yola barikat kurarak polise taşlarla karşılık verdi. Bir süre devam eden çatışmanın ardından polisin geri çekilmesi ile grup basın açıklaması yaptı. Grup adına açıklama yapan Avukat Taylan Tanay, birçok yerde yapılan bu tür konserlerin "güvenlik" gerekçesiyle iptal edilmesinin kasti olduğunu belirtti. Tanay, dayanışma konserini 16 Aralık akşamı Okmeydanı Sibel Yalçın Parkı'nda gerçekleştireceklerini duyurdu.

Açıklamanın ardından Grup Yorum, "Çav Bella" marşını okudu. Bir süre halay çeken grup, daha sonra Okmeydanı'nda bir araya gelmek üzere dağıldı.

Hiç kuşkusuz; gülünç gerekçelerle dayanışma konserlerine bile izin vermeyen işçi düşmanı ve burjuva dostu bu tür kararlarıyla yetkililer, işçi direnişlerini ve sınıf mücadelelerini engelleyemeyecekler; tersine gözü dönmüş bir sınıf kiniyle bu yangına körükle giden tutumlarıyla direniş ve başkaldırıları bir kasırgaya dönüştüreceklerdir. Ayrıca bu türden her bir uygulama, emekçilerin gözünde devletin işçi düşmanı sınıf karakterini daha bir açıklığa kavuşturacaktır. Yeter ki işçi sınıfımız ve komünistler, devrimci demokrat kamuoyu bu baskı, zor ve şiddet karşısında boyun eğmesinler, burjuvazinin dayattığı mücadeleye örgütlü ve kararlı biçimde karşılık versinler. Yeter ki, örgütlüğümüzü sürekli pekiştirelim, "İşçi Direnişlerini Büyütelim, Kazanalım!"

Üniversitelerde İşçi Mücadeleleri

Öğrencilerin müşteri, çalışanların işçi olarak görüldüğü, bugünkü üniversitelerde tamamen piyasa koşulları hüküm sürmekte. Bilimsel bilginin özgürce üretilebildiği alanlar olmaktan çıkarak sermayenin Ar-Ge kuruluşları durumuna dönüştürülen üniversitelerde, artık sadece sermayenin

lerine ve topluma bunu dayatıyor. İşte bu nedendir ki Üniversite yönetimlerinin patron, çalışanların işçi olduğu koşullar artık yürürlüktedir ve bunlar acımasız meta üretim koşullarıdır. Ve hiç kuşkusuz tıpkı fabrikalarda olduğu gibi, patrona karşı işçileri güçlü kılacak şey, onların örgütlü mücadeleleri ve bu mücadeleler

desteklediği projeler önemsenmekte. Dolayısıyla üniversiteler, bilimin üretildiği alanlar olmaktan çıkıp, meta üretim merkezleri haline dönüştürüldü. Burjuva devlet, tüm üniversitelerden artık, özgür ve yaratıcı beyinler, yetkin bireyler yetiştirmesini değil, sermayenin ihtiyaç duyduğu emek gücünü yetiştirme işlevini üstlenmesini istiyor ve gençlere, öğretim üye-

çevesinde örülen sınıf ve gençlik dayanışması olacaktır.

İstanbul Bilgi üniversitesinde Ağustos ayı içinde, üniversite yönetimi tarafından 20 işçi, işten çıkartıldı. Üniversite yetkilileri işten çıkarma nedeni olarak binalarının hizmet dışı kalması ve böylece üniversitenin küçülmesi gerekçesini ileri sürmüşlerdi.

Sosyal-İş sendikasında örgütlü olan işçiler, çeşitli eylemler ve basın açıklamalarıyla, üniversite yetkililerinin ve kamuoyunun dikkatini çekmek istediler. Çeşitli parti ve dergi çevrelerinin de desteklediği bu eylemler, üniversite yönetiminde bir etki yaratmayınca, sendikalı 3 işçi, 4 Eylül günü Santral kampüste

oturma eylemi başlattı. 80 gün süren eylemle, Sendika ile işveren arasındaki görüşmeler sonunda sendikanın talepleri kabul edildi ve işe dönüş mücadelesi veren 3 işçi eski haklarıyla iş başı yaptılar.

Organize Sanayi Bölgelerinde Dayanışma Ruhu Yükseliyor

Bursa Renault otomobil fabrikası işçileri, metal iş kolunda örgütlü oldukları sendika tarafından hazırlanan toplu iş sözleşme taslağının kendilerine danışılmadan hazırlandığını söyleyerek 12 Kasım günü fabrikayı işgal ettiler.

Aynı sanayi bölgesinde bulunan Bosch işçileri, sınıf kardeşlerinin bu eyleme destek amacıyla, fabrikaya doğru yürüyüşe geçtikleri sırada, bir grup tarafından saldırıya uğradılar. Saldırı sonunda 3 Bosch işçisi yaralandı.

12 Kasım günü Renault işçilerinin başka bir

sendikaya geçmek ve hazırlanan toplu iş sözleşmesi taslağını iptal ettirmek için başlattıkları işgal eylemi, patronun 20 işçiyi işten çıkarmasıyla karşılık buldu.

İşçilerin kendi sendikalarını özgürce seçme iradeleri sermaye tarafından engellenmeye çalışılıyor. Sermaye tarafından engellenmeye çalışılan bir başka şey de organize sanayi böl-

gelerinde olumlu bir yönde gelişen işçi dayanışması ruhu. Eylül sayımızda Gaziantep Organize Sanayi Bölgesi'nde tekstil işçilerinin çığ gibi büyüyerek tüm organize bölgesini saran eylemlerinin haberini yayınlamıştık. Bütün belirtiler, organize sanayi bölgelerinde sınıf dayanışması eylemliklerinin gelişerek çoğalacağını göstermektedir.

“İnşallah Ecdadımıza Layık İşçiler Yetiştireceğiz!”

Yıllarca önce, bir dersane patronu bir öğretmen arkadaştan söz ederken şunları söylemişti: “Öyle iyi, öyle efendi, öyle mazlum bir insandır ki; ‘Eline vur, ekmeğini al, sesi çıkmaz. Ücretini alırken bile, yüzü kızarır. Çok da çalışkandır, çok da yeteneklidir.”

Ben de :

“Demek patronlar, “Eline vur, ekmeğini al. “denilen mazlum, çalışkan ve yetenekli elemanları pek seviyorlar. Zaten kapitalizm, dünyanın her yerinde böyle emekçiler ister.” demiştim. Orada bulunanlar da kakhaha atınca adam pek bozulmuştu.

Aşağıdaki haber, hemen aklıma bu diyalogu getirdi:

Ankara’da Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Faruk Çelik’in de katıldığı, “İş Sağlığı ve Güvenliği” Kanunu konulu seminer düzenleniyor. Bakan, işçi ölümlerinde en önem verdiği şeyin, insanların hayatları ve geride bıraktıklarının hali değil, maliyet hesabı olduğunu açıkça ortaya koyan konuşmasında iş kazalarının Türkiye’ye yıllık maliyetinin 7.7 milyar lira olduğunu belirtiyor.

Bakandan sonra söz alan İş Sağlığı ve Gü-

venliği Genel Müdürü Kasım Özer de “İş kazaları ve meslek hastalıkları maalesef başımızı çok ağrıtıyor” dedikten sonra, yıllık 7.7 milyarlık maliyet sorununu çözmek için bulduğu muhteşem formülü açıklıyor: “İnşallah ecdadımıza layık işçiler yetiştireceğiz.”

Ve bu ‘muhteşem’ Genel Müdür Özer’in bazı şikâyetleri de yok değil. “Bazı çevrelerin” iş kazalarını, iş cinayeti diye tabir etmeye başladığından yakınıyor...

Acaba bu ‘ecdadımıza layık işçiler’, ne tür özellikleri taşımalı?

*Evvvela, iş kazalarına “iş cinayetleri” dememeli, böyle söyleyenleri dinlememeli. Hem başbakan da, bakanlar da, Zonguldak kömür işçilerinin göçük altında can vermeleri ve Tuzla’daki ölümler dahil tüm kazaları ve ölümleri kaderle, takdiri ilahiyle ve “işin mahiyeti” ile izah etmediler mi?

Kimi münafık ve bozgunların şu sözlerini kulaklarını tıkamalı: Türkiye, iş kazaları ve kazalarda ölen ve yaralanan işçi sayıları bakımından dünya birincisi. Bu bir kader değildir. Sağlıklı ve güvenli bir ortamda çalışmak istiyoruz. Bu akıl almaz derecedeki kaza, ölüm, yaralanma ve meslek hastalıklarının nedenleri,

aşırı yoğunlukta ve çok uzun çalışma saatleri; daha az işçiyle daha çok üretim anlayışı, esnek çalışma, taşeronlaştırma gibi tam bir kuralsızlığa dayanan çalışma koşulları, maliyeti yükseltecek diye alınmayan sağlık ve güvenlik önlemleri ve hepsinden önemlisi sendikali, hakları

için mücadele eden örgütlü işçi düşmanlığı ve bu amaçla tam bir emek düşmanı cephe oluşturan patron-bürokrat-hükümet-cemaat koalisyonudur.

14 Kasım 2012: Avrupa'da Eylem ve DayanışmaGünü

Avrupa İşçi Sendikaları Konfederasyonu ilk kez dört ülkede eş zamanlı grevler ve diğer birçok ülkede protestoları içeren bir eylem çağrısı yaptı. Çağrıya tam 27 Avrupa ülkesinin proletaryası, emekçileri ve gençliği, grevlerle, eylemlerle karşılık verdi.

Avrupa Halkları, Ayaklanın!

Eylemler, İsveç, Danimarka, Litvanya, Letonya, İngiltere, İrlanda, Hollanda, Belçika, Almanya, Fransa, Polonya, Avusturya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Macaristan, Portekiz, İspanya, İtalya, Hırvatistan, Romanya, Bulgaristan, Yunanistan, Kıbrıs, Malta, İsviçre, Lu-

ROMA

xemburg olmak üzere toplam 27 ülkeyi kapsadı.

Bu amaçla örgütlenen 14. Kasım Avrupa Eylem ve Dayanışma Günü, Avrupa çapında güçlü bir eylemlilikle sonuçlandı. Çok sayıda Avrupa şehrinde yüzbinlerce insan kemer sıkma politikalarının gaddarlığına karşı yürüdüler.

Avrupa'nın Akdeniz havzası, 14 Kasım Çarşamba günü, Avrupa'da şimdiye kadarki en büyük koordinasyonlu uluslararası grevin ardından patlak veren şiddetli çatışmalarla sarsıldı. Avrupa İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun (ETUC) çağrısıyla, Avrupa'daki borç krizinin başlamasından bu yana ilk kez yıllardır devam eden kemer sıkma politikalarına, güvencesiz

li sokak çatışmaları oldu.

“ Ayaklanın ! Krizin faturasını biz ödeme-yeceğiz ! ”

İtalya'nın 100'den fazla kentindeki protestolara 300,000'in üzerinde insan katılırken, işçiler, Yunan, İspanyol ve Portekiz işçileriyle dayanışmalarını göstermek için 4 saat işi durdurdular. Pisa kulesini işgale dengöstericiler, kuledenaşağıya “ Ayaklanın ! Krizin faturasını biz ödemeyeceğiz ! ” yazılı bir pankart açtılar.

Beş büyük Fransız işçi sendikası, yaptıkları ortak açıklamada “kemer sıkma politikalarının karşısında olduklarını” belirttiler.

çalışmaya ve işsizliğe karşı, AB'ne üye 27 ülkede 50 kadar sendikaya bağlı milyonlarca işçinin iş bıraktıkları ve parlamentoya yürüdükleri protesto gösterileri ve grevleri örgütlemek için birleştiler. İspanya, Portekizve İtalya'da şiddet-

Fransa

Fransa'da da 100'ü aşkın kentte protesto gösterileri ve grevler yapılırken, Belçika'da işçiler Avrupa Komisyonu binasına yürüdüler ve

ülke çapında bir dayanışma greviyle demiryolu ve hava ulaşımını hemen hemen tamamıyla durdurdular.

Geçen hafta yapılan 48 saatlik grevin tamamen felce uğrattığı Yunanistan'da eylemler nispeten ılımlı geçerken, çalışanlar 3 saatlik iş bırakma eylemi yaptılar. Syntagma Meydanında Parlamento önünde toplanan onbinlerce insan, Güney Avrupalı işçilerle dayanışmalarını ifade etti.

Fakat en çarpıcı eylemler, her iki ülkede yapılan etkili kitlesel genel grevler sonrasında şiddetli sokak çatışmalarının gerçekleştiği İber Yarımadası'nda yoğunlaştı. Portekiz'de, eylemler 40 şehirde gerçekleşti. Lizbon'da parlamento binası on binlerce insan tarafından kuşatıldı. Polislin gösterilere uyguladığı şiddet karşısında bölge sakinleri, diktatörlük zamanından bu yana böylesi bir polis şiddeti görmediklerini ifade ettiler

keyi durma noktasına getirdiler ve Başbakan MarianoRajoy'un zor durumdaki muhafazakar hükümeti üzerindeki baskıyı arttırdılar. Yüzbinlerce insan, yakılan çöp konteynerlerinden oluşan barikatların kapattığı Madrit sokaklarına çıktı ve Barselona'da protestocular, polis arabalarını ateşe verdiler. Bazı şehirlerde işçilerin öfkesi yalnızca hükümete değil, bankalara da yöneldi. “ Geleceğimizi elimizden alıyorlar!”, “ Biz çözümü biliyoruz, bankacıları hapse atın!,” sloganlarıyla yürüdüler.

Ve böylece Güney Avrupa, temellerinin üzerinde sarsılmaya devam ediyor. Madrid, Lizbon, Roma ve Atina sokaklarında dumanlar yükselirken, bir nokta giderek daha açık hale gelmektedir: artık sorun, sosyal patlamanın meydana gelip gelmeyeceği değil, ne zaman gerçekleşecektir. Öfke giderek büyüyor ve yükselen işsizlik, sertleşen kemer sıkma önlemleriyle ve devletin uzlaşmazlığı nedeniyle gittikçe daha fazla hayal kırıklığına uğrayan, polis şiddetinin

Lizbon

İspanya'da, işgücünün yüzde 80'i yılın ikinci genel grevine katılarak, etkili bir şekilde ül-

öfkелendirdiği bir Avrupalılar kuşağıyla böyle bir halk ayaklanmasının patlaması daha da kaçınılmaz görünüyor. Hepsi, bir kıvılcıma bakar

Uluslararası Tekeller Asya'da da Kanla Besleniyor

Dünyanın ikinci büyük tekstil ihracatçısı olan Bangladeş'te, 9 katlı bir tekstil fabrikasında Kasım ayında çıkan yangında 112 işçi, dumandan boğularak, yanıp kavrularak hayatını kaybetti. Uluslararası medyada iş kazası diye yer alan haber, benzer

dönüşmüş durumda. İşçiler için hazırlanan bu koşullar, işçi cinayetlerini de kaçınılmaz kılıyor. Önceki sayımızda kaza değil, katliam başlığıyla Pakistan'daki tekstil fabrikasında çıkan yangında 236 işçinin hayatını kaybettiği haberini yayınlamıştık. Ve her gün Asya ülkelerinden işçi

olaylar gibi hazırlanan koşullar itibariyle, kazadan çok bir cinayettir.

Uluslararası tekellerden iş kapabilmek adına, ülkelerindeki işsizlik ve yoksulluğu kendileri için bir kâr mekanizması haline getiren burjuvazi; işçileri güvencesiz, sağlıksız ve iş güvenliği olmayan mekânlarda çalışmaya zorluyor.

Bangladeş'teki 4500 tekstil fabrikasında yaklaşık iki milyon işçinin çalıştığı söyleniyor. Bangladeş'te konfeksiyonun ihracattaki payı yüzde 80. Diğer bir deyişle ülkenin dış gelirinin yüzde 80'ini, iki milyon işçi yaşamlarını kaybetme pahasına karşılıyor. Bu ülke, özellikle ucuz iş gücü ve düşük maliyetleri nedeniyle, dünya tekstil tekellerinin üretim merkezine

cinayeti haberleri gelmektedir.

Bilindiği gibi birçok Asya ülkesi, mücadele ederek toprak ilhakı biçimindeki sömürge devlet konumundan, siyasal bağımsızlıklarını kazandılar. Ne var ki çağ, artık Emperyalizm çağıydı ve bu ülkeler artık Emperyalizmin belirleyici özelliği olan Mali Sermayenin ablukası altına girmişlerdi. Bu süreç, yoğunlaşarak sürmektedir.

İşçi sınıfının bu ağır sömürü koşullarına ve bu katliamlara ne zaman dur diyeceği, üretimden gelen gücünü sermayeye karşı ne zaman kullanacağı sorusunun cevabı, sınıfın mevcut burjuva iktidarlara ve emperyalist kuşatmaya karşı örgütlü mücadeleyi hangi düzeye getirdiği ile ilintilidir.

Kenneth Loach,

işçilerle dayanışmak için “yaşam boyu onur ödülü”nü reddetti.

Taşeron işçi çalıştırdıkları ve örgütlenmek isteyen işçileri işten attıkları için devrimci sanatçı televizyon ve sinema yönetmeni İtalya-Torino Film Festivali’nin kendisine vermek istediği “yaşam boyu onur ödülü”nü reddetti.

Yaşamı, eylemi ve komünist idelere bağlılığı tam bir uyum içinde geçti. O nedenle de filmlerinin, düşüncelerinin işçi sınıfına ulaşmasını engelleme çabalarına karşı kararlı bir direniş sergiledi. Örneğin, 70’ler ve 80’ler boyunca, kendisine uygulanan ekonomik abluka, filmlerini dağıtma zorluğu ve politik sansürle boğuştu.

Thatcherizm’in İngiltere’de iktidarda olduğu dönemde konularını işçi ve emekçi sınıflardan, yani yoksulların yaşamından alan devrimci toplumsal mesajlarla yüklü filmler yapan Loach, madencilerin grevini anlatan A Question of Leadership isimli belgeseli ile Muhafazakar Parti’nin şiddetli tepkisini çekti.

Filmlerinde sosyalist kimliğini her zaman öne çıkaran Loach, sıradan insanı ele alarak onun günlük yaşamını, yaşadığı sosyal ve maddi zorlukları tüm çıplaklığıyla ortaya sermiştir.

6 kez Cannes Film Festival’inde büyük ödül alan yönetmen, 90’lardan sonra, Gizli Ajanda, Nikaragua’daki Sandinist hareketi işleyen Carla’nın Şarkısı, İspanya iç savaşına katılmış bir İngiliz’in hikâyesi Toprak ve Özgürlük, çaresizliğin umut ile harmanlandığı Benim Adım Joe, İngiltere’de demiryollarının özelleştirilmesinin demiryolu işçilerinin üzerindeki etkisini anlatan Demiryolcular... gibi filmleri yönetti.

Ken Loach, 2009 Temmuz ayında Avustralya’nın Melbourne şehrinde gerçekleşen film festivalinde yarışan ‘Looking for Eric’ filmini İsrail’i gerekçe göstererek geri çekti. Festi-

valin sponsorunun İsrail olduğunu öğrendiğinde, ‘Şiddet üreten devletin gölgesinde sanat yapılmaz. Sanat savaşa ve yok etmeye değil, barışa ve insanlığa hizmet eder. İsrail, Ortadoğu’daki

politikalarını gözden geçirmeli` dedi.

Son olarak 2012 yılında İtalya Torino Film Festivali’nde “yaşam boyu onur ödülü”ne değer bulundu; ancak Loach prestiji son derece yüksek olan bu ödülü, festivali düzenleyen Ulusal Sinema Müzesi’nde, “işçilerin taşeron şirket aracılığıyla çalıştırılmasını ve güvencesiz düşük ücretle çalışmaya direnen işçilerin işten çıkartılmasını görmezden gelemeyeceğini “ açıklayarak ödülü reddetti.

Bize göre Ken Loach’ın aldığı en değerli, en kalıcı ödül, emekçilerin verdiği “İşçi sınıfının şairi, Proletaryanın sinemacısı” ödülüdür. Bu prestiji en yüksek ve kalıcı manevi ödül ise, uzun yaşamı boyunca dik duruşu, işçi sınıfı ve emekçilerin çıkarları dışında özel bir çıkar peşinde koşmamasıyla, üstün yaratıcı yeteneğinden ve Marksist dünya görüşünden beslenen devrimci filmografisiyle, düşman sınıfın çevresinde örmeye çalıştığı duvarları parçalayarak sesini dünya emekçilerine ulaştırmaktaki inadıyla hak etti. Ve böylece daha yaşarken ölümsüz devrimci sanatçılar kervanına katıldı.

Macaristan'da Öğrenciler Parasız Eğitim İçin Sokağa Çıktı

Macaristan hükümeti, “eğitim reformu(!)” adıyla, Yükseköğretimi tümüyle paralı hale getirmeye kalkıştı. Bunun üzerine üniversite ve lise öğrencileri; “reform” adı altında üniversitelerin piyasalaştırılmasına karşı, “eşit, parasız bir üniversite” için kitlesel biçimde sokağa çıktılar.

Bu talepler dışında ayrıca üniversitelerde öğrenci ve öğretmen kurumlarının ve federasyonlarının da söz sahibi olması taleplerini içeren öğrenci eylemlerinin 3. gününde hükümet geri adım attı.

Parlamentonun önüne büyük bir gösteri düzenleyen öğrenci birlikleri, bu gösterinin ardından Macar Radyo binasına yürümüş ve de hazırladıkları 6 maddelik bir deklarasyonun radyoda yayınlanmasını talep etmişlerdi.

Bu talep Macar devlet radyosu tarafından kabul edilince de o günkü gösteri sona ermişti.

Ancak, öğrencilerin bu ve başka köklü talepler uğruna başlattıkları eylemleri ve mücadele kararlılıkları geniş bir dayanışma desteğini de yanına alarak büyüyor.

Örneğin;

•Öğrenciler, daha önce özerk bir yapıya sahip olan liselerin eğitim reformu kapsamında

eğitim bakanlığı bünyesine çekilmesine ve de üniversitelerin kontenjanlarının devlet tarafından belirlenmesine karşı çıkıyor ve üniversitelerin bütçesinin önemli miktarda azaltılmasını da kabul etmeyeceklerini vurguluyorlar.

- Macaristan öğrencileri hazırlanan yeni yasa ile her yıl 232 ila 464 dolar arası harç ödemek zorunda. Hükümetin üniversite fonlarını kesmek ve büyük ölçüde var olan bursları azaltmak adına

hazırladığı bu yasaya karşı, öğrenciler parasız eğitim taleplerini yükselterek parlamentoya yürüdüler. Parlamento önünde polis engeli ile karşılaşan öğrenciler, polis zoru ile parlamento önünden uzaklaştırıldı.

- Öğrencilerin bir talebi de şimdilerde hepten kesilmeye çalışılan burslara karşılık hükümetin dayattığı 2 yıl hükümet için çalışma zorunluluğu.

Ulusal Öğrenci Birliği (HÖÖK) başkanı Dávid Nagy, öğrencilerin geleceğinin tehdit altında olduğunu ve bunun için artık tahammüllerinin kalmadığını iletirken, Demokratik Öğretmenler Sendikası adına konuşan László Mendrey ise son 20 yılda yükseköğretim üzerinde yapılan bütçe kesintilerinin derhal durdurulması çağrısında bulundu.

SDP (Sosyalist Demokrasi Partisi)

5. Olağan Kongresi

“Dayanışma, Enternasyonalizm Devrim ve Sosyalizm”

9 Aralık 2012’de SDP (Sosyalist Demokrasi Partisi)’nin 5. Olağan Kongresi, Ankara Kocatepe Kültür Merkezi’nde yapıldı. Salon, yurt içinden ve yurt dışından çok sayıda konuk ve coşkulu ve çoğunluğu genç bir parti kadrosuyla hıncahınç dolu. SDP Genel Başkanı Rıdvan Turan açılış konuşmasında 5.Kongre ruhu olan “Dayanışma, Enternasyonalizm, Dev-

şimiz kongreye şu mesajı iletti:

“ Enternasyonalist komünistler olarak kongrenizi devrimci sıcaklığımızla selamlıyorum. Birliğin ve enternasyonalizmin kor kızıl selamlarını getirdim size. Yakıcı sorunumuz, “komünistlerin birliğinin sağlanması” sorunudur. Bu 5. Kongre’nin sloganı, bizi heyecanlandırdı. Birli-

rim ve Sosyalizm” belgisine açıklık getirerek proletaryanın komünist partisinin yaratılması konusunda ipuçları veren bir konuşma yaptı. Turan, “Yolumuz yokuş, yükümüz ağır. Ama devrimin anlamsız bir macera, sosyalizmin erişilmesi zor bir ütopya olmadığını biliyoruz.” diyerek konuşmasını tamamladı.

Daha sonra değişik sol örgütlerin temsilcileri de SDP Kongresini selamlayıcı konuşmalar yaptılar. Söz ve Eylem adına konuşma yapan arkada-

şın, enternasyonalizmin, devrim ve sosyalizmin tarafınızdan savunulması, bizim de temel görüşlerimizin eksenine oturuyor.

Günümüzde komünistlerin birliğini sağlayacak her adımın peşindeyiz. Bizim birlik anlayışımız, ilkesiz ve omurgasız bir birlik değil, Marksizm’in- Leninizm’in Kılavuzluk ettiği proletaryanın devrimci birliğidir.

Şiarımız dünyayı değiştirmek,

Yolumuz Komünizm, Silahımız Partidir.

Kapitalizmin Sanatla Dansı

Aşağıda dilini yalınlaştırarak sizlere sunduğumuz ilginç anekdot; kapitalizmin en yüksek kâr ve verimlilik uğruna yalnızca insanı ağır bir sömürüye tabi tutmakla, doğayı ve doğal yaşamı en büyük acımasızlıkla ve geri dönülmez biçimde tahrip etmekle yetinmediğini; aynı zamanda sanat, bilim, güzellik, özgürlük, barış, adalet, dayanışma... gibi güzel olan, değerli olan, insani olan ne varsa bunların hiçbirini önemsemediğini ve anlamadığını, tümünü kirlettiğini, çürüttüğünü gösteriyor.

Kapitalizm, zaten tarihi boyunca insanı, insanın mutluluğunu, doğayı ve doğal yaşamı, güzellikleri ve sanatı hiçbir zaman önemsemedi; tersine tüm güzellikleri kâr uğruna en hoyrat biçimde yok etti. Ve tekelci, yani emperyalist aşamaya ulaşıncı da hayatın her alanında vahşi bir gerici niteliğe büründü.

İnsan soyu, özellikle sıradan emekçi insanlar örgütlenip dünyanın ve kendilerinin kaderine el koymadıkça, mülksüzleştirilenleri mülksüzleştirmedikçe; yani kapitalizmi yok edip sömürüyü ve sınıfları ortadan kaldırarak sınırların anlamını yitirdiği bir barış-özgürlük-kardeşlik dünyası kuramadıkça hiçbir güzelliği doya doya yaşayamayacağız, yaşamın türlü güzelliklerin tadına yeterince varamayacağız. Yine de biz devrimciler kapitalizme inat, tüm güzellikleri üretmeyi ve yaşatmayı sürdüreceğiz elbette.

Büyük şirketlerden birinin Genel Müdürü, gerçek bir klasik müzik aşığıdır. Bir gün kente ünlü bir orkestra gelir. Vereceği konserin en önemli parçası da Schubert'in ünlü 'Bitmeyen Senfo-ni'sidir. Genel Müdür, bu eseri izlemeyi-dinlemeyi çok çok

istememesine karşın, iş yoğunluğu nedeniyle konsere gidemeyeceği için, gelen davetiyeyi şirketin İnsan Kaynakları Müdürüne verir ve 'Lütfen bu konsere git ve dönünce bana izlenimlerini aktar.' der. Genel Müdür'den aldığı talimatla konseri izleyen İnsan Kaynakları Müdürü, ertesi gün bir değerlendirme raporu sunar:

‘ Sayın Genel Müdürüm ,

1- Dört obuacı konser süresinin önemli bir bölümünde boş oturdular. Bunların sayısı azaltılırsa kurum, kurum bir gereksiz harcamadan kurtulmuş olacaktır.

2- Orkestrada on iki kemancı var. Bunların tümü aynı anda aynı hareketleri yaparak aynı no-taları seslendiriyorlar. Bence bu çok ciddi organizasyon hatası. Bu konuda kesinlikle personel tasarrufu yapılmalıdır.

3- Senfonide onaltılık notalara ağırlık verilmiş. Doğrusu boşu boşuna büyük zarar. Zaten seyirci, sekizlik ve onaltılık notalar arasındaki farkı anlamaz. Bu nedenle; onaltılık notalarla eser seslendirdikleri için yüksek ücret alan elemanlar işten çıkarılıp yerlerine, sekizlik notalar çaldırılmalı, bunun için de düşük ücretle çalışan stajyerler kullanılmalıdır.

4- Yaylı sazlarla işlenen pasajlar, nefesli sazlarla aynen tekrarlanıyor. Bu durum gereksiz tekrardan başka bir şey değildir. Dolayısıyla; tekrarlar önleğinde, iki saatlik konserin süresi yarı yarıya kısılacaktır.

Özet olarak Sayın Genel Müdürüm; eğer Schubert vaktinde bu önlemleri almış olsaydı 'Bit-memiş Senfoni' kesinlikle biterdi.

Arz ederim efendim.’

Olasılıklar ve Olanaklar

Murat Sağlam

Kriz ve Paylaşım

Bir yandan kitlelerin ekonomik durumu çekilmez bir hale geldiyse, diğer yandan anlaşmazlıklar azınlıkta olan güçlü devletler arasında başlıyor ve büyüyorsa, dünya devrimin iki şartının olgunlaşmasıyla karşı karşıyayız”

Bu sözler, Lenin tarafından 1920 yılında Komünist Enternasyonalin II. Kongresinde söylendi. O günden bu yana dünya pek çok ekonomik, politik değişim ve çalkantıdan geçti; pek çok krizler, savaşlar ve devrimler yaşandı. Aradan geçen bir asra yakın süreye rağmen bu sözler, hâlâ yaşama gücünü koruyor ve bugünkü dünyanın gittiği yönü tanımlayabiliyorsa, bu yalnızca Marksizm’in - Leninizm’in çözümleyici gücünü ve devrimci özünü kanıtlar.

“Kapitalizmin tarihi, üretici güçlerin gelişmesinin, sermaye birikiminin büyümesinin, sermayenin yoğunlaşması ve merkezileşmesinin, işçi sınıfının büyümesinin, kapitalist egemenliğin yetkinleşmesi ve merkezileşmesinin olduğu kadar; sermaye birikiminin kesintiye uğramasının, üretici güçlerin tahribinin, kapitalist devletler arasındaki mevcut güç dengelerindeki değişimin; egemen sınıf arasındaki kaos ve çatışmanın keskinleşmesinin; dünyanın emperyalist tekeler ve devletler arasında paylaşımının yeniden gündeme gelmesinin, işçi sınıfı ve emekçilerin yaşam koşullarının ağırlaşarak,

düzenle daha önceden kurdukları bağların çözülmeye yüz tutarak başkaldırılarına dönüşmesinin, başka bir deyişle, sistemde genel bir altüst oluşun koşullarının olgunlaştığı genel bunalımın da tarihidir.

Bu tarihin değişmez özelliği, kesintiye uğrayan sermaye birikimi ile -yani krizle- emperyalist paylaşım savaşı ve iç savaşın aynı tarihsel kesitte buluşmalarıdır. Mevcut duruma genel devrimci durum özelliği kazandıran bu üç olgunun, kriz, savaş ve devrim, her seferinde aynı tarihsel kesitteki toplumsal tablonun içinde bu yer alışları bir tarihsel tesadüfler zincirinin sonucu değil; tersine, sermaye hareketinin insan istenç ve eyleminden bağımsız olarak işleyen kapitalist gelişmenin nesnel karakteristiğidir. Kriz, emperyalist savaş ve iç savaş bu sürece dıştan dayatılan olgular olmayıp, sermaye hareketinin iç dinamiğinin en üst düzeydeki ekonomik ve siyasal biçimleridir.” (Söz ve Eylem say.9)

Bugün kapitalizm, tarihinin etkili krizlerinden birini yaşıyor. Yaşanan krizin bu derece etkili olmasında kapitalizmin son yirmi yıldaki hızlı ve dizginsiz büyümesinin etkisi kadar, II. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrası oluşan ABD hegemonyası koşullarında krizlerin ihraç edilerek hafifletilmesinin yarattığı gerilimin de önemli bir rol oynadığı unutulmamalıdır.

Sermaye birikiminin koşullarını daraltan

kriz, politik krize doğru büyüyor. Mevcut güç dengelerini bozarak burjuvazinin iç çelişkilerini derinleştirip keskinleştiriyor. Bozulan güç dengeleri altında kriz, sermayeler çatışmasına dönüşüyor. Sermaye birikiminin hızlandığı ekonominin olağan gelişme dönemlerinde sermayelerin karşılıklı gelişmesi ve uyumuyla oluşan denge, krizle birlikte yerini çatışmaya bırakıyor. Ekonominin büyüme dönemlerinde üretici güçlerin gelişmesini hızlandıran, yeni ihtiyaçlar, yeni tüketici talepleri yaratarak bu talepleri, çeşitlenen kredi sistemiyle destekleyerek büyümeyi hızlandıran rekabet, krizin yol açtığı daralmayla birlikte, keskinleşerek sermaye savaşlarının yegâne biçimi haline geliyor. Bölüşülmüş pazarlarda “centilmence rekabet” yerini, pazarların yeniden bölüşümü biçimindeki kıyasıya rekabete bırakıyor. Sermaye gerçekleştirmesinin engellenmesi, sermaye savaşlarıyla sermayelerin birbirini engellemesine dönüşüyor.

Kriz, tüketim metalleri üretiminden üretim araçları üretimi alanına sıçrayıp, yeniden üretim sürecinin tümünü etkisi altına alarak derinleştikçe, ulusal ve uluslararası pazarlar, sermaye savaşları arenasına dönüşüyor. Daralmış pazarlarda fiyat indirimleri vb. çeşitli satış yöntemleriyle kızışan rekabet, devletlerin araya girmesi ile kotalar, şirket kurtarmalar vb. biçiminde sürüyor. Ulusal ve uluslararası pazarlarda kıyasıya süren bu rekabetin belirleyici ilkesi, güçtür. Güçsüzler kaybederken güçlüler bu savaştan daha da güçlenerek çıkıyor. Sermaye bir yandan, “pazarlardaki daralma” ile atıl kalıp değerlenme olanaklarını kaybederken, öte yandan belirli ellerde yoğunlaşarak merkezileşiyor. Bu yoğunlaşma ve merkezileşmede, borsalarda vb. süren spekülasyon faaliyetleri önemli bir rol oynuyor.

Burjuvazinin, krizi hafifletme adı altında başvurduğu tedbirler; parasal genişleme, faizlerin düşürülmesi, tüketimi artırmak için kredi sisteminin etkinleştirilmesi, şirket kurtarmalar vb. beklenen rahatlamayı sağlayamıyor. Şir-

ket iflaslarına devlet iflaslarının eklenmesi, AB ekonomisinde yaşanan çöküntünün ardından, ABD ekonomisinde de bir çöküntünün dillendirilmesi, krizin; gerileme bir yana, daha da derinleştiğini gösteriyor. Krizin derinleşme eğilimi, karşı yönlü çabalarla birlikte sürüyor. Burjuvazi; bir yandan krizin etkilerini, en azından hafifletmek için işçi sınıfı ve emekçilere karşı bir ekonomik ve siyasal savaş yürütürken, öte yandan hem krizin en çok etkilediği sektörler başta olmak üzere ekonominin yeniden regülasyonu çabaları sürerken, hem de kendi krizini, Pazar savaşları, parasal manipülasyonlar, v.b. kriz ihracı yoluyla, başkalarının krizi haline getirmek için her yolu deniyor. Bu alanda en büyük olanağı; dünya pazarındaki payı, uluslararası emperyalist organizasyonlar (İMF, Dünya Bankası v.b.) içindeki konumu ve bir dünya parası olma özelliğini kaybetmiş olsa da, hâlâ dünyanın en güçlü rezerv parası olma özelliğini koruyan dolar ile, ABD elinde tutuyor.

Kriz koşullarında keskinleşen rekabetin hızlandırdığı eşitsiz gelişme, değişen güç dengeleriyle yeni bir paylaşım savaşına doğru yol alıyor. Lenin’in belirttiği gibi “kapitalizm koşullarında dönemsel olarak bozulan dengenin yeniden kurulmasında, sanayide bunalım ve siyasette savaştan başka araç yoktur.” Olaylar bu minval üzere gelişiyor. Bunalım ile savaş kola giriyor.

Emperyalist güç odakları arasında süren ticaret savaşlarını; düşük yoğunluklu savaşlar, vezir düşürme operasyonları, bağımlı devletler eliyle yürütülen savaşlar izliyor. İkiyüzlü burjuva diplomasisi, yerini adım adım silâhların konuştuğu bir emperyalist haydutluğa bırakıyor.

Aynı zamanda bir hegemonya savaşı olan bu savaşta ortaya çıkan yeni güç dengeleri, savaşın kapsamını olduğu kadar, yönünü de belirliyor. Emperyalist ülkeler, dünya sömürsünden aldıkları payı yeni güç dengesine göre bölüşmek istedikçe, müdahaleler hemen her yerde ABD’nin hegemonik konumuna yöneliyor.

ABD hegemonyası güç kaybetmeye devam diyor. ABD bundan 69 yıl önce Bretton Woods'da masaya oturduğunda, kapitalist sistemin tartışmasız tek lideriydi. Bugün ise Bretton Woods'u ancak taviz vererek sürdürebiliyor. IMF ve Dünya Bankası'nda Rusya, Çin, Hindistan ve Brezilya'nın paylarının -küçük de olsa- artırılmasına razı olmak durumunda kalıyor. Doların resmi egemenliğinden sonra fiili egemenliği de sorgulanıyor. Kapitalist dünyada ihracat ve ithalatı her ülkenin kendi parasıyla yapma eğilimi güçleniyor.

Obama, ABD'nin mevcut durumunu, ekonomik güç ile hegemonya arasındaki ilişkiyi, kapitalizmin artık eski kapitalizm olmadığını, sanayi ötesi toplumla birlikte artık emperyalizmin de tarihe karıştığını, emperyalist sistemde ilişkinin güçle değil, karşılıklı bağımlılıkla belirlendiğini ileri süren sosyalizm dönemleri için emperyalizm üzerine bir ders niteliği taşıyan, şu sözlerle ortaya koyuyor: "Gücümüzün temeli, zenginliğimizden gelir. Ordunun masraflarını o öder. Diplomatlarımızı o güvenceye alır. Halkın potansiyelini o açığa çıkarır ve yeni endüstrilere yatırımın önünü o açar. Ve geçtiğimiz yüzyılda olduğu gibi bu yüzyılda da bizi başarılı kılacak odur."

Obama'nın da itiraf ettiği gibi ekonomik gücü zayıflayan ABD'nin hegemonyasını askeri üstünlükle sürdürme çabaları, istenilen sonucu vermiyor. ABD hegemonyası girdiği her çatışmadan biraz daha örselenerek çıkıyor.

Son yirmi yılda emperyalist paylaşım, dünyanın pek çok bölgesinde çeşitli biçimler ve ittifaklar altında sürdü; paylaşım, hangi ülkenin hangi emperyalist gücün denetimine gireceği sorununu çözerek sürüyor. Doğu Avrupa ve Balkanlar'ın ABD, İngiltere, Almanya ve Fransa arasında paylaşımı; söz konusu devletler doğrudan karşı karşıya gelmeden, diplomatik pazarlıklarla, halklar birbirine kırdırılarak, geride yeniden paylaşımın tohumları bırakılarak "tamamlandı". Bu paylaşımında Almanya ege-

menlik alanını Hitler dönemi sınırlarının ötesine taşıdı. Avrupa'nın paylaşımında Almanya'nın sağladığı bu üstünlük, II. Paylaşım Savaşı'ndan sonra ABD hegemonyasına karşı Fransa'nın girişiyle oluşan Fransa – Almanya ittifakını da sarsıyor. Buna karşın savaş sonrasında bozulan Fransa – ABD ve İngiltere ilişkileri güçleniyor. Bu ilişki Fransa'nın eski sömürgeleri üzerindeki denetiminin artması ve Kuzey Afrika'dan (Libya, Tunus, Cezayir vb.) aldığı payla, yeni bir ittifaka dönüşüyor.

Fransa ve Almanya Doğu Avrupa ve Balkanlardaki egemenlik alanı üzerinden kızışan rekabet, geçen yüzyılın başında denenilen ve yüzyılın sonunda yüzyılın projesi olarak ortaya atılan Avrupa Birleşik devletleri (AB) projesini çatırdatıyor. "Avrupa Ortak Evi"nde işler Avrupa'nın küçük devletlerinin umut ettikleri biçimde ilerlemiyor. Krizin etkisiyle ekonomiler çöktükçe, devletler borç batağına battıkça, sınırların ve devletlerin ortadan kaldırılması ambalajıyla sunulan Avrupa "Ortak Evi"nin patronlar ve kâhyalardan oluşan bir emperyalist bağımlılık projesi olduğunu Avrupa halkları yeniden deneyerek öğreniyor. Ve tarih bir kez daha kanıtlıyor ki, burjuva egemenliğin bir aracı olarak ortaya çıkan ulus devlet, bu egemenlik yıkılmadan ortadan kaldırılamaz.

Emperyalist devletlerin her biri için önemli bir egemenlik aracı olan dünya enerji kaynakları ve ticaret yolları üzerindeki denetim söz konusu olduğunda, yani savaş Kuzey Afrika, Ortadoğu ve Kafkaslara doğru yayıldıkça yeni ittifaklar ve düşük yoğunluklu savaş taktiklerinden cephe savaşlarına doğru keskinleşerek sürüyor.

Bugün dünya, yayılma hızı ve kapsamı önceden belirlenemeyen, ilan edilmemiş fiili bir savaşla karşı karşıyadır. Dünyanın pazar ve denetim alanı olarak yeniden paylaşımı amacı ile yürütülen savaşın bugünkü aşamasının en belirgin karakteristiği, savaşın emperyalist güçler arasında doğrudan bir çatışmaya yol açmaksı-

zın, taşeron güçlere dayalı iç savaşlar aracılığıyla sürdürülmesidir.

Hiç kuşkusuz paylaşımın bu tarzda, iç savaş aracılığıyla yürütülebilmesi, işçi sınıfının kapitalist toplumdaki bugünkü özne konumuyla bağlantılıdır. Burjuvaziye, güvenli bir ortamda, iç savaş paylaşım savaşının bir aracı olarak kullanma olanağını veren, tarihsel yenilgi ve bu yenilgiyle birlikte gelen, ideolojik savunulma ve örgütsel dağılma ile işçi sınıfının bir iç savaş gücü olmaktan çıkartılması vardır. İç savaşın bir paylaşım savaş aracı olarak kullanılabilmesi, emperyalist güçler arasındaki kışkırtmanın düşük yoğunluklu savaşlarla sürmesini sağlamaktadır. Savaşın bu tarzda nereye kadar sürdürülebileceğini, nereden sonra genel bir savaşa dönüşeceğini bugünden kestirmek oldukça zordur.

Avrupa ve Balkanlarda, özellikle Yugoslavya'nın etnik ve dinsel ayrımlar kullanılarak, iç savaş yöntemiyle parçalanması ve bölüşülmesiyle başlayan paylaşım, Mısır, Tunus ve Yemen'de halkların demokrasi ve özgürlük özlemleri manipüle edilerek, bir burjuva fraksiyonu yerine başka bir burjuva fraksiyonun iktidara yerleşmesiyle sürdürüldü. Libya'da ise iç savaşa dayalı paylaşım, emperyalist müdahaleyle tamamlandı. Böylece hem işçi sınıfı bir kez daha burjuva fraksiyonların basit bir eklenmesi durumuna getirildi, hem de paylaşım burjuva fraksiyonların iç çatışmasına bağlı olarak gerçekleştirildi.

Ancak derinleşen kriz ve keskinleşen rekabet, paylaşımın bu tarzda, iç savaşlar yoluyla sürdürülebilmesini olanaksız kılıyor.

Paylaşım savaş, dünya enerji kaynakları ve ticaret yolları üzerindeki denetim söz konusu olduğunda, emperyalist güçler arasında yeni bir konumlanmaya, kamplaşmaya yol açarak sürüyor.

Suriye'deki gelişmeler, paylaşım savaşının bugüne kadar sürdürülen biçimiyle, iç savaş yöntemiyle sürdürülemez olduğunu gösteriyor.

Rusya ve Çin'in, ABD, İngiltere ve Fransa ittifakı karşısında konumlanmasıyla savaşın seyri de değişiyor. Bu durum, savaşın emperyalist güçler arasında dolaylı müdahaleden doğrudan müdahaleye doğru yol aldığının işaretlerini veriyor. Ortadoğu'daki paylaşımın Lübnan ve İran'ı kapsayarak Kafkaslara doğru yayılma eğiliminde olduğu dikkate alındığında, eğilimin emperyalist güçler arasındaki kamplaşmanın daha da keskinleşeceğine doru olduğu söylemek mümkündür.

Emperyalist güçler arasında bölge ülkelerinin katılımıyla giderek belirginleşen kamplaşma, Ortadoğu'yla sınırlı değildir. Kamplaşma Uzakdoğu'da Çin'e karşı ABD – Japonya ittifakının belirginleşmesiyle sürüyor. Latin Amerika'da ise, anti – Amerikancı dalgaya karşı ABD müdahalesi, tek tek ülkelerde iç savaş hazırlıklarıyla birlikte yürütülüyor. Arjantin'de ABD tekellerinin devletleştirilmesine karşı yüzbinlerin sokaklara dökülmesi, kıtada Şili benzeri karşı devrimci darbelerin hazırlandığının güçlü bir işaretidir.

Kapitalist dünyadaki kamplaşma, emperyalist güçlerin karşılıklı olarak konumlanmasıyla, kurulan, bozulan ve yeniden kurulan ittifaklarla sınırlı kalmıyor; kamplaşma aynı zamanda tek tek ülkelerin bu kamplaşmadaki konumlarının belirginleşmesiyle sürüyor. Kamplaşmaya, bütün ülkeleri içine alan bir silahlanma eşlik ediyor.

Emperyalist devletlerin bütçelerinden silahlanmaya ayırdıkları paylar sürekli olarak artıyor: Krizin başlangıcı olarak kabul edilen 2007 ile 2010 yılları arasında, krizin yol açtığı ekonomik gerilemeye rağmen, belli başlı emperyalist devletlerin silahlanmaya ayırdıkları paylar oran olarak ABD'de % 25.4, Çin'de % 96, Fransa'da % 14.3, İngiltere'de % 9.3, Rusya'da % 48.5, Japonya'da % 17.9, Almanya'da % 26.8, İtalya'da % 15.4 arttı (ayrıntılı bilgi için bak. Söz ve Eylem, sayı 9, s.44). Buna bir de tek tek ülkelerdeki silahlanma eklendiğinde savaş tehdidinin büyüklüğü daha bir netleşmek-

tedir. Sırf bu rakamlar bile fiili olarak sürmekte olan savaşın, bölgesel savaşlarla geçiştirilemez olduğunu göstermeye yeterlidir.

Dünyanın yaşadığı her iki büyük paylaşım savaşı öncesinde, burjuva pasifistlerin ve küçük burjuva sosyalistlerinin ileri sürdüğü gibi, silahların artan etkinliğinden ve savaşın yıkıcılığından hareketle, bir paylaşım savaşının olmayacağını ileri sürmek, sermaye hareketiyle savaş arasındaki nesnel ilişkiyi görememektir. Savaşı bu nesnel ilişkiden koparıp bir niyet sorunu olarak algılamak, olmayan burjuva hümanizmine teslim olmaktır. Bu algı biçimi nasıl ki geçmişteki savaşları önleyememiştir, bugünkü savaşı da önleyemez. Savaşı önleyecek tek yol, işçi sınıfının savaşı devrimle karşılayabilmesidir.

Kriz ve Sınıf Mücadelesi

Marx, üretici güçlerin gelişmesi, kapitalizmin genel krizi ve sınıf çelişkilerinin bir toplumsal altüst oluşa yol açacak ölçüde keskinleşmesi arasındaki ilişkiyi sermaye hareketinin nesnel karakteri olarak ortaya koyar. Marx'ın, sermaye hareketinin çözümlenmesinden çıkarıldığı bu ilişki kapitalizmin ilk genel krizinin yaşandığı 1825 yılından bugüne, kapitalist gelişme ve sınıf mücadelesi pratiği tarafından yeniden ve yeniden doğrulandı.

Marx, 1848 – 49 Avrupa devrimlerinin yenilgisinden sonra, krizle devrim arasındaki ilişkiyi son derece özlü bir ifadeyle şöyle özetledi: “Burjuva toplumun üretken güçlerinin, burjuva ilişkileri çerçevesinde, tam bir bolluk içinde geliştiği bu genel gönenç döneminde, gerçek bir devrim söz konusu olamaz. Böyle bir devrim, ancak şu iki etmen, modern üretken güçler ile burjuva üretim biçimlerinin çatıştıkları dönemlerde olanaklıdır. Kıtadaki düzen partilerinin ayrı ayrı hiziplerinin temsilcilerinin, karşılıklı olarak birbirini karalayarak şu anda girişmiş

oldukları çeşitli kavgalar, yeni devrimler için vesile yaratmak şöyle dursun, tam tersine, ancak şu anda ilişkiler tabanının bu kadar sağlam olmasından, (ve gericiliğin bilmediği bir şey) bu kadar burjuva olmasından ötürü olanaklıdır. Burjuva gelişmeyi durduran her türlü gericici girişim, nasıl bu temele çarpıp kırılmaya mahkûmsa, demokratların bütün ahlaki öfkelenmeleri ya da bütün heyecanlı söylevleri aynı akıbete uğramaya mahkûmdur. Yeni bir devrim ancak yeni bir bunalımdan sonra olanaklı olacaktır. Ama birincisi, ikincisi kadar kaçınılmazdır.” (aktaran Emile Bottigelli, Ekonomi Politikin Eleştirisine Katkı'nın sunuş yazısı, Sol Yay., s.9)

Marks; kriz – devrim ilişkisini tek tek ülkeler bazında değil de, dünya ölçüsünde bir neden-sonuç ilişkisi olarak ele alır. Bu ilişkide sözü edilen kaçınılmazlık, neden-sonuç arasında kendiliğinden bir ilişkiyi anlatmaz. Çünkü doğal süreçlerden farklı olan toplumsal süreçlerde neden-sonuç ilişkisi kendiliğinden gerçekleşmez, tersine toplumsal ve siyasal öznelerin (sınıflar ve partiler) karşılıklı çatışmasına bağlı olarak gerçekleşir. Devrimin koşullarını olgunlaştıran krizlerin, kaçınılmaz olarak devrimle sonuçlanıp sonuçlanmayacağı, ancak karşı karşıya gelen sınıfların konumları ve güçleriyle belirlenir.

Bu çatışmanın verili bir zaman ve mekânda devrimle sonuçlanamaması, kaçınılmazlığı ortadan kaldırmaz. Sadece kaçınılmaz olanın, koşullar, güçler vb. nedeniyle gerçekleşemediğini gösterir. Ama buna rağmen kaçınılmazlık zaman ve mekândan bağımsız olarak, bir neden-sonuç ilişkisi olarak varlığını sürdürür. Sonuçta yol açacak koşulları yaratan neden ortadan kalkmadığı sürece, aynı koşulları üretmeye devam eder, ta ki kaçınılmaz olan gerçekleşene dek.

Lenin, Marx'ın kriz – devrim ilişkisini kapitalist gelişmenin emperyalist aşamasına uyarlayarak, kriz - savaş ve devrim ilişkisi olarak yeniden formüle etti.

Son beş yıldır dünyada yaşananlar, on yıllardır burjuva ideologlarının, bir daha asla olmayacağını ileri sürdükleri, değiştirilemez olarak vaaz ettikleri krizsiz kapitalizm tablosunu altüst ederek Lenin'in, kriz – savaş ve devrim formülasyonunun nesnelliğini ve gücünü bir kez daha ortaya koydu. Kapitalizm, reel sosyalizm karşısında kazandığı zaferi doyasıya yaşayamadan, yeni bir devrim kâbusuyla karşı karşıya geldi.

“Ulusal ve uluslararası alanda farklı sermaye grupları, sermaye fraksiyonları, emperyalist tekel-ler ve devletler arasındaki çelişkileri keskinleştirerek rekabeti çatışmaya dönüştüren kriz, kapitalist üretim tarzının temel çelişkisi olan emek – sermaye çelişkisini de keskinleştiriyor. Olağan gelişme dönemlerinde üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki uyum ve bu uyumun siyasal biçimi olan uzlaşmalar, yerini çatışmaya bırakıyor. “Üretici güçler, kullanımlarının kapitalist biçimine yeniden başkaldırıyor.” Kriz, siyasal bir krize dönüşüyor.

Kriz koşullarında sınıfların karşılıklı konumlanışını, güç ilişkilerini, örgütlenme ve bilinç düzeylerini yansıtan eski denge bozuluyor. Bozulan denge, küllen çatışmayı yeniden alevlendiriyor. Çeşitli yol ve araçlarla ekonomik, politik ve ideolojik olarak sisteme entegre edilerek pasifize edilen sınıf hareketi, yeni koşullarda yeni bir ivme ile tarih sahnesine dönüyor. Sınıf mücadelesi yeniden tarihsel sürecin başat

aktörü haline geliyor. Kendiliğinden eylemlerden, bilinçli-örgütlü eylemlere doğru ileri sıçrayışlarla, geri düşüşlerin birbirini izlediği zikzaklı bir yolda ağır aksak bir yürüyüşe geçiyor. Tarihin tekerleği sessiz geçen onlarca yılın öcünü alırcasına hızla dönmeye başlarken, dünya yeni bir devrimci dalganın içine giriyor.”(Söz ve Eylem, Sayı 9)

**“ Burjuva toplumun
üretken güçlerinin,
burjuva ilişkileri
çerçevesinde, tam bir
bolluk içinde geliştiği
bu genel gönenç
döneminde, gerçek
bir devrim sözkonusu
olamaz. Böyle bir
devrim, ancak şu iki
etmen, modern üretken
güçler ile burjuva üretim
biçimlerinin çatıştıkları
dönemlerde olanaklıdır..
Yeni bir devrim ancak
yeni bir bunalımdan
sonra olanaklı olacaktır.
Ama birincisi, ikincisi
kadar kaçınılmazdır.”**

Krizin sınıf mücadelesi üzerindeki etkisi farklı ülkelerde, farklı biçimlere bürünüyor. Bu etki altında kitlelerin ekonomik mücadelesi (kendiliğinden mücadele) hemen her yerde boy veriyor. Son kırk yılı kendi burjuvazisinin dünya sömürsünden verdiği kırıntılarla sınıfsal konumundan uzaklaşan Avrupa işçi sınıfı, içine hapsediği uzlaşma ve sessizlikten sıyrılıyor. Ekonomik demokratik hakların gaspına karşı Avrupa'nın hemen hemen tümünü kapsayan kitle hareketi, eşgüdümленerek büyüyor. Kasım ayında Avrupa'nın yirmi dört ülkesinde aynı anda başlatılan grev hareketi, yaşlı kıtanın yakın tarihinde sınıf hareketinin yeni bir sürece girdiğinin güçlü bir işaretidir. Avrupa'da gelişen kitle hareketlerinin baskısı altında ekonomik kriz, siyasal bir krize doğru büyüyor. Krizin en çok etkilediği ülkelerde parlamentolar iş-

levsizleşiyor. Parlamenteoya dayalı hükümetlerin yerini, teknokrat hükümetler alıyor.

Koyu burjuva diktatörlüklerin hüküm sürdüğü Mısır, Tunus ve Yemen'de ise kitlelerde-

ki hareketlenme kısa sürede başkaldırlara dönüştü. Devrimci bilinç ve örgütle buluşamayan başkaldırlar, tarihteki benzerleri gibi, burjuvazinin yeni fraksiyonlarının iktidara taşınmasıyla sonuçlandı. Bugün bu ülkelerde başkaldıranların demokrasi ve özgürlük özlemleri, “yeni firavunların” eskiyi aratmayan baskı ve zulmü altında eziliyor.

Bu başkaldırların örgütlü burjuva fraksiyonlar tarafından manipüle edilerek, burjuva iktidar değişikliklerinin bir aracı olarak kullanılmalarından hareketle, kitlelerin ayağa kalkmasını emperyalist burjuvazinin bir manipülasyonu olarak nitelendirmek ne kadar sorunluysa, bu başkaldırları devrimci bir değişim olarak nitelendirmek de aynı ölçüde sorunludur.

Birbirlerine zıt olarak görünen bu iki yaklaşımın ortak yanı, biri kitlelerin devrimci enerjisine derin bir güvensizliği, ötekisi de kendiliğinden harekete tapınan burjuva kuyrukçuluğunun iki farklı biçimi olmalarıdır.

Başkaldırların burjuva iktidarla sonuçlanmaları, başkaldıranların bir emperyalist manipülasyon sonucu olarak başkaldırdıklarını değil, kendine komünist bir yol bulamayan başkaldırının, ne kadar güçlü olursa olsun, eninde sonunda burjuva iktidarların bir aracı olmaktan kurtulamadıklarını gösterir.

Ama sonuç nasıl olursa olsun, başkaldırlar var olan dengeyi altüst ederek kitlelerin kendi güçlerine güvenlerini tazelemiştir. On yılların despotizmi üzerine binen krizin çelişkileri keskinleştirici etkisi eski dengeyi bozmuş, taşlar yerinden oynamıştır. Bozulan bu denge üzerinde eski dengeyi yeniden kurmak mümkün değildir. Nitekim bu ülkelerde ve özellikle Mısır’da devam eden süreç, bozulan dengenin eski tarzda yeniden kurulamayacağını gösteriyor.

Kriz bütün dünyada, ağır aksak da olsa gelişen işçi ve emekçi hareketi biçiminde kendini ortaya koyuyor. Latin Amerika’da bir yandan anti – Amerikancı dalga yükselirken, öte yan-

dan işçi sınıfıyla burjuvazi arasındaki mücadele bir emperyalist müdahale olasılığıyla birlikte iç savaş olasılığını güçlendiriyor.

Kısacası kriz dünyanın hemen her köşesinde burjuvazinin iç çelişkileriyle birlikte emek-sermaye çelişkisini de keskinleştirerek siyasi bir krize doğru yol alıyor.

Türkiye; Kriz, Savaş ve Sınıf Mücadelesi

12 Eylül’e Türk kapitalizm tarihinde bir dönüm noktası olma özelliğini kazandıran; sadece burjuvazinin yaşadığı ölüm korkusunun dışı vurumu olan işçi sınıfına ve devrimci örgütlenmelere karşı kullandığı şiddetin dozu değil, aynı zamanda devletin ideolojik, siyasi ve ekonomik yeniden örgütlenmesine tuttuğu yerdir.

Devletin bu yeniden dizaynı; 1980 – 2003 yılları arasında Kürt özgürlük mücadelesinin düzeni istikrarsızlaştırıcı etkisi, konjonktürdeki değişimler, iç siyasi çalkantılar ve ekonomik sorunların yol açtığı kesintilerin ardından 2003’de AKP’nin iktidara taşınmasıyla hızlanarak sürdü. Ve on yıllık AKP iktidarı döneminde temel hatlarıyla tamamlandı.

Bu örgütlenmenin önemli unsurlarından biri, sınıf mücadelesi ve Kürt özgürlük hareketinin yıpratıcı etkileriyle artık devleti taşıyamaz hale gelen Kemalizm’in, İslâm’la sentezlenerek, “İslami Kemalizm” biçiminde devletin resmi ideolojisi olarak örgütlenmesidir. Devletin baskı (ordu, polis) ve bürokratik aygıtları bu ideolojik temel üzerinde yeniden dizayn edildi. Bunu, ekonominin yeniden dizaynı izledi.

Devletin ideolojik, siyasi ve ekonomik yeniden dizaynı; değişim, AB normları ve demokrasi maskesi altında, tepkiler minimize edilerek gerçekleştirildi. Anayasa referandumu, liberalinden sosyalistine geniş bir toplumsal tabana dayandırılan bu demokrasi şarlatanlığının en

tepe noktasını oluşturdu. İdeolojik, siyasal ve ekonomik yapılandırma, AKP'nin ideolojik konumundan kaynaklanan kimi çalkantılara yol açmış olsa da, devletin bütün kurumları ve burjuva partilerin konsensüsüyle gerçekteşti. AKP, bu süreçte ulusal ve uluslararası tekellerin en sadık partisi olarak sivrildi. Tekelci çevrelerden zaman zaman yükselen yarım ağız eleştiriler, bu gerçeği değiştirmiyor.

Öte yandan yeniden dizaynın AKP eliyle gerçekteştirilmesi, bugün liberal çevrelerden 'sosyalistlere' kadar geniş bir kesimde dillendirilen "AKP devleti" ya da "AKP diktatörlüğü" biçiminde bir yanılsamaya yol açtı. Bu yanılsamanın taşıdığı asıl tehlike sınıf mücadelesinin, düzen sınırları içine çekilerek burjuva partiler arasında bir mücadeleye indirgenmesidir. Burjuvazinin baskı ve terörü arttıkça, bu yanılsamanın yarattığı tehlike de artmaktadır.

Son birkaç yılda yaşananlar, demokrasi maskesi altında yeniden dizayn edilen devletin, zihniyet ve işlev olarak "dünkü devlet"ın bir devamı olduğunu hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanıtıyor.

En küçük hak arama eyleminin polis copu ve biber gazıyla engellenmesi, sendikasılaştırmanın, işten atılmanın, güvencesiz çalıştırmanın birbirini izleyen yasalarla yasallaştırılması, Roboski'de olduğu gibi Kürt halkına yönelik katliamların devam etmesi, köylerin boşaltılması, koruculuk sisteminin güncellenmesi, Kürtlere yönelik yığınsal tutuklamalar, BDP'li vekillerin dokunulmazlıklarının kaldırılması tehdidi, telefon dinlemeleri ve gizli tanıklığa dayalı yargı sistemiyle biçilen ağır cezalar, faili meçhullere yenileri eklenerek unutturulurken, göstermelik darbe yargılamaları vb. bütün bunlar, burjuva siyasette değişen bir şey olmadığını, devletin baskı ve katliam geleneğine sadık kaldığını gösteriyor. Aradaki fark, bugün bütün bunların eskisinden çok daha sistemli ve örgütlü yapılmasıdır.

Devletin iç savaş örgütü olarak yapılandırıl-

ması, kapitalizmin uluslararası işbölümü çerçevesinde, ekonominin yeniden yapılandırılmasıyla paralel gelişti. Özelleştirmelere eşlik eden sanayinin taşeronlaşması ile sermayenin bileşimi değişti. Kapitalist işbölümünün öngördüğü ihracata dayalı ekonomik model, ekonomide taşeronlaşmayı olanaklı kılan ucuz işgücüyü sürdürdü. 2001 kriziyle çöken mali sistem, sıcak parayı çekecek ve taşeronlaşmayı sağlayacak enstrümanlarla yeniden düzenlendi. Türk ekonomisi bu önlemlerle 2007 krizine nispeten hazırlıklı girdi. Ucuz işgücü ve sıcak para akışını sağlayan yüksek kâr garantisiyle krizin ilk etkilerini önemli ölçüde dengeleyebildi.

Ancak bugün bu tablo dünya pazarında, özellikle Türkiye'nin ihracatında önemli bir yer tutan otomotiv sektöründe yaşanan daralma (2012'de dünya otomotiv üretimi % 11 daraldı) ve sıcak para girişindeki yavaşlamayla birlikte tersine dönüyor. Büyümede gerileme, ihracatta küçülme, cari açığıdaki artış ve özellikle son yıllarda Türk ekonomisinde lokomotif görevi üstlenen inşaat sektöründeki durgunluk ekonomide ağır bir krizin sinyallerini veriyor.

Son on yılda ekonomik büyüme ve Kürt halkına karşı yürütölen savaş, yükselen dolaysız vergiler, sıcak para ve dış borçla finanse edildi. Bu yıllar içinde dış borç stoku katlanarak artarken, Türkiye'nin emperyalist sisteme ekonomik ve siyasal bağımlılığı da perçinlendi. Bu durum kendini en başta, sürmekte olan emperyalist savaşta Türkiye'nin üstlendiği rolle ortaya koyuyor.

Türkiye'nin Libya'da ABD – İngiltere ve Fransa ittifakı içinde üstlendiği rol, Suriye ve İran'a yönelik emperyalist müdahaleyle birlikte artarak sürüyor. NATO'nun operasyon üssü, İzmir'e taşındı. Suriye müdahalesi Türkiye'den yönetiliyor. "Özgür Suriye Ordusu"nun karargâhı Türkiye'de. Türkiye, Suriye'deki emperyalist müdahaleye sadece üs ve lojistik destek sağlamakla kalmıyor, bizzat savaşı yönetiyor.

Türkiye'nin Suriye'de yürütülen emperyalist müdahaleye bu ölçüde angaje olmasını, doğrudan emperyalist bağımlılığın bir sonucu olarak görmek son derece sığ bir yaklaşımdır. Tersine, Türkiye'nin bu yönelimi ilgili emperyalist devletlerin amaçlarına olduğu kadar, Türk burjuvazisinin amaçlarına da denk düşüyor. Türk burjuvazisinin emperyalist bir savaşa böylesine doludizgin girmesinin altındaki temel saik, emperyalist savaşı Kürt halkına karşı bir imha savaşına dönüştürme çabasıdır. Bugün bu çaba, Türkiye'nin Suriye'ye doğrudan müdahaleyi başlatmak için giriştiği provokasyonlara rağmen, konjonktüre (uluslararası güç dengelerine) çarparak, başarısızlığa uğradı.

ABD ve Rusya'yı karşı karşıya getirme potansiyeli taşıyan, İran'ı da kapsamı kaçınılmaz olan Suriye müdahalesinin, bu güçler tarafından bir uzlaşmayla çözme girişimi sadece Türkiye'nin çabalarını boşa çıkarmakla kalmadı, aynı zamanda savaşı bir iç savaşa dönüştürerek, bertaraf etmeyi planladığı tehdidin daha da büyümesine yol açtı. Batı Kürdistan'da Kürt özerk bölgesinin ilânı, Türkiye'nin bütün planlarını altüst etti. ABD'nin Rusya ile girdiği uzlaşma Suriye'de muhalefetin yeniden örgütlenmesine yol açarken, Türkiye'nin Suriye'ye müdahaledeki rolü de önemsizleşti. Ancak bu durum, Türkiye'nin bölgede bir cephe ülkesi olarak tahkim edilmesinden vazgeçildiği anlamına gelmediği gibi, ABD – İsrail – Türkiye ilişkilerinin de gerildiği anlamına gelmiyor. ABD ve İsrail'in Ortadoğu'daki hedeflerine ulaşabilmeleri için Türkiye'nin taşıdığı önem, yaşanan kısmi anlaşmazlıkları, gerilimleri ve eflenmeleri tolere ediyor.

Suriye'ye yönelik doğrudan müdahale eğiliminin zayıflamasına rağmen, emperyalist savaşın büyüme eğilimine bağlı olarak Türkiye'nin tahkimi hız kesmeden sürüyor. Savaş tezkeresinin mecliste onaylanmasının ardından, ABD'nin Türkiye'de Operasyonel Merkez adıyla yeni bir karargâh kurması, füze radar üssünün Malatya'da konuşlandırılması ve

altı adet Patriot bataryasıyla birlikte 1000'in üzerine ABD, Almanya ve Hollanda askeri-nin Türkiye'ye yerleştirilmesi, sorunun Suriye sorunu olmadığını, İran başta olmak üzere Ortadoğu'nun tümünü kapsayarak Kafkaslara yayılacak bir emperyalist savaş hazırlığının adım adım yürütüldüğünü gösteriyor.

Bir cephe ülkesi olarak tahkimi, Türkiye'nin bölgedeki yalıtılmışlığını da arttırıyor. Suriye'den sonra İran ve Irakla Türkiye arasındaki gerilim büyüyor. Türkiye yalnızlaştıkça bölge ülkelerine karşı düşmanca tavırları da artıyor.

Kürt Sorununda Yeni Aşama

Güney Kürdistan'dan sonra Batı Kürdistan'da da Kürt özerk bölgesinin oluşması, Kürt sorununda yeni bir aşamaya işaret ediyor. Kısa vadede olmasa da, bölgede birleşik bir Kürdistan'ın kurulma olasılığı güçleniyor. Batı Kürdistan'da kurulan özerklik, hem kuzeyde Kürt özgürlük mücadelesini ivmelendirdi, hem de Güneydeki Kürdistan Bölgesel Yönetimini önemli ölçüde rahatlattı. Bu gelişmeyle Türkiye'nin Barzani yönetimi üzerindeki etkisi de zayıfladı. Barzani'yi Kürt özgürlük hareketine karşı kullanma girişimleri etkisizleşiyor.

Kürt özgürlük hareketi, bölgedeki bu yeni durumdan yararlanarak güçlenmesini sürdürüyor. Bahar eylemliliğinin ardından hapishanelerde başlayarak toplumun hemen tüm kesimlerinde şu ya da bu biçimde yankılanan açlık grevi, Kürt halkının büyüyen irade ve kararlılığını başka araçlarla ortaya koydu. Açlık grevcileriyle bütünleşen Kürt halkı iradesini Öcalan nezdinde tekleştirdi. Ancak bu durum önümüzdeki dönemde Öcalan üzerindeki baskıyı daha da artıracaktır. Açlık grevi sürerken idam cezasının geri getirileceğinin dillendirilmesi, gerçekleşip gerçekleşmeyeceğinden bağımsız olarak, Öcalan üzerindeki baskının artacağını

somut işarettir.

Suriye'ye müdahalenin ortaya çıkardığı durum, Türkiye'nin karşısındaki Kürt ulusal cephesini büyüterek, devleti, birbiriyle irtibatlı üç cephede birden mücadele etmekle karşı karşıya bıraktı. Güney Kürdistan'da Kürt bölgesel yönetimi ile Irak merkezi hükümeti arasında yaşanan gerilim, Türkiye'yi umutlandırırsa da, Barzani'nin silâhını bir kez daha asla Kürtlere çevirmeyeceğini açıklaması, Türkiye'nin hevesini kursağında bıraktı. Bu açıklama, Barzani'nin Kürt özgürlük hareketine karşı kullanılma olasılığını zayıflatıyor.

Batı Kürdistan'da kurulan Kürt özerk bölgesi sadece Güney Kürdistan'ın mevcut konumunu güçlendirmekle kalmıyor, Kuzeyde de mücadelelenin yükselmesinin koşullarını olgunlaştırıyor. Bu durum Türkiye'yi harekete geçiriyor. Batı Kürdistan'da oluşan Kürt özerk bölgesini, daha kendini tam olarak yerleştirmeden boğmaya çabılıyor. Suriye müdahalesinden eline kalan söz konusu "Özgür Suriye Ordusu" içinde denetlediği grupları PYD'nin üzerine sürüyor. Bu grupların saldırılarını bizzat Kürt bölgelerini bombalayarak kolaylaştırıyor. Türkiye'nin bütün bu girişimleri, provokasyonları Kürt ulusal birliğine çarparak parçalanıyor.

Kuzeyde Kürt özgürlük hareketinin Kürt halkıyla bütünleşme süreci güçleniyor. Yıgınsal tutuklamaların yol açtığı olumsuzluklara rağmen BDP'de oluşan Kürt ulusal birliğinin etkinliği artıyor. Bölgede CHP ve MHP'den sonra cemaat ve AKP'nin varlık koşulları, oy tabanı geriliyor. Bu gelişme karşısında devlet Hizbullah'ı yeniden, bir siyasal parti hüviyetiyle devreye sokuyor.

Süreç üzerindeki denetimini tümünden kaybeden devlet, strateji üzerine strateji değiştirmek zorunda kalıyor.

Bir yandan Kürt özgürlük hareketine karşı operasyonlar şiddetini artırarak sürüyor, geçmişteki gibi "güvenlik" gerekçesiyle köyler boşaltılıyor. Gündelik rutin bir uygulamaya

dönüşen BDP'yi istikrarsızlaştırma ve bölme girişimleri hızlanıyor; öte yandan tüm bunlar olmuyormuş gibi, yumuşama sinyalleri veriliyor, görüşmelerin yeniden başlayacağı havası yayılıyor. Başbakan'ın milliyetçi, şoven ve imhacı söylemi, cumhurbaşkanı ve hükümet sözcülerinin "makul" açıklamalarıyla dengeleniyor. Devletin uyguladığı bu iki taktik, bir işbölümü ve rol değişimi hazırlığı biçiminde sürdürülüyor. Üslup farklılığının ötesine geçmeyen bu stratejiyle Kürt halkına ölümle, sonu yine ölümle sonuçlanacak sıtma arasında bir seçenek sunuluyor.

Liberallerden Kürt özgürlük hareketine ya da kın çevrelere ve hatta sosyalistlere kadar geniş bir yelpazede önemsenen bu üslup farkında "barışçı çözüm"ün şifreleri aranıyor. İçi boşaltılmış bir "barışçı çözüm" söylemi, Kürt özgürlük hareketinin tasfiyesini öngören bir baskı aracı olarak kullanılmaya dönüşüyor.

Kürt sorununun çözümü demokratik özerklik çerçevesini aştıkça, devletin oyalama taktiği "kültürel özerlik" olarak öne çıkıyor. Kürtçe'nin seçmeli ders olması, ana dilde savunma hakkının yasalaştırılması hazırlığı, bu taktiğin yeni unsurlarıdır. Hatta devlet Kürt özgürlük hareketinin silâh bırakması koşuluyla bunlara ana dilde eğitim yapan özel okulları da eklemeye hazırdır.

Devletin farklı renklere boyayıp ileri sürdüğü bu taktik, temelde Kürt özgürlük hareketinin tasfiyesine yöneliktir. Amaç, savaşı tasfiye edilemeyen "barışçı çözüm" adı altında tasfiye edilmesidir.

Geçmişte birçok kez denenen ve her seferinde Kürt özgürlük hareketi tarafından bozulan bu oyunun bugün yeniden ısıtılarak bir kez daha sahnelenmesi, Türk burjuvazisinin gücünün değil, güçsüzlüğünün göstergesidir.

(Devam edecek)

Halkların Demokratik Kongresi ve HDP

İsmail Dokumacı

Söz ve Eylem, Halkların Demokratik Kongresi fikrini baştan beri destekledi ve bu konudaki fikirlerini net bir biçimde ortaya koydu. Söz ve Eylem, Emek Demokrasi ve Özgürlük bloğunun seçim başarısının ardından yaptığı değerlendirmede bloğun daha geniş bir bileşimle merkezi bir güç ve eylem birliğine dönüştürülmesinin hem olanaklı ve hem de zorunlu olduğunu vurguladı. “Kürt Özgürlük Hareketi’nin bu seçimden, burjuvazinin saldırılarını ve oyalama taktiklerini boşa çıkarıp, siyasal birliğini güçlendirerek çıkması ve Blok’un Türkiye genelinde yarattığı etki ve hareketlenme, devrimci hareketlerde güç birliği eğilimini güçlendirirken, karşıt eğilimi de harekete geçirdi. Devlet, Kürt Özgürlük Hareketi ile devrimci hareket arasında güçlenerek süren devrimci birleşik eylemin karşısında savaş hükümetiyle konumlandı. Bu durum, sınıf mücadelesinde, Kürt halkına karşı inkâr ve imhanın, işçi ve emekçilere karşı ise çok yönlü bir saldırının dayatıldığı yeni bir döneme işaret ediyor. Bu gelişmeler, Kürt özgürlük hareketi ile sosyalist ve komünist hareketler arasındaki merkezî birleşik eylemin önemini daha da yakıcı kılıyor. Böylece devrimci güçlerin merkezî birleşik eylemi, bir eğilim olmaktan çıkarak, bir zorunluluk niteliği kazanıyor. Bize düşen ise, bu zorunluluğun bilincine varıp onu bilinç-

li ve örgütlü eyleme dönüştürmektir.” (Söz ve Eylem sayı 5)

HDK’nın pratik örgütlenmesi sürecinde şu iki noktanın önemini özellikle vurguladık: Birincisi, HDK’nın devrimci, demokrat ve komünistlerin bir araya gelerek oluşturacakları bir parti değil, bu güçleri bir araya getiren merkezi bir güç ve eylem birliği olması gerektiği, ikincisi ise bu güç ve eylem birliğinin, sosyalistlerin ve komünistlerin birleştirici yaklaşımı ve eylemsel etkinliğiyle kendini geliştirebileceği. HDK’nın partileştirilmesini ilere sürenlere karşı itirazımızı şöyle ortaya koyduk:

“Bugün sosyalist ve komünist hareketlerin önündeki sorun dün yapılamayanın, aynı bakış açısı ve aynı yöntemlerle yapılması değildir. Artık herkes, ne kadar “iyi niyetle ve samimiyetle” yaklaşılsa yaklaşılsın, olmayacak olan da ısrarın güç kaybından, dağınıklıktan ve likidasyondan başka sonuçlara varmadığını gördü. Bugün karşıımızdaki sorun ne bir “çatı partisi” ve ne de bir “parti birliği” sorunudur. Bugün karşıımızdaki sorun, dağınık ve yalıtık güçlerin ortak refleksinin örgütlü bir tarzda harekete geçirilmesi sorunudur; örgütlü, işlevli politik güç ve eylem birliği sorunudur. Yani günün temel sorunu, Türkiye sosyalist ve komünist hareketlerinin, olayların arkasından koşan dağınık,

birbirlerinden kopuk eylemlerinin asgari bir çerçevede ve merkezî bir tarzda ortaklaştırılması, bunun Kürt özgürlük hareketinin merkezî eylemiyle uyumlulaştırılması, bu iki görevin ayrı, ayrı değil, birlikte yapılmasıdır.” (Söz ve Eylem sayı 5.)

Halkların Demokratik Kongresi başlangıç itibarıyla doğru bir zemin üzerinde kendini var etmenin yollarını, olanaklarını yakaladı. Ayrımcılığa karşı hareketleri, ekolojistleri, sosyalistleri ve Kürt özgürlük hareketinin farklı bileşenlerini bir araya getirerek, geçmiş birlik denemelerinden farklı olarak eylemde birliktelik ve devrimci dinamizmi yeniden yaratmanın bir aracı ve mekanizması oldu.. Yıllardır Sosyalistlerin başaramadığı, Kürt özgürlük hareketinin zorlaması sonucu gerçeklik kazandı. Birçok bölgede bileşenleri arasında dayanışma ve güç birliğini geliştirerek önemli bir güç ve etkinlik alanı kazandı. Örgütsüz kesimlerde güçlenen birlik eğilimine cevap olduğu gibi, birlik eğilimini de güçlendirdi. Fakat HDK içinde devrimci sosyalist hareketin zayıflığı, HDK da sağlanan bu olumlu yanın geliştirilmesini sağlamaya yetmedi. Liberal anlayışların baskınlığı ve rekabet, HDK’nın örgütlenmesinde olduğu kadar eyleminde de etkili oldu. Temsil ettiği potansiyeli örgütleyemedi, bileşenlerinin gücünü eylemselliğe dönüştüremedi.

Aslında bütün bunlar HDK kuruluşundaki zaafıların dışı vurumuydu. HDK’da baştan beri sürmekte olan parti mi? güç birliği mi? Tartışması, sonunda parti fikrinin ağır basmasıyla sonuçlandı. Elbette HDK içinde yer alan bileşenlerin kendilerini bir parti olarak var etmeleri yadırganamaz. Ancak HDP’nin bir seçim partisi olarak lanse edilmesi, parti fikrinden ve anlaşılır olmaktan uzaktır. Seçime katılma sorunu, pekala var olan partilerin biriyle çözülebilirdi. Bunun yerine ortak bir seçim partisinin kurulmasını merkezî güç ve eylem birliği mantığıyla bağdaştırmak mümkün değildir. Bu aynı zamanda parti fikrinin liberalleştirilmesidir. HDK içinde en etkin ve sürükleyici güç olan

BDP ile seçime girilmemesinin gerekçesi olarak sunulan BDP ‘nin Türk seçmenleri tarafından Kürt partisi olarak algılandığı savı ise tam bir apolitik tutumdur. HDK içinde birçok parti ve grubun bir araya gelmesiyle kurulan HDP, kurucuları tarafından her ne kadar HDK’nın bir bileşeni olarak nitelense de fiili durum, bunun tersidir. HDK’nın merkezî bir güç birliği olma özelliğinin zedeleyen bu girişim, daha şimdiden HDK içinde gerçekleşen güç birliğinin bileşimini etkilemiştir.

HDK’nın kuruluşundan itibaren taşıdığı ve HDP ile iyice belirginleşen bir diğer zaafı ise, HDK içindeki “bağımsız” kişilere ve liberal çevrelere, örgütlü ve devrimci gruplardan daha fazla bir önem atfedilmesi oldu. Bu durum bir yandan örgütsüzlüğün kutsanmasına , diğer yandan da eylemsel etkinliğin zayıflamasına yol açtı.

HDK’nın yeniden işlevsel, merkezî bir güç ve eylem birliği örgütlenmesi olarak güçlenerek yoluna devam etmesi her şeyden önce bu iki zaafın giderilmesine bağlıdır. Bunun için en başta HDP’nin ve “bağımsızların” HDK içindeki konumunun yeniden belirlenmesi gerekiyor.

Komünistlerin görevi HDK’yı işçi sınıfının ve halkların devrimci, merkezî bir eylem birliği platformu olarak örgütlemek ve eylemsel etkinleştirmektir.

Söz ve Eylem, Kürt özgürlük hareketiyle Türkiye sosyalist - komünist gruplarını ve çeşitli toplumsal mücadele odaklarını birleştirmeyi amaçlayan Halkların Demokratik Kongresini, halkların ve emekçilerin merkezî ortak eyleminin bir aracı olarak görür ve destekler. Bununla birlikte, hangi gerekçeyle gerekçelendirilirse gerekçelendirilsin, Kongre bileşenlerine dayalı bir “ Kongre Partisi ” girişimini bugünkü koşullarda birleştirici değil, ayrıştırıcı bir girişim olarak görür.” Söz ve Eylem, HDK içindeki konumunu 2. Konferansta aldığı bu karar doğrultusunda sürdürmeye devam edecektir.

Mutlak Azami Sömürü Asgari Ücret

Kaya Bilgi

Asgari ücreti belirleme toplantıları başladı. Sonucun ne çıkacağı belli. Her halde hiç kimse horozun altından çift sarılı yumurta çıkacağını beklemiyor.

Asgari ücreti belirleyecek olan komisyon, üyelerin kim olduğundan bağımsız olarak, bir sermaye kurumu. Komisyona işçiler adına katılan sendikalar, kendilerinden başka kimseyi temsil etmiyor. Ne sarı sendika Türk İş' in ne yeşil sendika Hak İş' in ne de göstermelik işçi dostu pembe sendika Disk'in işçilerden yana kıllarını kıpırdatacak samimiyetleri, istekleri ve atılımları yok.

Her yıl aynı mizansen sahneleniyor. Sendikalar, işveren ve hükümetten beşer kişinin katılımından oluşan onbeş kişilik kurul, bir yıl süreyle emeğin mutlak olarak nasıl sömürüleceğine karar veriyor. Neredeyse her ay açlık ve yoksulluk sınırına dair istatistikler yayımlayan sendikalar, iş asgari ücretin tespitine sıra geldiğinde, açlık sınırı altında bir asgari ücreti hiç bir tepki göstermeden, iş barışı ve "ulusal ekonominin kurtarılması" adına, kabul ediyorlar. DİSK asgari ücret komisyonuna katılmayarak, sorumluluğu, Türk-İş ve Hak-İş'in üzerine yıkıp, sessizliğini gizlemeye çalışıyor. Sendikalar sermaye ve burjuva partilerle girdikleri girift ilişkilerle asgari ücret sorununu sermayeden yana bir duyarsızlıkla geçiririrken, işçi sınıfı her yıl büyük bir sessizlik içinde bu mizansenı seyrediyor. Bundan daha da vahimi, sosyalist harekette bu konuda hüküm süren sessizliktir.

Bugün Türkiye'de işçilerin %70'inden fazlası asgari ücret veya daha düşük bir ücretle çalıştırılıyor. Milyonlarca işçiyi ilgilendiren sermaye, devlet ve işçi sınıfı arasındaki bu en büyük toplu

sözleşmede, işçi sınıfının kendisini bir taraf olarak var edememesi, işçi sınıfının içinde bulunduğu örgütsüzlüğü, sessizliği ve sinmişliği yeterince açıklayıcıdır. Aynı şekilde sosyalist hareketteki sessizlik, bu hareketin, sınıfın sorunlarına duyarsızlığının ve sınıftan kopukluğunun başka bir göstergesidir.

Asgari ücret sorununun önemli bir diğer yanı da, bu sorun ile sendikasılaştırma ve güvencesizleştirme arasındaki ilişkidir. Asgari ücret sorununun en başta sendikasız ve güvencesiz çalıştırılan işçilerin sorunu olması bir yana, sürekli olarak güvencesiz çalıştırmayı ve sendikasılaştırmayı beslemektedir.

Komünistlerin görevi sınıfın içinde bulunduğu ekonomik, sosyolojik, psikolojik koşulları değerlendirip, moralsizliğe çözümsüzlüğe düşmeden akılcı yollar bulup devrimci atılımla sınıfa ulaşmak olmalıdır. Milyonlarca işçiyi ilgilendiren asgari ücret sorunu, aynı zamanda örgütlendiği ve harekete geçirildiğinde büyük bir potansiyele işaret ediyor. Bugün, sınıfın ekonomik mücadelesinin önemli sorunlarından biri olan bu potansiyelin, örgütlenmesi ve eyleme dönüştürülmesi, mevcut sendikal düzen tarafından önü kesilen sınıfın sendikal örgütlenmesinin önünü de açacaktır.

Her yıl sahnelenen bu mizansene bir kez daha izin vermemek için, sınıfın ekonomik mücadelesine duyarlı sendikalar, çeşitli işçi dernekleri, güvencesiz işçiler örgütlenmeli ve bir araya gelerek, sosyalist, komünist ve Kürt özgürlük hareketlerinin de desteğiyle, daha bu günde, sınıf içinde bir bilinçlendirme ve örgütlenme faaliyetini, bir eylem planı olarak önlerine koymalıdır.

Yığınlardan Öğrenemeyen Yığınlara Öğretemez

Ali Gök

Burjuvazinin devrilmesi, mülksüzleştirilmesi, burjuva diktatörlüğün parçalanarak yerine proletarya diktatörlüğünün kurulması işinin, teorik olarak iyi donatılmış, yığınlarla ustaca bağlar kuran, siyasal taktikleri iyi uygulayan, yerine göre devrimci reformlarla soluklanan, yeri geldiğinde cesurca ileri atılan devrimci bir sınıf partisiyle gerçekleşebileceğini hiçbir Marksist'in inkâr etmeyeceği ortadadır.

Lenin ve Bolşevik partisi, Rusya'nın içinden geçmekte olduğu siyasal süreçleri, bu süreçlerde yığınların içinde bulunduğu ekonomik, sosyolojik, psikolojik durumları iyi bir şekilde gözlemlemesi, yığınlar içerisinde döneme uygun, ustaca çalışma yürütmesi bakımından komünistlere, komünist partilerine çok zengin deneyimler bırakmıştır.

Lenin, sınıf partisinin yığınları eğitmek ve örgütlemesinde legal olanakların kullanılması-na büyük bir önem atfeder. Bunun kadar legal olanakların, özellikle parlamenter mücadelenin önemi ve içerdiği tehlikelere dikkat çekerek,

dönemi iyi değerlendirmeyen, değişen süreçte partiyi yığınlardan uzaklaştıran eğilimlere karşı amansızca savaşmış ve partinin devrimci yönelimine, parti birliğine zarar veren gruplaşmalara fırsat tanımamıştır. Gerekğinde bu tür unsurları, örneğin otzovistleri, eli titremeden partiden uzaklaştırmıştır.

Lenin ve Bolşeviklerin birçok alanda komünistlere bırakmış oldukları zengin deneyimler, yığınlar içerisinde parlamento da dâhil olmak üzere legal alanlarda nasıl çalışılması gerektiği konusundaki uyarıları, bugünde bizlere ışık tutmaktadır.

“Bolşevikler çalışma yaptıkları alanlarda (legal alanlar dâhil) Bolşevik'iz demezlerdi, yığınlar bunlar Bolşevik herhalde derlerdi” Lenin'in yığın çalışmasıyla ilgili bu çok öğretici sözleri, aradan yıllar geçmesine karşın, bugünde canlılığını koruyor.

Yığınların, “bunlar Bolşevik herhalde”, demesini sağlayan şey, Bolşeviklerin öngörüsü, sorunlara yaklaşımı, devrimci atılımcılığı, cesareti, samimiyeti ve disiplininin yığınlar tara-

findan ayırt edici bir özellik olarak algılanmasıdır.

Sınıf partisinin süreci iyi takip etmesi, kapitalizmin gelişim düzeyi ve bu gelişmenin sınıflar üzerindeki etkisinin belirlenmesi, öfkenin kabardığı alanların, mücadelenin yükselilebileceği yerlerin tespit edilmesi, yığın içinde devrimci çalışmanın yürütülmesinde büyük bir öneme sahiptir. Kapitalist sömürü ve krizin etki ettiği, yığınları öfkeliendirdiği ve hareketlenmeye daha hazır bir hale getirdiği alanları görmek, buralarda legal çalışma alanları yaratmak, komünist partisinin öncü, önder davranışının bir tezahürüdür. Çevremizde, kapısı dahi açılmayan veya gelişi güzel açılan, tabelasında yazılan isminin dışında hiçbir işlevi olmayan kuruluşlar, taşıdığı ismin gereklerini yerine getiremeyen, zaman, para kadro israfından başka hiçbir iş yaramayan dernekler ortalığı kasıp kavurmaktadırlar. Komünistler, yığınlarla bağını zayıflatan, ciddiyetsiz, varlıkları, yoklukları belli olmayan bu türden işlevsiz örgütlenmelerden uzak durmalıdır.

Ayrıca tespit edilen bu alanlarda, kendini devamlı olarak geliştiren, yığınları çalışmanın içine coşku ile katan, disiplin, özveri ve kararlılıkla donanmış, asgari, azami hedefleri belli, mücadele ettiği alanını ustaca devrim ve sosyalizm mücadelesine bağlayan bir çalışma işin nirengi noktasıdır.

Çalışma alanlarının doğru seçilmesi kadar bu alanlarda kurulmuş veya kurulacak olan legal örgütlerde çalışacak komünistlerin, çalışacağı alanda yığınlara güven verecek bilgi birikimine sahip ve kendisini geliştirmeye ve öğrenmeye açık olmaları da büyük önem taşır. Legal alanlar bir yönüyle burjuvazinin uzmanlarıyla, reformcu burjuva kuyrukçuların bulunduğu çetin tartışmaların, yığınların önünde geçtiği arenalardır. Bu açıdan bu alanda çalışacak komünistlerin, yürütecekleri çalışmayla ilgili yeterli bilgi ve deneyime sahip olmaları işin özüdür. Her çalışma alandaki donanımlı

komünistler, yığınların önünde burjuva aydınların yüzünü kızartmalıdır. Bu tarz müdahaleler yığınların komünistlere güvenini artıracak gibi çalışmanın önünü de açacaktır.

Yığınların çalışmalara doğrudan katılması, kolektif emek, herkese söz, oy, görev almak hakkı, farklı düşüncelerin kendini ifade etmesine olanak tanınması, işlerin tartışılarak örgütlenmesi, eylemlere iyi bir hazırlıkla aktif katılımın sağlanması, parasal sorunların herkesin katılımıyla çözülmesi, ayrıca her konuda ve özellikle parasal konularda açıklık, şeffaflık, güvenilirlik ilkesinin işletilmesi, legal alan çalışmasında bizi başarıya taşıyacak önemli özelliklerdir.

İşçi sınıfı partisinin nihai amacı sınıfsız toplumu kurmaktır. Sınıf partisinin görevi, yığınları bu amaç etrafında bilinçlendirmek, birleştirmek ve devrimci eyleme sevk etmektir. Sınıf partisinin en önemli görevlerinden biri de “toptancı siyaset değil, siyasetin yığınsallaşması” olmalıdır. Yığını günlük mücadelesi içinde eğiterek, birleştirerek daha köklü sorunlar için mücadeleye hazırlamalıdır. Yığınlarla doğru devrimci bir temelde ilişki kurmayı becerebilen ve bu ilişkiyi devrime taşıyabilen parti, işte işçi sınıfının, devrim partisi tam böyle olmalıdır.

Lenin’in “parti ile sendikalar arasında kuvvetli ve güvenilir bağlar olmasaydı değil iktidarı almak, birkaç gün bile iktidarda kalamazdık.” tespiti partinin sınıfa bütünleşmesinin, devrimci önderliğinin ve bu önderliğin sürekliliğinin mihenk noktasıdır. Hem devrimi gerçekleştirmenin hem de devrim sonrasında karşılaşılabilecek zorlukları aşmanın garantisi, partiyle sınıf arasındaki ilişkinin devrimci bir tarzda kurulmasıdır.

Lenin ‘in şu sözlerine bir daha tekrar edelim: “Bolşevikler yığınlara biz Bolşevik’iz demezlerdi, yığınlar bunlar Bolşevik derlerdi” bütün mesele bunu dedirebilmekte.

“Sınıflı toplumların Tarihi Sınıf Mücadeleleri Tarihidir”

—N.Fırat

Marx ve Engels komünist manifestoda bu cümleyi sarf ettiklerinde kapitalist toplumsal düzende proletarya asla çoğunluğu oluşturmuyordu. Bunun yerine toplumun çoğunluğu küçük işletmelerden, küçük toprak sahiplerinden ve benzer meslek erbaplarının yanlarında çalışan gündelikçilerden oluşmaktaydı.

Marx, On sekizinci Brumaire’ de köylüleri de bir sınıf olarak betimlerken, onları mülk sahibi olup olmamaları üzerinden bölümleyerek, yoksul köylülerin git gide proleterleşeceğini anlatmıştı. Yine kapitalde verdiği örneklemelerde çalışan hizmetliler sayısının işçi sınıfının bütününden daha fazla olduğunu ortaya koymuştu. Marx’ın zamanında proletarya hiçbir zaman toplumun çoğunluğunu oluşturan bir sınıf haline gelememişti.

1868’ de Marx, başyapıtı olan Kapital’de sermayenin, geleneksel köylüleri, küçük esnafı nasıl darmadağın ettiğini, ardından da sanayi proletaryasının unsurları haline getirdiğini sayfalarca anlatır. Kapitalist sistemin, köylü kitlelerini çok hızlı bir süreçle proleterleştirme, proletaryanın zaman içerisinde tamamen çoğunluğu alacağı düşüncesini geliştirmiştir. Bundan dolayı Marx, teorik çalışma ve soyutla-

malarında devamlı olarak iki sınıftan bahseder, Burjuvazi, Proletarya. En yüksek düzeydeki soyutlamada Marx, ücretli emek ile sermaye arasında çelişkili, sömürü nitelikli ve uzlaşmaz bir ilişki analizi yapar. Bu ilişki biçimi, sermaye ile ücretli emeği bir sınıf olarak muhafaza ederken sınıf çatışmalarının varlığını ve sürekliliğini teminat altına alır. En basit düzeyde ise diğer sosyal grupları da içine alan bir dizi somut tarihsel analiz sunar. Ayrıca Marx, proletaryayı anlatırken sınıf ilişkilerinin hiçbir zaman bir kast ilişkisi şeklinde gerçekleşeceğini öngörmemiştir. Bundan dolayıdır ki sınıfın üyelerinin bir kısmının, önceki sınıfsal konumlanışlarını değiştirebilecekleri olasılığını her zaman göz önünde bulundurmuştur. Sınıf atlamalar hariç olmak üzere proletaryanın evlatlarının, eğitimin kitleselleşmesi ile beraber, emek yoğun sektörlerden, teknoloji yoğun sektörlerle doğru serüveni öngörülme-
yen bir süreç değildi.

Ayrıca Marx, hiçbir zaman sanayi proletaryasını sadece kol emekçisi olarak tanımlamamıştır. Üretim süreçlerine katılım sürecinde ortaya çıkan ücretli emeği bireysel işçi olarak tanımlamak yanılsamadır. Üretim bir bütün olduğu süreçte işçide kolektif işçi olarak somutlanır.

Marx' a göre üretim süreci toplumsal bir bütündür. Emek gücünü satmak isteyenler, sürece çeşitli biçimlerde katılırlar; kimi kol emeğini kimi ise teknik bilgisini ortaya koyar. Üretim sürecinin başlangıcında ya da onun eklentilerinde çalışan bu unsurlar, üretim sürecinin herhangi bir bölümünden ücret alarak evlerine dönüyorlarsa, işçidirler.

Marx'ın üretken emek ve üretken olmayan emek teorisi dikkate alındığında, teorinin, Kapital 'in 3. Cildinde anlatıldığı üzere, metallerin üretim sürecinin her bir noktasına son tüketim noktasına kadar katılan ücretli işçiler, kolektif işçiler olarak görülmemelidir.

Marx, sadece ev hizmetlerini artık-değer sömürüsü dışında tutar. Yine Marx, fabrikasının tüm alanlarında ücret mukabili çalışanları, işçi

olarak görmekte ısrarlıdır. Üretim süreci, eğer sermayenin büyümesi ve realizasyonu için gerekli bir bütüne, bu üretim sürecinin herhangi

bir bölümünde yer alan bu işçiyi kolektif işçi olarak tanımlamakta ısrarlıdır. Kapitalin birinci cildine ekte yazılı olan dolaysız üretim süreçlerinin sonuçları kısmında kolektif işçiyi net olarak tanımlamıştır.

“Tüm emek sürecinin gerçek kaldırıcı bireysel işçi değildir. Aksine toplumsal olarak birleşmiş emek-gücü ve tüm üretim aygıtını oluşturan rekabet halindeki muhtelif emek güçleri metallerin doğrudan üretilmesi sürecine çok farklı biçimlerde katılırlar. Bazıları elleriyle bazıları kafalarıyla, birisi menejer, mühendis, teknolog vb. Bir diğeri müfettiş, üçüncüsü ise kol emekçisi ya da ağır işçi olarak çalışır. Sayıları gün geçtikçe artan emek türleri, üretken emek türlerine dahil olurlar, bu emeği sarf edenler de üretken işçiler olarak yani sermaye tarafından doğrudan sömürülen ve sermayenin üretim ve genişleme sürecine tabi olan işçiler olarak sınıflandırılırlar”

“Tüm emek sürecinin gerçek kaldırıcı bireysel işçi değildir. Aksine toplumsal olarak birleşmiş emek-gücü ve tüm üretim aygıtını oluşturan rekabet halindeki muhtelif emek güçleri, metallerin doğrudan üretilmesi sürecine çok farklı biçimlerde katılırlar. Bazıları elleriyle, bazıları kafalarıyla, birisi menejer, mühendis, teknolog vb. bir diğeri müfettiş, üçüncüsü ise kol emekçisi ya da ağır işçi olarak çalışır. Sayıları gün geçtikçe artan emek türleri, üretken emek türlerine dahil olurlar; bu emeği sarf edenler de

üretken işçiler olarak yani sermaye tarafından doğrudan sömürülen ve sermayenin üretim ve genişleme sürecine tabi olan işçiler olarak sı-

nıflandırılırlar”.(akt. Alex Callinicos. ‘Results of the Immediate Process of Production Capital I’e ek - Kapital 1. Cilde ek. dolaysız üretim süreçlerinin sonuçları)

Marx’ a göre kolektif olarak üretim sürecine katılan karmaşık iş bölümü içerisinde yer alan unsurların tamamı, kolektif işçi olarak tanımlanır. Bunlar kollarıyla çalışıyor olmasalar dahi “ücretli emek” kategorisine dahil edilmelidirler.

Diğer yandan Marx’ ın proletaryayı, sadece üretken işçilerden oluşan bir topluluk olarak gördüğü iddiası yinede yanıltıcıdır. Kapitalin tüm ciltlerinde ücretli emek sahiplerine işçi ya da proleter nitelmesi yapılır.

Marx’ ın ticari sektörlerle ilgili çalışanlara ilişkin çözümlemesi ise bilindik algıların tam tersi bir sonuca işaret eder.

Ticarete ücret mukabili çalışan insanlar, birçok açıdan ücretli işçidir. Bu kişinin emek-gücü, tüccarın değişken sermayesi ile satın alınır, gelir olarak harcanan parayla değil. Marx’ın dikkate aldığı nokta gelir olarak harcanan paranın bir hizmet satın alıyor olmasıdır. Bu tür bir kişisel hizmet alımı, artı-değer sömürsünü ifade etmez, olsa olsa bir emek istismarını içerir.

Demek ki kişisel bir hizmetten ziyade ticari bir faaliyetin sürmesi ile ilgili bir yatırım argümanı olarak sermayeden pay alan ücretli işgücü somutlanmış olur.

Dahası, ticari kapitalistin metaların dolaşımındaki rolü sayesinde başka yerlerde üretilen artı-değerden aldığı miktar, kendi çalıştırdığı işçilerin sömürülmesine, yani ücretlerinin yenilenmesi için gerekli olandan daha fazla çalışmalarına bağlıdır. İş yerinde çalışanların emeği, artı-değer yaratamasa dahi, ticaret erbabının artı- değerden alacağı pay, çalıştırdığı elemanların performansı ile bağlantılıdır.

Bu nedenle de bu tür sektörlerde çalışanların işçi sınıfının bir parçası sayılmaması için somut bir gösterge yoktur. Geçtiğimiz yüzyılın sonlarına doğru bu sektörlerdeki işçilerin sayısının

artması, doğrudan üretim sürecinde yer alan işçilerin sayılarının azalması, var olan bir gerçeklik olmasına karşın, proletaryanın eriyip bittiğini söylemek üretken emek kavramı ile kolektif işçi tanımını birbirine karıştırmak anlamına gelir. Ya da çubuğun art niyetli olarak bükülmesini gerektirir. Kaldı ki yeni gelişen bilişim sektöründeki yeniliklerin, yeni sektörel birimlerin oluşmasını da tetiklediği söylenebilir. Üretken işçi sayısının azalması, kapitalist gelişmişlikle de ilgili bir noktadır. Üretken olmayan nüfusa karşın, üretken nüfusun azalması o ülkenin kapitalistleşmesinin de göstergesi sayılabilir. Ayrıca kadınların geçmişte olduğundan farklı olarak, fabrikalardan ziyade üretim süreçlerinin diğer kesimlerinde istihdam edilmeye başlamaları, büro işlerinde, bankacılık vb. sektörlerde, kamu sektöründe benzer işlerde çalışmaları üretken sektörlerdeki payını düşürmüştür. Bu tür sektörlerde çalışan ücretli kadınların sayısının artması, bu kadınların işçi sayılmaması gibi bir yanılsamayı beraberinde getirmemelidir.

Günümüz Marx’ ın zamanı gibi değil, itirazlarının tek bir haklılık noktası vardır. Marx’ın zamanında proletarya çoğunluk değildi.

Bu gün gelinen noktada işçi sınıfı, toplumun çoğunluğunu oluşturmaktadır. Birçok sol görünümlü ideologun iddia ettiği gibi proletarya önemsiz bir nicel toplam olmaktan ziyade toplumun en büyük kesimini oluşturmaktadır. Dikkatli bir inceleme yapıldığında, azgelişmiş ülkelerde sınıfsal farklılaşma gittikçe bir uçuruma dönüşürken, gelişkin kapitalist toplumlarda da sınıf farklılıklarının azaldığını gösteren emareler bulunmamaktadır. Aksine sınıf farklılıklarının belirginleştiğine dair daha güçlü emarelerden söz edilebilir.

Bu gün İşçi sınıfının yapısı ve bileşiminde değişiklikler olduğunu görmekle beraber, sınıf kavramının, sınıf mücadelesi kavramının sol liberal anlayışlar tarafından erozyona uğratılma çabalarına karşı, bu kavramların nesnel olarak tanımlanması geçmişe göre bu gün daha fazla

önem kazanmıştır.

1980’li yıllar ile itibarıyla teknolojik gelişmelerin ve kapitalist sistemin devasa ölçekte büyümesi, mali sermayenin ulusal engelleri daha rahat aşmasına neden olmuş, dünyanın farklı bölgelerine en kârlı alanlara yatırım yapılabilmesinin önü açılmıştır. Adına “yeni dünya düzeni” denilen bu süreç önceki sermaye birikim modellerinden biçimsel olarak farklılaşmıştır. Azgelişmiş ülkelerde bir birikim rejimi olarak öngörülen”, “ulusal kalkınma” ideolojisi, emperyalist sistemin 1920’li yıllar boyunca sömürsünü gizlemek üzere kullandığı bir ideolojik argümandır. Günümüzde ise bu ideolojik argümantasyonlar, emperyalist sistemin bugünkü ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenmiştir. Adına küreselleşme, ya da karşılıklı bağımlılık denilen azgelişmişliğin yeniden üretildiği uluslararası işbölümünün ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlendiği bir sisteme evrilmiştir.

Üretim sürecinde, entegre üretimden, esnek üretime doğru gerçekleşen değişimler, teknolojinin sanayi devrimi sürecinde olduğu gibi bireyselleşmesini getirmemiştir. Teknoloji te-kellerini elinde bulunduran güçler, sömürü oranlarını yükseltmek için, ürün farklılaşmasını yaratmak bahanesiyle, üretilmesi planlanan ürünü daha ucuz emek maliyetine sahip farklı bölgelerde üretmek üzere fabrikalarını taşımışlar ya da yeniden kurmuşlardır. Emperyalist te-kellerin uzantıları olan şirketler, metaların farklı dizaynlarmış gibi monte edilmesini sağlayıp çok daha yüksek kârlarla - güya yeni ürünlermiş gibi - satışa yönelmişlerdir. Bu durum ise esnek üretim denilen süreci doğurmuştur. Bunun sonucu olarak da ev içi çalışma, parça başı çalışma, dönemsel ancak aşırı fazla çalışmaya neden olan işler giderek artmıştır. Doğal olarak da işgücü vasıfsızlaştırılmış, ücret düzeyleri de geçmişe göre oldukça düşürülmüştür.

Kapitalist üretim ilişkilerinin bugün geldiği boyutta devasa bir hizmet sektörü oluşmuş ve bu sektörler yeni sömürü alanları olarak ticari-

leşmiştir. Hizmet sektörünün, imalat sektörüne oranla hızlı büyümesi sonucu, sağlık, eğitim gibi sosyal alanlar kâr konusu haline gelmiş, yaşanan özelleştirmeler ile beraber bu alanların önemli ölçekte ticarileşmesiyle birçok yeni üretim alanı ortaya çıkmıştır.

Bu süreç ister istemez sınıf içerisinde de toplumsal farklılaşmaya neden olmuştur. Lenin’in tanımıyla ifade edecek olursak, “aristokrat işçi” olarak adlandırılan farklı gelir düzeylerinde olan bu gruplar, bulundukları konum itibarıyla emekçi yığınlar üzerinde ekonomik bir yük oluşturmalarının yanı sıra, kapitalistlerin gücünün ve güvenliğinin hem fiziki planda hem de ideolojik planda koruyucusu konumundadırlar.

Diğer yandan gelişkin kapitalizm, yüksek sömürü düzeyini korumak için, ücretli emeğin fiyatını sürekli olarak düşürecek adımlar atmaya çalışmaktadır. Emek gücünün değerini azaltmak için ücretli emek arasında ayrımlar yaratmaktadır.

Kapitalist sistem, ne kadar gelişkin olursa olsun, her zaman ücret düzeylerini düşürebilmek için “ötekileştirmeye” ihtiyaç duyar. Bunlar yerine göre kadınlar, farklı etnik kökenliler ya da farklı unsurlar olabilir. Örneğin herhangi bir ülke sınırları içerisinde, etnik kökenleri itibarıyla geri bırakılmış bölge insanları, bu rol için tıpa tıp uygundurlar. Diğer yandan göç ve benzeri durumlardan dolayı, bulundukları ülkeden, başka bir ülkeye göç etmiş unsurlar, hem en düşük ücretin öznesidirler hem de o ülkedeki diğer düşük gelir gruplarının hedefidirler. Bu tür bir sistem, arka planında sınır tanımayan bir şovenizmle, sınır çizgileri oldukça esnek, ilan edilmemiş ayrımcılığı içerisinde barındırır. En düşük ücreti alabilecek ve toplumun kenarında yaşayabilecek olanların sayısını artırmak suretiyle ücretlerin en aşağılarda tutulmasını sağlamayı hedefler. Ayrıca iş gücünün ayrımlaştırılması sonucu, buna maruz kalan aile bireyleri, tek tek değil haneye giren gelirin toplamı itibarıyla yaşamlarını sürdürebilecek toplam ücreti

kazanırlar. Kapitalist sistem her daim, cinsiyetçilik, etnik ayrımcılık üzerinden kendi lehine yeni tabakalaşmalar yaratmaktadır. Üretim sürecinin basitleştirilmesi dolayısıyla iş gücünün vasıfsızlaştırılması, ayrımcılığa tabi tutulmuş etnik kimliklerin, kadınların daha düşük ücretlerle çalıştırılmalarına olanak vermektedir.

Bütün bu gelişmeler, işçi sınıfının nicel olarak azaldığı ve işlevini yitirdiğinden ziyade nicel olarak devasa büyüklüğe ulaştığını gösterir. Kapitalist sistemin ideologlarının, “sınıf bitti, işlevsizleşti, belirgin değil” söyleminin doğal sonucu, işçi sınıfının devrimci potansiyelinin kalmadığı, barutunun bitmiş olduğu iddiasıdır. Bu ideolojik söylem işçi sınıfının devrimci potansiyelini işlevsizleştirme, deforme etme çabasıdır. Emekçi yığınların ulaştığı devasa büyüklük, sınıfın örgütlenme pratiklerinde de çeşitlenmeleri beraberinde getirmiştir. Ücretli emek sömürsüne maruz kalanların sadece fabrika alanıyla, sınırlı kol emekçilerinden oluştuğu anlayışı, sınıf indirgemeci bir bakış açısidir.

Gelinen bu noktada sınıf hareketinin öneminin azaldığı iddiaları sınıfın varlığına ilişkin değil, işçi sınıfının örgütlülük düzeylerindeki geri çekilişini ifade etmektedir. Sınıf hareketinin temel dayanışma örgütlerinden biri olan sendikaların, mücadele örgütleri olduğu anlayışının yerine pazarlık örgütleri konumuna getirilmesi sınıfın siyaset dışı kalmasına ve ideolojik planda kendi taleplerini topluma aktaramamasına neden olmuştur.

Diğer yandan toplumsal hareketlerin, farklı kültür ve kimlik, cinsiyet, çevre politikalarının esasen kapitalizmin yarattığı tahribat sonucu ortaya çıktığı görünen bir gerçek haline gelmiştir. Bu tür politika alanlarının, sistemin sorgulanması üzerinden kendilerini yeniden kurmaları zorunluluktur. Örneğin, ekoloji mücadelesi verdiğini iddia edenlerin fosil yakıtlara karşı çıkarken, beyaz enerji adı verilen, farklı enerji türlerini önermeleri (rüzgar enerjisi, güneş enerjisi) kendilerini bir başka sermaye gru-

bunun çıkarlarının savunucusu haline getirir. Bu nedenle salt ekoloji mücadelesi vermekle yetinenlerin konumlarını bir kez daha sorgulamaları, bu alanda yeni tartışma dinamiklerinin oluşması gereklidir.

Sorunsal Türkiye ölçeğine indirilecek olursa, ülkede yaşanan Kürt sorununun içerdiği devrimci dinamiklerinin değerlendirilmesi bir başka yazının konusudur. Ancak özellikle batıya yönelik göçün yaygınlaşması sonucu, egemen ideolojinin, Kürt sorununu kendi ötekisini yaratma projesi olarak algıladığı net olarak görülmelidir. Kimliksizleştirmeye, cinsiyet ayrımcılığına yönelik politikalara karşı ortaya çıkan direncin yarattığı devrimci dinamik, sistem tarafından absorbe edilmeye çalışılmaktadır. Kapitalist sistem bu amaçla, direniş alanlarını yeni metalaşma alanı olarak değerlendirmeye çalışmaktadır.

Sonuç olarak sınıfların olmadığı ve sınıflara dayalı hareketlerin anlamsızlaştığı savlarına ilişkin önermelerin, sınıfın nesnel ve öznel durumlarının birbirine karıştırılmasıdır. Diğer bir deyişle kendisi için sınıf anlayışının dumura uğramış olması, kendinde sınıfın da olamayacağı anlamına gelmemektedir. Kaldı ki işçi sınıfının bilincinde yaşanan tahribatlar sonucu ortaya çıkan gerilemeler, onun yok olduğu anlamına gelmez.

Marx’ın proletaryaya biçtiği misyon, toplumun tüm ezilen tabaka ve sınıflarını yanına alarak devrime yürümesidir. İşçi sınıfı, kendi sorunsalını, tüm topluma mal ederken, toplumun ezilen diğer kesimlerinin de sorunlarına sahip çıktığı ölçekte geniş kitlelerin desteğini alabilir. Tarihte bu tür örnekler saymakla bitmez ancak, Marx’ın zamanından bir örnek verecek olursak eğer, genel eşit oy hakkı mücadelesi proletaryanın sadece kendisi olarak verdiği bir mücadele örneği değildir. Mücadelenin diğer bileşenleri, mülkleri kamulaştırılmış olanlar, topraklarından sürülmüş olanlar ve diğer mülksüz kesimler yani diğer ezilenlerdi.

Dayanışmadan Siyasallaşmaya

Işık Duru

Sınıf hareketine ve doğal olarak sınıfa bakış açımız; siyasal mücadelede yer alan diğer kesimlerden bizim temel ayırım noktamızdır. Reformizm, revizyonizm ve diğer oportünist sapmalar ile devrimci hareket arasındaki temel ayırım noktası; tam da sınıfın siyasal, ekonomik, ideolojik düzlemine bu bakış açısı farkından kaynaklanmaktadır.

Bu bağlamda onlarca ayırım noktası sıralanabilir. Ben, bu konuda bir temel başlığı, somut düzlemde tanımlamaya ve ideolojik düzlemdeki bir polemigi bu ayırım üzerinden yapmaya çalışacağım.

Sınıflar mücadelesinde solun sınıfa bakışında temel bir ”yanlış” algılayış var: Bu algılayış; burjuva ideolojisinin sınıf üzerindeki etkisinden hareketle sınıfı ”gerici” görüyor ve sınıf hareketiyle ayırarak ondan uzağa düşüyor. Sınıfa, sınıfın içinden müdahale yerine, bürokratik sendikal aygıtı kullanarak müdahale yolu saçılıyor. Bu tarz müdahaleyle sınıfta yansıma bulmadığı durumda, sınıfa karşı güvensizlik sınıfı hiçe saymaya kadar götürülüyor. Sınıf ekseninden sapman da bu noktada güçleniyor. Oysa sınıf, ekonomik alanda, en yalın biçimiyle zaten egemen düzenle savaş halinde. Hatta Tekel, Tofaş vs. direnişleriyle de soyutlayacak olursak, sıcak mücadele içinde

Söz gelimi sınıfın en temel sorunu, dinsel, mezhepsel ve etnik gibi farklılıklar üzerinden bölünmüşlüktür. Bu bölünmüşlüğe karşı en temel örgütlenme pratiği ise dayanışma pratikleridir. Örnek vermek gerekirse toplu düğünlere gidişler, durumu acil olanlara karşı (evine haciz

gelenler vs.) dayanışma; toplu film, maç, tiyatro organizasyonları, işyeri mağduriyetine karşı acil tepkisellikler üretme... gibi pratikler, işyerinde yansıma bulan pratiklerdir. Bu pratikler üzerinden komiteler, gruplar örgütlemeli, bu örgütlenmeler üzerinden ”siyasal hareket” yaratılmalıdır.

İşçi sınıfı böyle bir dayanışma ve ortaklaşma süreçlerine zihinsel aktivizasyonunu zaten kendisi katar. En önemlisi de edilgen olan sınıf, bu tip örgütlenmeler üzerinden etken hale gelir. Bu tip ”içeriden çalışma” modelleri, işçi sınıfı içerisinde siyasallaşmanın başlangıcını oluşturabilir. Böylece sınıf içindeki burjuva ideolojisinin etkiler kırılabilir ve işçi sınıfı etkinleşerek özgüvenini pekiştirir.

Öncü, bu sürece lojistik destek sağlar. Örnek vermek gerekirse, hukuksal destek, işyeri bültenleri, dayatılan şiddete karşı koyabilme araçlarının devreye sokulması vs. Öncü ve sınıf, böyle bir pratikle birbirinin varoluş gerekçesi haline gelir ve etle tırnak gibi kaynaşır.

Sınıfın kendi gerçekliğini doğru anlamak, kendini sınıftan ve sınıf mücadelesinden kesinlikle üstün görmemek, sınıfla organik ilişkiyi yeniden kurulabilme hünerini kazanmak. Ve her işçi, gençlik, köylü direniş ve başkaldırıların ta içinde yer alarak tüm bu eylemlere örgütlülük, bilinçlilik, yaygınlık ve derinlik kazandırarak tamamını birbirine bağlamak ve giderek bu enerjiyi devrimci bir sel yatağında toplamak. Dönem, her zamankinden daha fazla bize bunu dayatıyor.

Kazanmaktan Başka Yolumuz Yoktur

Altan Demirli

Yazının başlığını iddialı bir şekilde koymak, Çal dağındaki Nikel madenine karşı mücadelenin Turgutlunun sınırlarını aşan yerel bir ekoloji mücadelesi olmamasından kaynaklanıyor. Çal dağındaki Nikel madenine karşı mücadele yaklaşık olarak altı yılını dolduruyor. Mücadeleye başladığımızda Bergama köylülerinin altın madenine karşı vermiş oldukları mücadele deneyimlerinden başka bilgimiz yoktu.

Çal dağında çıkarılmak istenen Nikel madeninin ne olduğunu öğrendiğimizde ve bu uğurda mücadele başlattığımızda, içerde dönen kapitalist oyunları ve mücadelenin ne kadar zor karmaşık ve uzun süreli mücadele olduğunu deneyimlerimizle öğrendik ve öğrenmeye de devam ediyoruz.

Kapitalist Emperyalist sistemin Ekolojik sistemi de sömürünün bir parçası haline getirdiğini bilmediğimiz bir dönemdi, Çal dağından nikel çıkartılmasının, masum bir işlem olmadığını kendi deneyimlerimizle, hızla kavradık.

Bu dönemde az sayıda onurlu bilgili, yürekli bilim insanı içinde barındıran EGE-ÇEP ile bağlar kurmamız ve daha sonra bu platformun bileşeni olmamız zorlukları aşmada bize çok yararlı oldu.

Turgutlu Toplumsal Dayanışma ve Kültür Merkezi Ekoloji komisyonu ve derneğimizin üyeleri Çal Dağında bu güne kadar başarı ile sürdürülen mücadelenin en önemli özneleri olmuşlardır.

Biz Komünistler olarak Ekoloji mücadelesini kapitalizme karşı mücadelenin çok önemli bir alanı olarak görüyoruz. Emperyalist kapitalist sistemin doğayı geri dönülmez bir şekilde öldürmesini sömürü sisteminin ayrılmaz bir parçası görüyoruz. Emperyalist kapitalist sistemin sömürü canavarlığından kaynaklanan çevreyle ilgili tahribat komünistlerin özne oldukları, yığınları bu kavgaya kattıkları ve kapitalist sisteme karşı sosyalist bir seçenek sundukları oranda kalıcı başarılar sağlayabileceğine inanıyoruz.

Her mücadele öncelikle, sürekli akılcı değerlendirmeyi ve sürece uygun eylemleri örgütlemeyi gerekli kılıyor. Çal dağında verilmekte olan mücadelenin, çeşitli zorluklara karşın bu güne kadar başarı ile gelmesi akılcı, inatçı davranmamıza bağlı olduğuna inanıyoruz.

Bilgilendirme, mitingler, fiili direnişler, hukuksal süreçler ve eylemlerle süren mücadele maden yasasının çıkartılmasıyla zor duruma sokulsa da engeller aşılmaya çalışılıyor.

Derneğimizin de bileşen olduğu TUR-ÇEP (Turgutlu Çevre Platformu) ve EGE-ÇEP (Ege Çevre Platformu) ile disiplinli çalışmamızı sürdürüyor ve başarının kolektif bir çalışmayla geleceğine inanıyoruz.

AKP nin dışında tüm parti, meslek odaları, sendikalar, dernekler, Nikel madenine karşı mücadele veren Gördes derneğinin ve Gediz kirlenmesine karşı GEMA Vakfının da bileşeni olduğu TUR-ÇEP Çal dağında çıkarılmak istenen Nikel Madenine karşı önemli bir işlev görüyor.

Mücadelemiz süreç içinde duyarlı insanların, komünistlerin başlattığı bir mücadele görünümünden çıkarak, TUR-ÇEP bileşenleri üzerinden giderek yavaş, yavaş yığınsallaşarak halk hareketi olmaya doğru ilerliyor

Sosyalistler olarak ilkesel konularda ve kırımızı çizgilerimiz (mücadelenin bireysel, grupsal çıkarlar üzerinden düzen içine hapsedilmesi) aşılmadığı sürece bu tip platformlarda bulunma-

karşın dolması, panele Turgutlu köyleri ve çevre illerden yeni yüzlerin gelmesi, panel bitinceye kadar insanların sabırla paneli izlemesi, soru ve açıklamalarla aktif katılımı, Nikel şirketinin işinin zor olacağını gösteriyor.

Çal dağında Nikel çıkarmak isteyen şirket iyice açığa çıkmıştır. Arkasında İngiliz maden tekeli bulunan şirket, kimliğini değiştirerek halkı yatıştırabileceği düşüncesiyle, önce Bospa-

25 Kasım 2012 TURÇEP Paneli

yı ve aktif tutum almayı kapitalizme karşı mücadelenin önemli bir parçası olduğuna inanıyoruz

25 Kasım 2012 Pazar günü saat 14 00 de Turgutlu Lisesi konferans salonunda yapılan TUR-ÇEP in düzenlediği panel mücadelemize yeni bir kan ve enerji katmıştır. Panel onurlu bilgili ve yürekli bilim insanları katıldı. Panele, halkın önünde açık tartışma istemi ile, nikel madenini işleten şirket de panelist olarak çağrıldı. Böylelikle şirket yöneticilerinin yalancılıkları ortaya çıkmış olacaktı, Şirket bu çağrıyı reddederek, panelden kaçarak kısmen de olsa halktan soyutlanmıştır. TUR-ÇEP in akılcı eylemleri, eylemlerdeki inatçılığı ve sonuç alıcılığı, düzenlemiş olduğumuz panelde de görüldü. Panele 500 den fazla insanın katılması salonun her türlü baskıya

rous sonra Sardis korsan şirketini kurmuş, ama başaramamıştır. Şimdi ise VTG isimli bir Türk şirketine anlaşmalı bir satışla AKP, AKP'li Belediye başkanı, bürokrasi ve her türlü baskı, rüşvet ilişkisiyle yol almaya çalışıyor.

Komünistler olarak Ekolojik mücadelenin Kapitalizme karşı verilen Sınıf mücadelesinin ayrılmaz ve önemli bir mücadele alanı olduğundan hareket ediyoruz. Yığınlarla bağ kurmanın ve onlara önderlik etmenin yolunun yığınların içinde ve onların önünde yürümekten geçtiğini biliyoruz, bu bilinç ve kararlılıkla yolumuza devam ediyoruz.

Dayanışma Birlik Mücadele

Fatma Sünger

Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde gerçekleştirildiğimiz sosyalizm sunumu, üniversite çevresinde geniş yankılar yarattı.

Geçtiğimiz günlerde Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde yurtseverler, bir basın açıklaması gerçekleştirdi. Ve elbet faşistler hemen saldırıya geçti ve yurtseverler kendilerini kararlılıkla savundular. Yine her zaman olduğu gibi, saldırganlar değil, kavgada birçok yurtsever tutuklandı ve birçoğu da okuldan uzaklaştırma aldı.

Erzurum'da komünist olmak da, Kürt olmak da aynı anlama geliyor; yani "terörist" olarak görülüyorsunuz. Yine de kent içinde ve okulda en büyük baskı Yurtseverlere uygulanıyor. Faşistlerin okul giriş ve çıkışlarında kimlik taraması yapmaları, öğrenci evlerinin basılması, tekil yakalanan arkadaşların dövülmeleri, her gün yaşadığımız olaylar. Ancak, artan baskı ve şiddete rağmen var olduğumuzu ve çoğalarak var olmaya devam edeceğimizi göstermek için, birliğimizi pekiştirecek bir şeyler yapmamız gerektiğine karar verdik.

Eğitim Fakültesi Felsefe Grubu'nda okuyan yoldaşımız ve dergimizin okuru olan diğer yoldaşlarla ne yapabileceğimizi tartıştık. Yurtseverlere yapılan baskının bütün devrimcilere

yapılan baskı olduğundan hareketle, baskılara karşı tavrımızı ortaya koymak ve moral gücümüzü tazelemek için devrimci, yurtsever arkadaşlarla birlikte "sosyalizm forumu" düzenleme kararı aldık.

Sunumda, özellikle kendi bakış açımızı açık seçik ortaya koymaya çalıştık.

Formdaki tartışmayı kısaca söyle özetleyebiliriz:

Sosyalizme inananlar, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetin kaldırılması ile elbette tüm sorunların bir hamlede çözümleneceğini iddia etmiyorlar. Yani sosyalizm, ne şeytanları meleğe dönüştürecek, ne de cenneti yeryüzüne indirecektir. İddia edilen şey; sosyalizmin, kapitalizmin büyük kötülüklerine çare bulacağı düşüncesidir. Özetle sosyalizm, kapitalist mülkiyet ilişkilerini yok ederek sömürüyü, sefaleti, güvencesizliği, savaşı ortadan kaldıracak ve insanlık için daha büyük bir refah ve mutluluğun kapılarını açacaktır.

Sosyalizm, kapitalizmin yırtıklarını yamamaya yönelik düzeltilmesi değildir. Sosyalizm, devrimci bir değişim, toplumun büsbütün farklı bir çizgide yeniden kurulması demektir. Bu düşünciyi örneklerle somutlayacak olursak;

* Kişisel kâr için kişisel savaş yerine, ortaklaşa yarar için ortaklaşa çabadır.

* Kumaş, para kazanmak için değil, insanlara giysi sağlamak için yapılacaktır, bütün öteki mallar da öyle.

* Kullanım için yapılacak planlı üretimin, herkese, her zaman iş sağlayacağı gerçeğinin bilinmesi ile insanların içindeki ekonomik depresyon, işsizlik, yoksulluk ve güvensizlik duygusu kaybolacak; bu iç karatıcı duygunun yerini, beşikten mezara kadar ekonomik güvenlik duygusu alacaktır.

* Kâr peşinde koşanların, fazla mallarını satabilecek ve fazla sermayelerini yatırılabilecek dış pazar avcılığından doğan emperyalist savaşlar son bulacaktır; çünkü artık ne fazla mal ne de fazla sermaye olacak, ne de gözünü kâr hırsı bürümüş sermayeciler.

* Üretim araçları özel ellerde olmadığı için toplum, artık işverenler ve işçiler diye sınıflara bölünmeyecektir. Böylece bir insan başkasını sövmeyecek, onun emeği üzerinden kâr sağlamayacaktır.

* Kısacası, dünyamız bir avuç insanın malı olmaktan çıkacak, bütün insanlığın olacaktır. Böylelikle de insanın insanı sövmesi olgusuyla birlikte yönetmesi de son bulacaktır.

* Sosyalizm, kapitalist yetersizliği ve israfı da ortadan kaldıracaktır; özellikle depresyonlarda görülen kaynak israfını, işsiz adam israfını ve boş duran makine israfını. Uluslararası barışın kurulması yoluyla, kapitalist savaşlardaki büyük insan kaybını da ortadan kaldırır.

* Teknik gelişmeyi hızlandırır ve kâr sağla-

mayı ilk ve en önemli amaç sayan kapitalizmin önüne çıkardığı engellerden arınan bilim, büyük atılımlar yapar. Üretimdeki artış, ürün miktarını çoğalttıkça, herkesin hayat düzeyinde bir yükselme olur.

Forumda kapitalizm ile sosyalizm arasındaki ince çizgilerden söz ettik. 17 Ekim deneyimini ortaya koyduk; Küba ve yine yeni filizlenen Venezüella'dan.

Sosyalizm, ne şeytanları meleğe dönüştürecek, ne decenneti yeryüzüne indirecektir. İddia edilen şey, sosyalizmin kapitalizmin büyük kötülüklerine çare bulacağı, sömürüyü, sefaleti, güvensizliği, savaşı ortadan kaldıracığı ve insanlar için daha büyük bir refah ve mutluluğun kapılarını açacağıdır.

Son olarak da sosyalizmin aşağıdaki sentezini yapıp sunumu ve forumu tamamladık:

Kapitalizmin propagandacıları, bizi, Sosyalizmin, özgürlüklerin sonu demek olduğuna inandırmaya çalışırlar. Oysa gerçek tam tersidir. Sosyalizm, özgürlüğün başlangıcıdır. Sosyalizm, insanlığa en büyük acıları veren kötülüklerden kurtulmak demektir; ücret köleliğinden, sefaletten, toplumsal eşitsizlikten, güvensizlikten, ırk ayrımından, savaştan kurtuluş demektir.

Sosyalizm, gerçekleşmeyecek bir düş değildir, dün vardı, bugün de vardır, yarın da var olacaktır. Yenilgi bitiş değil, yeniden yükselişin döl yatağıdır.

Yolumuz işçi sınıfının

devrim yoludur.

Yaşasın işçi sınıfı,

Yaşasın devrim ve sosyalizm!

Kahramanca Mücadele Acı Yenilgi

SSCB’de SOSYALİZMİN ÇÖZÜLÜŞÜNÜN NEDENLERİ

(3. bölüm)

Bahman Azad, Mayıs 2000

“Hızlı Sanayileşme” Modeli (1928 – 1945)

1 924-1928 arasında Komünist Parti’nin liderlerinin kendi aralarında süren sosyalist gelişimin gelecekteki modeli konusundaki ciddi tartışmaların nedeni, (NEP’in yerini, stratejik hedef olan sosyalist ekonomik gelişmeye daha iyi hizmet edecek başka bir modelin alması gerekliliği konusundaki) bu aciliyetti. (28) Bu tartışmalarda üç farklı eğilim öne çıkıyordu: Birinci eğilimin sözcüsü olan, Parti’nin sol kanadından İ. A. Preobrazhenski, ekonomik gelişme için başlangıç sermayesi birikiminin, tüketimin keskin bir şekilde düşürülmesi, tarım sektöründeki artı ürününün tamamının sanayi sektörüne aktarılması yoluyla gerçekleştirilmesi gerektiğini savunuyordu. Bu model, kısa vadede sanayinin, tarım karşısında dengesiz gelişmesi öncülüne dayanıyordu. Ancak uzun vadede sanayinin gelişiminin başlangıç aşamasından sonra, tarımın gelişmesi için maddi koşullar yaratılacak ve sektörlerin gelişmesindeki dengesizlikler bu şekilde düzeltilecekti. Bu modelin temel varsayımı, Batılı ülkelerle ticareti geliştirmenin mümkün olması nedeniyle başlangıç sermayesi birikiminin sadece ülkenin iç kaynaklarına dayanmak durumunda olmasıydı. (29)

Yelpazenin diğer ucunda da tarımın denge-

siz gelişimi modeli vardı. Bu eğilimin sözcüsü de parti yönetiminin sağ kanadından olan Lev Shanin idi. Shanin, savını tarım sektörünün mevcut yapısına ve işgücünde kırsal bileşimin ağır basmasına dayandırarak, tarıma yatırılan her rublenin sanayiye kıyasla daha yüksek getirileri olacağı ve böylece daha yüksek bir gelişme oranının garanti edilebileceği gerekçesiyle başlangıç sermaye yatırımlarının tarım alanında yapılmasını öneriyordu. Buna göre devlet, tarımsal çıktıyı arttırmaya odaklanarak bu sektörün artı ürününü ihraç edip, sanayi sektörünün ihtiyacı olan makineleri yurtdışından ithal etmeliydi. Açıkçası Shanin’in modeli, ileri kapitalist ülkelerle ticaretin arttırılması öncülüne dayanıyordu. (30)

Bu iki modelin karşısında ise Parti’nin sağ kanadının resmi sözcüsü N. İ. Buharin tarafından önerilen “dengeli büyüme” modeli bulunuyordu. Buharin’e göre sanayi veya tarımda bu dengesiz büyüme modellerinin her ikisi de ekonomiyi tekrar krize sokacaktı. Buharin ayrıca azaltılmış tüketimle birleşen hızlı sermaye birikiminin “açlıkla” neticeleneceğini ve NEP’in başarılarını ortadan kaldıracağını ileri sürüyordu. Bu nedenle o, ekonominin çeşitli sektörleri arasındaki – sanayi ve tarım ve ağır sanayi ile tüketim malları sanayi arasındaki dengeyi koruyacak daha yavaş bir birikim ve büyüme oranına dayalı bir model üzerinde ısrar ediyordu. Buharin’in modeli, tarımsal ürünlerin

fiyatlarını yükselterek çiftçilerin üretimlerini gönüllü olarak arttırmalarını teşvik edip, sanayi mallarının fiyatlarını düşürmek ve sanayiye ait teknolojinin yurtdışından sağlanmasını bir açık Pazar ekonomisi mekanizmasına dayandırmaktaydı.(31)

Bu dört yıl süren tartışmayı sonlandıran; Parti önderliğinin, Avrupa’da faşizmin güç kazanması ve emperyalist ülkelerin askeri saldırıların artması olasılığı karşısında duydukları derin kaygı oldu. Bu kaygı, Parti önderliğinin ve özellikle de Stalin’in, bu farklı öneriler üzerine takındıkları tutumlarda kendini gösterdi.

Yabancı saldırıların daha uzak bir ihtimal olarak görüldüğü bu tartışmanın ilk zamanlarında, parti önderliği, sol kanadın önerisi karşısında Buharin’in modeline daha yakın duruyordu. Ancak tehlike büyüdükçe, ülkenin kendi iç kaynaklarına dayanarak sanayileşmesi ihtiyacı, artan bir şekilde hissedilmeye başlandı. Buharin’in daha düşük bir büyüme oranı ve büyük ölçüde dış ticarete dayanan “dengeli büyüme” modeli, artık bu acil durum için uygun değildi. Nihayet 1928’de Parti Merkez Komitesi Buharin ve yandaşlarının görüşlerini “sağ kanat hayalleri” olarak niteledi ve “hızlı sanayileşme” modelini desteklediğini açıkladı. Bu kararda dış faktörlerin –yani artan emperyalist saldırıların tehlikesinin – önemi, Stalin’in Sovyetler Birliği için “hızlı sanayileşme” modelinin benimsenmesini savunduğu konuşmasından yapılan şu aşağıdaki açıkça görülmektedir:

“Bazen hareketin üzerinde bir denetim oluşturup, hızımızı biraz düşürmemizin mümkün olup olmadığı sorulmaktadır. Hayır Yoldaşlar, bu mümkün değildir. Hızımızı azaltamayız. Tersine, hızımızı gücümüzün ve olanaklarımızın elverdiğince arttırmalıyız. Hızımızı yavaşlatmak geriye düşmek anlamına gelir. Ve geride kalanlar yenilirler. Hayır, biz yenilmeyi kabul etmiyoruz. Eski Rusya’nın özelliklerinden bir

tanesi, geride kaldığı için sürekli yenilmesi idi. Moğol hanları tarafından yenildi, Türk beyleri tarafından yenildi, İsveçli derebeyleri tarafından yenildi, Polonya ve Litvanya aristokrasisi tarafından yenildi, İngiliz, Fransız kapitalistleri tarafından yenildi, Japon imparatorları tarafından yenildi. Geri kalmışlığı yüzünden; yani askeri alanda geriliği, kültürel geriliği, siyasi alanda geriliği, sanayi ve tarımda geriliği yüzünden, hepsi onu yendiler.

Bundan dolayı artık geri kalmamalıyız...

Sosyalist anavatanımızın yenilip, bağımsızlığını yitirmesini mi istiyorsunuz? Eğer bunu istemiyorsanız, en kısa zamanda ülkemizin geriliğine bir son vermelisiniz... Bundan başka bir yolumuz yoktur. Lenin bu nedenle Ekim Devrimi sırasında; “Ya yok olacağız, ya da ileri kapitalist ülkelere yetişecek ve onları geçeceğiz.” demişti.

Gelişmiş ülkelerin elli veya yüz yıl gerisindedeyiz. On yıl içerisinde bu farkı azaltmamız gerekmektedir. Ya bunu yaparız, ya da onlar bizi ezerler.”(32)

Gerçekler, Stalin’in bu kehanetlerini doğruladı. Bu tarihi konuşmadan az bir zaman sonra 1941’de Nazi Almanyası, Sovyetler Birliği’ni tümünden yok etmek için genel bir askeri saldırı başlattı. Ve ancak “hızlı sanayileşmenin” ivedilikle uygulanması sayesinde Sovyetler Birliği, Hitler’in askeri saldırısını yenmek, sosyalizmi savunmak ve diğer halkları faşizm belasından kurtarmak için gerekli olan ekonomik altyapıyı kurmayı başardı.

Doğal olarak “aradaki farkı on yılda azaltmak” için ülkenin hızlı sanayileşmesi yolunda böyle önemli bir kararı aldıktan sonra Sovyet devletinin bu amaca ulaşmayı mümkün kılacak ekonomik önlemleri benimsemesi gerekiyordu. Bu ihtiyacı karşılayacak tek önlem, merkezi planlama idi. O durumda ekonomik gelişmeyi gerçekleştirmek için, ekonomik yönetim ve denetimi merkezi olmayan dolaylı yöntemlere ve piyasa mekanizmalarına – doğaları gereği çok

yavaş olan mekanizmalara – dayandırmak etkili olamazdı. Bu nedenle NEP’in yerini bir merkezi planlama modelinin alması gerekiyordu. Bu, Sovyet liderliğinin özgür iradesinin değil, dışarıdan gelen gerçek ve giderek artan emperyalist saldırganlık tehlikesinin yarattığı nesnel, tarihsel bir gerekliliktir.

Böylece daha önce sol kanadın önerdiği modelle birlikte Preobrazhenski’nin dengesiz endüstriyel büyüme modelini dikkate almamış olan SBKP yönetimi, onun modelini gayretkeşlikle benimseyerek, bu modelin hızla uygulanması için harekete geçti. Bu modelin temel ilkeleri Preobrazhenski tarafından açıklananların aynısıydı: Toplumsal tüketim düzeyinde hızlı bir düşüş; mal ve hizmetlerin üretimi, dağıtımı ve fiyatlar üzerinde toplu devlet kontrolü; artı-ürünün tamamıyla tarımdan sanayi sektörüne aktarılması; sanayi sektöründe hızlı sermaye birikimi; hafif ve tüketim sanayilerine karşıt olarak ağır sanayinin büyümesinin vurgulanması; kırsal işgücünün çiftliklerden şehirlere ve fabrikalara hızla kaydırılması; hızlandırılmış bir okuma yazma kampanyası ve işgücünün teknik eğitimi; ve dış ticarete bağımlı kalmayı reddeden bir ekonomik gelişme için kesin olarak iç kaynaklara dayanmak.

Bu ilkeler, Komünist Parti’nin, ilki 1928’de kabul edilmiş olan 5 yıllık planlarına da yansıtılmıştı. Birinci 5 yıllık plana göre ağır sanayideki sabit sermayenin hacmi sosyalist gelişme zemin hazırlamak üzere 5 yıl içerisinde ikiye katlanacaktı. “Herkesten yeteneğine göre, herkeşe katkısına göre” sosyalist ilkesi, ilk kez tüm çalışmanın temeli oluyordu. Bu ilke ayrıca işgücünün, ekonominin değişik sektörleri arasında transferini kolaylaştırmak ve okur-yazarlığı ve uzmanlaşmayı teşvik etmek için de kullanılmaktaydı. İşgücü üzerinde kurumsal – askeri bir disiplin empoze eden “savaş komünizmi” modelinin tersine “hızlı sanayileşme” modeli, gönüllü çalışma ve emek üretkenliğinin maddi teşviklerle artırılması temeline dayanıyordu. Tarım, hizmetler ve kamu sektöründe ücret dü-

zeyleri kasıtlı olarak düşürülürken, ağır sanayi ve diğer üretici sektörlerde işçi ücretleri önemli ölçüde arttırıldı. Aynı zaman da devlet, tüm okullarda ücretsiz eğitimi sağladı ve bütün fabrikalarda işçiler için işbaşında eğitimi geliştirdi.

1930’larda Stalin, “Aydınlar arasındaki eşitlikçi eğilimlere” açıkça saldırdı ve “sosyalizmi eşitlikçilikle özdeşleştirme” yönündeki çabalara karşı çıktı. 23 Haziran 1931’de işletme yöneticilerinin bir konferansında yaptığı konuşmada şöyle diyordu :” [işgücünün hızlı devrinin] nedeni, ücretlerin yanlış yapılandırılması, ücretlerin eşitlenmesi şeklindeki “sol” uygulamadır....Bu kötü uygulamaya bir son vermek için ücretlerin eşitlenmesini kaldırmalı ve eski ücret cetvellerinden kurtulmalıyız.... Marx ve Lenin vasıflı emek ile vasıfsız emek arasındaki farkın sosyalizmde bile, sınıfların ortadan kaldırılmasından sonra bile devam edeceğini; bu farklılığın ancak komünizmde ortadan kalkacağını ve bu yüzden sosyalizmde bile “ücretlerin” ihtiyaçlara göre değil, yapılan işe göre ödenmesi gerektiğini söylemişlerdir. Fakat bizim işletme yöneticilerimiz ve sendika yetkililerimiz arasındaki eşitlikçiler bunu kabul etmiyorlar ve Sovyet sisteminde bu farkın çoktan ortadan kalktığına inanıyorlar. Kim haklıdır ? Marks ve Lenin mi, yoksa Eşirlikçiler mi ? Biz, Marks ve Lenin’in haklı olduklarını kabul ediyoruz. Fakat eğer böyel ise, her kim ücret cetvellerini vasıflı ve vasıfsız emek arasındaki farkı dikkate almadan ücret eşitliği “ilkesine” göre yapıyorsa, Marksizm’den kopmuş, Leninizm’den kopmuş demektir.... Fakat vasıflı işçilerimiz olması için, biz vasıfsız işçiye bir teşvik ve daha yüksek bir pozisyona gelmesi için bir ilerleme umudu vermeliyiz. Ve bunu ne kadar cesaretle yaparsak o kadar iyi olur....Bu konuda çekingen davranmak bir suçtur, sosyalist sanayimizin çıkarlarına karşı çıkmaktır.”(33)

Parti önderliği, sosyalist insanın temel ilkelerinden biri olarak, bu öncüllerle aynı doğrultuda planlı bir ücret farklılaştırılması sistemi ortaya koydu. Eğitim düzeyi, yetenek, iş güçlü-

ğü ve coğrafi konum bazında bir ücret farklılığı sistemi oluşturuldu. Ücret farklılığı mekanizması, iş seçmede ve aynı zamanda yeteneklerini arttırmak için işçiler üzerinde etkili bir madde teşvik olarak kullanıldı. 1934'te vasıflı ve vasıfsız işçiler arasında ortalama ücret farklılığı 4'e 1 oranına ulaşmıştı ve 1956'da, bunun tersi yönelim başlamadan önce, 8'e 1 oranına çıktı. (34) 1934'de bazı durumlarda ağır sanayideki vasıflı işçiler 1420 ruble aylık ücret alırken, imalat dışı sektörlerdeki vasıfsız işçilerin ücreti ayda 50 rubleyi geçmiyordu – oran, 28.3'e 1.(35) İşgücü tahsisi ve emeğin üretkenliğinin artırılması için kullanılan bu yöntem, uygulanma süreci boyunca “hızlı sanayileşme” modelinin temelini oluşturdu.

Önceden tanımlanmış olan amaçları çerçevesinde “hızlı sanayileşme” modelinin başarıları, oldukça çarpıcı idi ve tarihte bir benzeri görülmemişti. 1928 ile 1940 arasında sanayi üretimi yıllık ortalama % 11 oranında arttı.(36) Brüt sanayi sermayesi 1928'de 34.8 milyar ruble iken, 1933'de 75.7 milyar rubleye, 1937'de 119 milyar rubleye ve 1940'da 170 milyar rubleye çıktı. (37) Gayri Safi Milli Hasıla içinde tarımın payı, 1928'de % 49'dan, 1940'da % 29'a düşerken, aynı dönemde sanayi sektörünün payı, % 28'den % 45'e yükseldi.(38) 1928 ile 1937 arasında ülkenin toplam imalat çıktısı içerisinde ağır imalatın payı, % 31'den % 63'e çıkarken, ağır sanayide işçi başına çıktı, 1928'de hafif sanayideki % 94'den, 1933'de % 140'a yükseldi. (39)

İşgücündeki değişimler de oldukça şaşırtıcıydı. Tam zamanlı çalışan işçilerin, ülkenin toplam işgücü içerisindeki oranı 1928'de % 57 iken, 1937'de % 70'e çıktı. Toplam işgücü içerisinde sanayi işçilerinin oranı 1928'de % 18 iken, % 8.7 yıllık ortalama oranda yükselerek, 1940'da % 29 oldu. (40) Kadınlar giderek artan bir biçimde işgücüne katılıyorlardı. 1939'da 16 – 59 yaşları arasındaki tüm kadınların % 71'i işgücünün bir parçası olmuştu. (41) Okur yazar olmayanların oranı (1928'de) % 56'dan,

% 20'ye düştü; ve 1940'da 14 milyondan fazla insan 7'nci sınıfın üzerinde eğitim almıştı ve 1 milyondan fazlası da liseyi bitirmişti. (42) Orta dereceli özel uzmanlık kurumlarından mezun olanların sayısı hızla artarak, 1926'da 1.3 milyon'dan, 1950'lerin sonunda 7.9 milyona ulaştı. (43) Aynı dönem içinde, tam zamanlı üniversite öğrencilerinin sayısı % 800'den fazla arttı. Devletin almış olduğu bir karara göre, yüksek okul ve teknik kolejlere kabul edilen öğrencilerin % 75'i, işçi sınıfı veya köylü ailelerden olmak zorundaydı.

Ekonomide sosyalist sektörün payı hızla arttı. 1928 ile 1937 arasında bu sektörün payı, ülkenin toplam sermayesi içinde % 65.7'den, % 99.6'ya; brüt sanayi üretiminin % 82.4'ünden, % 99.8'ine ve brüt tarımsal üretimde % 3.3'den, % 98.5'e yükseldi.(44) Bunun yanı sıra eğitim, sağlık hizmetleri ve sosyal güvenlik ücretsiz hale getirildi ve 1936'dan itibaren evli olmayan annelere ve çok çocuklu ailelere devlet yardımı yapılmaya başlandı. Sosyalist sektörün büyümesi aynı zamanda işçilerin toplam gelirleri içinde ücretsiz sosyal hizmetlerin (Komünist tüketim) payının artmasıyla da çakiştı. Ücretsiz sosyal hizmetler yıllık % 15.7 oranında büyüyüp, 1928 ile 1940 arasında iki katına çıkarak, GSMH'nın % 10'unu oluşturdu. (45) Bunun sonucunda ücretsiz sosyal hizmetlerin işçilerin toplam gelirleri içerisindeki payı, 1927'de % 28 gibi düşük bir orandan, 1935'de % 34.5'a ve 1944'de % 38'den fazlasına ulaştı. 1944'de Sovyetler Birliği'ndeki her işçi, kendi ücretine ek olarak ulusal (komünist) tüketim fonundan bedelsiz olarak bu ücretlerin % 40'ına yakın bir gelir elde ediyordu. (46) Ve bu durum, devletin bilinçli olarak sosyal tüketimi kısıtlamayı planladığı bir zamanda gerçekleşti.

Doğal olarak böyle kısa bir sürede bu muazzam hedeflerin gerçekleştirilmesi bazı fedakârlıklar yapılmadan mümkün olamazdı. Bunlardan bazıları bilinçli bir şekilde planlanarak “hızlı sanayileşme” modeline eklendi. Örneğin 1928 ile 1940 yılları arasında tarımsal

üretimde yıllık ortalama büyüme yalnızca % 1 idi ve bu sektörde istihdam edilen işgücü, yıllık ortalama % 2.5 oranında azalarak toplam işgücü içinde tarımın payını 1928’de % 71’den, 1940’da % 51’e düşürüyordu. (47) Bu, işgücünün kırsal bölgelerden sanayi merkezlerine gönüllü aktarılmasını hedefleyen ücret farklılığı politikasının doğrudan bir sonucuydu. Ancak yine de aynı dönemde tarımdaki emek üretkenliği % 17 arttı.(48) Bunun ötesinde sosyal tüketimi kısıtlamak için devlet, temel ihtiyaçlar dışında tüketim mallarının fiyatlarını hızla yükseltti. 1928 -1937 yılları arasında, tüketim mallarının fiyatları % 700 oranında artarken, tarımsal ürünlerin fiyatları % 539 arttı. Sonuçta GSMH içerisinde, hane halkı tüketiminin payı 1928’de % 80 iken, 1937’de % 53’e ve daha sonra 1940’da % 49’a düştü.(49)

Öte yandan, dünya yüzeyinin 1/6’sını kaplayan bir ülkede toplumsal olarak üretilmiş binlerce malın üretim ve bölüşümü için merkezi planlama, kolay bir görev değildi. Birinci 5 yıllık plan, ekonominin sosyalist sektörü tarafından üretilecek olan yaklaşık 900 çeşit malın çıktı miktarları ve bölüşüm düzenlerini ayrıntılarıyla ortaya koymuştu. Bu rakam, daha sonraki 5 yıllık planlarda önce 3000’e ve arkasından 10,000, 30,000 ve 200,000 mal çeşidine ulaştı. Açıktır ki üretim ve bölüşümün böyle kapsamlı bir şekilde planlanması muazzam ölçüde hesaplamalar gerektiriyordu. Bir araştırmaya göre, ekonomik planlamada nesneler arasındaki karşılıklı ilişkilerin sayısı, nesnelerin kendilerinin sayılarının karesi ile orantılı olarak büyür. Örneğin 125,000 çeşit mal üreten Sovyet makine inşa sanayii için yapılacak planda, planlamacı, bu çeşitli ürünler arasında 15 milyardan (veya $125,000 \times 125,000$) fazla ilişkiyi hesaplamak zorundadır.... Bununla da bitmiyor.... 100 işletmede üretilen bir tek mal, bir işletmede üretilen yüz maldan daha fazla hesaplama yapılmasını ve karar alınmasını gerektirecektir. Örneğin basit bir araç olan modern bir radyo spektrometresi, 150 ayrı fabrikada üretilen 264

parçadan oluşmaktadır. Sovyet planlamacılarının ‘bir kağıt denizinde boğuluyor olmalarına şaşmamalı (!)’ (50)

1930’ların ortalarında bu sorun, hesaplama yanlışlarından kaynaklanan eksik veya fazla üretim olarak gittikçe artan bir şekilde kendini gösterdi. Bu da, ekonomik planlamanın cumhuriyetler düzeyinde desantralizasyon gerekliliğini ortaya çıkardı. Ancak desantralizasyon gerekliliğinin Sovyet yönetimi tarafından anlaşılmış olmasına rağmen, emperyalist saldırganlık tehdidi ve desantralizasyonun, ülkenin askeri bakımdan hazırlıklı olmasının üzerindeki olumsuz etkileri, bu reformların yolunu tıkadı.

Ancak, sosyalizmin sürekli büyümesiyle ileri hesaplama teknolojisine duyulan ihtiyaç, stratejik bir gereklilik olma noktasında gittikçe artan bir şekilde hissediliyordu. Yalnızca Sovyetler Birliği değil, diğer hiçbir ülke bu sorunla tek başına başa çıkamazdı. Fakat sosyalizmin ileri hesaplama teknolojisine olan kritik gereksinimini fark eden emperyalist ülkeler, her çeşit bilgisayar teknolojisinin Sovyetler Birliği’ne satışı konusunda katı bir uluslararası yasak uyguladılar ve bu politikayı SSCB’ye karşı uyguladıkları ekonomik ambargonun merkezi ve stratejik bir ögesi haline getirdiler. Sovyet devletinin 1992’de çözülmesine kadar tüm emperyalist ülkeler, şiddetle ve gayretkeşlikle bu politikayı izlediler. Bu politika, geçmiş birkaç onyıl içerisinde SSCB’de sosyalist ekonomik planlamanın bozulmasında önemli bir rol oynadı.

Ancak sorunlar, sadece ekonomik kökenli değildi. Tarımsal üretimin kolektifleştirilmesi ve bu sektördeki kamu mülkiyetinin on yıldan kısa bir sürede % 3.3’ten, % 98.5’e genişlemesi, NEP döneminde oldukça zenginleşen hali vakti yerinde çiftçilerin sert bir şekilde karşı çıkmalarına yol açtı. Sosyalist devlet açısından “hızlı sanayileşme” modelinin başarısının anahtarı, tarımdaki artı ürün üzerindeki devlet kontrolüydü. Ve zengin çiftçilerin direnişi kolayca

bütün modelin başarısızlığına neden olabiliirdi. Bu yüzden devlet, zorla kolektifleştirme politikasına yöneldi ve hızlı ve kararlı davranarak bu projeye karşı çıkan tüm muhalefeti bastırdı. Sosyalist devletin bu politikayı uygulamadaki bazı aşırılıkları, işçi ve köylülerin bağlaşıklığı üzerinde derin ve ciddi olumsuz sonuçlar doğurarak devlet için politik sıkıntılar yarattı. Uygulanan baskının gerçek tarihsel boyutları ve kullanılan yöntemler, uzun zamandır ciddi bir tartışma konusu olmaktadır ve bu konuda verilecek hüküm, daha derin tarihsel araştırmalara muhtaçtır. Yine de açıktır ki, tarımsal üretimin kolektifleştirilmesi “hızlı sanayileşme” modelinin bütünleyici bir parçasını oluşturuyordu ve dolayısıyla bunun yan etkilerinin, bir bütün olarak model için konulan hedeflerin çerçevesi kapsamında analiz edilmesi gerekmektedir.

Dahası, hızlı sanayileşmeye karşı olan tüm muhalefeti susturma çabasıyla Komünist Parti’nin kendi içinde de benzer bir süreç başlatıldı. Her çeşit muhalefet, ülkenin beklenen emperyalist saldırganlığa hazırlıklı olmasını engelleyecek bir çaba olarak yorumlandı. Komünist Parti’nin, Ekim Devrimi’nin zaferinde önemli roller oynayan önde gelen liderlerinden birçoğu ihanet ve emperyalizme ajanlık yapmakla suçlanarak idam veya hapis cezalarına çarptırıldılar. Bu liderlerin çoğunun itibarı daha sonra iade edilmesine rağmen, bu baskılar Parti üzerinde kalıcı izler bıraktı ve parti içinde sonradan birçok olumsuz eğilimin ortaya çıkmasına neden oldular.

Ancak “hızlı sanayileşme” modelinin en önemli ve kalıcı yan etkisinin; Komünist Parti’nin yapıları ve sorumlulukları ile sosyalist devletin yapı ve sorumlulukları arasındaki mantıki ve tarihsel sınırların belirsizleşmesi ve birbirine karışması olduğunu söylemek gerekir. Ülkenin “hızlı sanayileşme” sürecine pratikte rehberlik etme gereksinimi, komünistleri en alt seviyelerde bile devletin yürütmeye ilişkin sorumluluklarını üstlenmeye ve günlük bazda devlet işlerini yapan görevliler haline gelmeye

zorladı. Bunun, Parti’nin rolü ve aynı zamanda içsel yapıları üzerinde ciddi etkileri oldu ve bu durum Sovyetler Birliği’nde sosyalist inşanın sonraki dönemlerinde Parti’nin politikalarının oluşturulmasında kalıcı bir hale dönüştü. Hızlı sanayileşme döneminde, Parti’nin ve devletin yapıları ve sorumluluklarının bu şekilde yer değiştirmesinin daha sonraki dönemlerde devam etmesi, nesnel ve tarihsel bakış açısından büyük ölçüde kaçınılmaz olmasına rağmen, ileriki süreçlerde sosyalizmde yaşanan krizin en önemli nedenlerinden bir oldu. Krizin öznel faktörleri, Bölüm III’te tartışılmaktadır.

3. Faşist Saldırganlığın Yarattığı Yıkımın Etkileri

Diğer emperyalist güçlerin teşviki ve üzeri örtülü bir şekilde anlaşmalarıyla gerçekleşen faşist Almanya’nın Sovyetler Birliği’ne karşı askeri saldırısı ve Sovyet topraklarının bir kısmını işgal etmesi sonucunda 1930’larda başarılan sosyalist ilerlemelerin büyük bir bölümü tahrip oldu. Sovyetler Birliği’nde ülkenin işgücünün büyük bir kısmını ve onun en devrimci yurttaşları olan 20 milyondan fazla insan, faşizme karşı savaşta hayatlarını kaybettiler. İşgalci Alman kuvvetleri, ülkenin en çok sanayileşmiş bölgesinde 1710 şehir ve kasabayı yağmaladılar ve kırsal bölgede 70,000’den fazla ilçeyi yaktılar; 32,000 sanayi tesisi ve 65,000 km’lik demiryolu hattı tahrip edildi. 98,000 kooperatif ve yaklaşık 5,000 devlet tarım işletmesi, traktör ve tarım makineleri istasyonu talan edildi. On binlerce hastane, okul, sanat okulu, yüksek eğitim kurumu ve kütüphane tamamen yok edildi. Toplam olarak faşist işgalin Sovyetler Birliği’ne verdiği zarar 2,6 trilyon rubleyi aşıyordu. Bunun 680 milyar rublelik kısmını, yok edilen malzemeler oluşturuyordu.(51)

İnsanlık tarihindeki hiçbir savaşta, hiçbir ülke bu kadar korkunç kayıp ve hasara uğramamıştı. Sovyetler Birliği daha önce iç savaşta

ağır hasarla karşılaşmıştı. Ülkenin tekrar kendine gelmesi 1921 ile 1928 arasında altı yıldan fazla bir zaman almıştı. Ancak faşist işgalin neden olduğu yıkım, başka herhangi bir şeyle kıyaslanamayacak kadar büyüktü. Sovyetlerin sanayi ve tarımsal altyapısının harap olmasıyla mevcut olan sınırlı sayıdaki tüketim tesisleri bile yok olmuştu. Halk; gıda, giyecek, ayakkabı, barınacak yer, sağlık, yakıt vb. gibi en temel ihtiyaçlarını karşılamada ciddi zorluklar yaşıyordu. Sosyalist paylaşım ilkesi bozulmuştu ve devlet Savaş Komünizmi dönemindeki vesika usulünü tekrar getirmek zorunda kaldı. Parti, devlet ve Sovyetler Birliği'nin kahraman halkları daha önce geçmiş oldukları zorlu yolu tekrar kat etmek zorunda kaldılar ve bir kez daha bu yolu , herhangi bir dış yardım almaksızın, yalnızca kendi kısıtlı iç kaynaklarına dayanarak aşmak zorundaydılar. Sosyalist inşa süreci, on yıldan fazla geriye gitti ve "hızlı sanayileşme" yeniden, on yıl önce başlamış olduğu yerden başlamak zorunda kaldı.

Savaş sırasında muazzam gücünü göstermiş olan sosyalist sistem bir kere daha yapıcı yeteneğini kanıtladı. Dördüncü 5 yıllık plan, dört yıl üç ay içerisinde hedeflerine ulaştı. Ülkenin sanayileri, 2.5 yıl içinde eski haline getirildi. Birinci ve ikinci 5 yıllık plan rakamlarına eşit, 6,000'den fazla büyük sanayi birimi yeniden inşa edildi ve işletilmeye başlandı. 1948'de sanayi çıktısının hacmi, savaş öncesi dönemi geçti ve 1950'de savaştan önceki düzeyini % 73 oranında aştı. Aynı yıl sanayide emek üretkenliği, 1940'daki düzeyinin % 37 üzerinde gerçekleşti.(52)

Tarımın yeniden yoluna sokulması, özellikle 1946'daki kıtlık nedeniyle daha da zor oldu. Savaştan sonra 1945'te ülkenin ekili tarım arazilerinin toplam alanı, 1940'dakinden % 45 daha azdı. Hükümetin tahıl, pamuk ve et stokları savaştan önceki yılda mevcut olan miktarın yarısına ve süt miktarının 1/3üne düşmüştü. Özellikle kırsal işgücünün büyük bir kısmının sanayilerin yeniden inşası için şehirlere kay-

ması ve savaş kayıpları nedeniyle çiftliklerde çalışmak üzere, gücü kuvveti yerinde olan çok daha az sayıda işçi bulunabiliyordu. Yine de traktör fabrikaları hızla inşa edildi ve 1950'de tarımsal üretim, sayıca daha küçük bir işgücü fakat daha iyi malzeme ve teknik destekle savaş öncesi düzeyine ulaştı. (53)

Böylece Sovyetler Birliği "hızlı sanayileşme" modeline bağlı kalarak 1950'lerin ortalarına kadar, sanayi ve tarımsal altyapısını yeniden inşa etmeyi ve savaşın yol açtığı yıkımı onarmayı başardı. Komünist Parti ve Sovyet devleti en zor koşullar altında SSCB'yi kısa zamanda ileri bir sanayi ülkesine dönüştürdüler. 1928 ile 1956 yılları arasında, 30 yıldan az bir sürede ülkenin sanayi üretimi yıllık ortalama % 12 oranında artmış ve 1928'deki düzeyinin % 770 daha fazlasına ulaşmıştı; GSMH % 15'den fazla (bazı Batılı araştırmalara göre % 10) oranda artmıştı; okur-yazar olmayanların sayısı son derece azalmış ve herkes için ücretsiz sağlık hizmeti ve eğitim olanağı sağlanmıştı; batılı ekonomistlerin de kabul ettikleri gibi, tüketim mallarının üretimi, devletin sosyal tüketimi sınırlama yönündeki planlı çabalarına rağmen yıllık ortalama % 5.8 oranında artmıştı. (54) Fakat tüm bu başarılarla rağmen, faşist işgalin neden olduğu yıkım Sovyetler Birliği'nde sosyalist inşa sürecini tartışılmaz biçimde on yıldan fazla geciktirmişti. Bu on yıllık gecikme, ileri kapitalist ülkeler, özellikle de savaş en az zararla atlatan ve gelişmekte olan ABD emperyalizmi karşısında Sovyetler Birliği'nin konumunu nispeten zayıflatmıştı.

Sovyetler Birliği'nin faşizme karşı savaşta kazandığı kahramanca zafer ve savaşın yıkımının kısa bir zamanda onarılmasında sosyalizmin büyük başarısı, SSCB işçi sınıfı ve halkları arasında olduğu kadar dünya halkları arasında da Komünist Parti ve Sovyet devletine büyük bir saygınlık ve yetkinlik kazandırdı. Hâlâ mevcut olan sorunlara rağmen Sovyetler Birliği halkının ve işçi sınıfının Komünist Parti ve sosyalist devlete olan desteği daha önce görülmemiş bir

düzeye çıktı. Bu saygınlık ve yetkinlik, geçen birkaç on yıl içerisinde çabalarını sosyalizmi yıkmaya odaklamış olan emperyalist güçler arasında diğer herhangi bir faktörden daha fazla bir korkuya neden oldu.

4. Soğuk Savaş ve Silahlanma Yarışı

ABD emperyalizmi tarafından Hiroşima ve Nagazaki’de atom bombalarının patlatılması ve yüzbinlerce masum insanın öldürülmesi, Japon emperyalizmini askeri anlamda teslim olmaya zorlamaktan çok, Sovyetler Birliği için bir askeri uyarı ve sosyalizme karşı “Soğuk Savaş”ın başladığını gösteren bir işaretti. Savaş sırasında Sovyetler Birliği, insan ve maddi kaynakları bakımından büyük tahribata uğrarken, okyanusun karşı kıyısında savaşın doğrudan etkisinden uzak olan ABD emperyalizmi, nükleer silahlanmayla meşguldü. ABD ve diğer emperyalist güçler, Amerika’nın nükleer silahlar geliştirmesinden kaynaklanan askeri alandaki eşitsizliği, zayıflamış olan sosyalist devleti, dizlerinin üzerine çökertmek için bir araç olarak kullandılar. Hatta bu amaçla milyonlarca insanın faşist rejim tarafından yok edilmesinde parmağı olan Alman nükleer silah uzmanlarının birçoğunu da cezalandırmak ve hapsetmek yerine, bu işte çalıştırdılar. Emperyalist hükümetlerin, özellikle de ABD’nin sosyalist devleti ortadan kaldırmak amacıyla dayattıkları Soğuk Savaş, sosyalizm için uzun süreli yıkıcı bir silahlanma yarışına dönüştü. Emperyalizmin nükleer tehdidi karşılama zorunluluğu, Sovyetler Birliği’ni en önemli ve gerekli kaynaklarının büyük bir kısmını çeken, çok büyük ölçüde bir silahlanma programı geliştirmeye zorladı. Kapitalizm için silah üretimi, egemen sınıf açısından sermaye birikiminin ve süper kârlar elde etmenin doğal bir kaynağıydı; fakat sosyalizm için silah üretimi, toplumun Komünist tüketim fonlarını emen büyük bir hortum haline gelerek, sosyalist inşaa için gerekli olan kaynakları yutacak zararlı ve yıkıcı bir çaba anlamına geliyordu.

Silahlanma yarışının sonucunda modern teknolojiye yapılması gereken yatırımlar, öncelikle askeri sanayilere kaydırılarak, ekonominin sivil sektöründeki teknolojik gelişimi gerilettili ve bu olgu, askeri olmayan üretimin artışını sınırlayarak sistemin, emekçi halkın yaşam düzeylerini iyileştirme yeteneğini kısıtladı ve böylece kapitalizm karşısında sosyalizmin çekiciliği azalmış oldu.

Sosyalizme dışarıdan dayatılan bu durum, emperyalist güçlerin elinde sosyalizme karşı etkili bir propaganda aracına dönüştü. Kapitalizmin, sosyalizme karşı yürüttüğü ideolojik kampanya yeni ve giderek daha karmaşık bir şekle büründü. Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerin halkları sürekli olarak “Özgür Avrupa Radyosu” ve televizyon, uydu yayınları, gazete ve dergiler gibi diğer benzeri medya araçları ile ve hatta aralarında çok sayıda ücretli ajan ve provokatörlerin bulunduğu Batılı turistler tarafından sosyalizm karşıtı ve kapitalizm yanlısı bir propaganda bombardımanına tutuldular. Kapitalist propaganda, doğrudan kamu mülkiyeti ve uluslararası işçi dayanışması ve ayrıca sosyalist ülkelerdeki sosyal refah düzeyi gibi kavramları sorguluyordu. Aynı zamanda emperyalist güçler, Sovyetler Birliği’nden Çin’e, Demokratik Alman Cumhuriyeti’ne ve Küba’ya kadar sosyalist ülkelerde doğrudan sabotajlar yaparak kargaşalık yaratmak için ellerinden gelen tüm çabayı gösteriyorlardı.

Emperyalizmin sosyalizme karşı Soğuk Savaş propagandası ve askeri kampanyası, sosyalist hükümetlerin kısıtlı kaynaklarıyla etkili bir şekilde karşı koyamayacakları, dikkatle planlanmış ve uluslararası çapta finanse edilen bir saldırı planının parçasıydı. Bu bakımdan muazzam ekonomik büyümesine rağmen, 1971 yılında Sovyetler Birliği’nin GSMH’sının, ABD’ninkinin % 55’ine eşit olduğunu belirtmek gerekir. Ancak Sovyetler Birliği’ndeki ve diğer Avrupa ülkelerindeki sosyalist devletlerin yıkılışından sonra, tek başına ABD hükümetinin Soğuk Savaş sırasında on binlerce ajan

kullandı ve Sovyetler Birliği'ne karşı casusluk ve diğer yıkıcı eylemler için yılda 15 milyon dolardan fazla harcama yapmış olduğu ortaya çıktı.(55)

Soğuk Savaş ve silahlanma yarışının getirdiği ağır harcamaların, sosyalizmin gelişimi üzerinde ciddi olumsuz etkileri oldu. Sovyet ekonomisinin büyüme hızı savaş öncesi döneme kıyasla, düştü. Yıllık büyüme hızı 1940'lerde ortalama % 15 iken, 1950'lerde %10'a ve 1960 ile 1972 arasında % 6.7'ye indi. Yine de 1950 ile 1972 arasında Sovyet ekonomisinin büyüme hızının ortalaması % 8.3 ile aynı dönemde ABD ekonomisinin büyüme hızının iki katından yüksekti. (56) Ancak iki ekonomik sistem arasındaki nitelik farkı – özellikle sosyalist devletin tüm yurttaşlarının temel ihtiyaçlarını sağlaması sorumluluğu (kapitalist devletin böyle bir sorumluluğu yoktur) ve ekonominin komünist sektörünün kesintisiz büyümesini garanti altına alma tarihsel görevi – göz önüne alındığında ekonomik büyüme oranının bu şekilde sürekli olarak düşmesi, sosyalist sistem için sadece sıkıntılar getiriyordu.

Sonuçta emperyalizmin sosyalizm karşıtı propagandası ve sürekli sabotajlarıyla birlikte ekonomik büyümedeki bu yavaşlama, krizin derinleşmesi ve siyasi düzeye yükselmesinin maddi temelini yarattı. Fakat yalnızca nesnel faktörlerin varlığı kendi başına yolun sonu ve sosyalist yönetimin yıkılması anlamına gelmiyordu. Komünist Parti ve sosyalist devlet, farklı dönemlerde ve - askeri işgal, sosyal gerilik, üretim düzeyinin düşmesi, faşist saldırganlık vb. gibi – çok daha zor koşullar altında gerekli önlemleri alarak ve uygun sosyo-ekonomik modellerle, krizlerin üstesinden gelmeyi başarmışlardı. Bu sefer krizin siyasal düzeye taşınmasının nedeni, Parti'nin ve sosyalist devletin bu nesnel dış faktörleri ele almada yaptıkları öznel/subjektif hatalar ve toplumun komünizme doğru ilerlemesini sağlayacak yeni sosyalist modeller geliştirme çabalarında bilimsel sosyalizmin temel teorik ilkelerinden sapmış

olmalarıydı.

(devam edecek)

Dipnotlar :

- (28) Sovyetlerin sanayileşmesi konusundaki tartışma için bakınız, R.Gregory ve Robert C.Stuart, Sovyet Ekonomik yapısı ve Performansı - Harper and Row, New York, 1975, sh. 66 –94
- (29) Gregory ve Stuart, a.g.e, sh.70 – 74
- (30) aynı yerde, sh.74 – 78
- (31) aynı yerde, sh.78 – 80
- (32) “İşletme Yöneticilerinin Görevleri” (Sosyalist Sanayi Yöneticilerinin Birinci Tüm-Birlik Konferansı'ndaki konuşma, 4 Şubat 1931), J.Stalin, Leninizm: Seçme Yazılar, International Publishers, New York, 1942, sh. 199 – 200
- (33) aynı yerde, sh. 206 – 207
- (34) Gregory ve Stuart, a.g.e, sh.197 –198
- (35) A.Bergson, Sovyetlerde Ücret Yapısı, Harvard University Press, Cambridge 1944, sh.127
- (36) Gregory ve Stuart, a.g.e, sh. 82
- (37) aynı yerde,
- (38) aynı yerde,
- (39) aynı yerde,
- (40) aynı yerde,
- (41) aynı yerde, sh.206,
- (42) aynı yerde, sh.208
- (43) aynı yerde, sh.209
- (44) aynı yerde, sh.83
- (45) aynı yerde,
- (46) Janet Chapman, 1928'den İtibaren Sovyet Rusya'da Gerçek Ücretler, Harvard University Press, Cambridge 1963; Tablo 20: “Ücretlere İlaveten Sosyal Yardımlar Konusunda Sovyet Açıklamaları”, sh.140
- (47) Gregory ve Stuart, a.g.e, sh. 83
- (48) aynı yerde,
- (49) aynı yerde,
- (50) 1930'larda Sovyetler Birliği'nde sosyalist merkezi planlamanın gittikçe artan karmaşıklığı ve ekonomik planlamanın desantralizasyonu için çeşitli önerilerin ayrıntılı olarak anlaşılabilmesi için bakınız. ed. George R.Feivel'in Sovyet Tipi Ekonomilerde Yeni Akımlar adlı kitabında, Leon Smolinski ve Peter Wiles'in “Sovyet Planlama Sarkacı” başlıklı makaleleri, International Textbook Company, Scaranton Pennsylvania 1969, sh.296 - 315
- (51) Sovyetler Birliği Komünist Partisi Tarihi, Foreign Languages Publishing House, Moscow, 1960, s.614
- (52) aynı yerde, sh.675
- (53) aynı yerde, sh.677 – 678
- (54) George R.Feivel'in Sovyet Tipi Ekonomilerde Yeni Akımlar adlı kitabında Gregory Grossman'ın “Sovyet Sanayileşmesinin Otuz Yılı” başlıklı makalesi, sh. 43
- (55) 55. Victor Perlo, “SSCB'de Ekonomik ve Politik Kriz”, Political Affairs, Ağustos 1991, s.12
- (56) Gregory ve Stuart, Sovyet Ekonomik Yapısı ve Performansı - Harper and Row, New York, 1975, , Tablo 25, “SSCB ve ABD'de GSMH'nin Uzun VAdeli Büyümesi”, s.378

Kadına Şiddet Hafifletici Nedenden Özendirici Eyleme

“Vardım, varım, var olacağım”
R. Luxemburg

Çiçek Doğan

Son yıllarda ülkemizde kadın cinayetleri, tecavüz ve kadına karşı şiddette yaşanan artışın farkında mısınız?

Araştırmacı Adil Gür’ün Milliyet için yaptığı “Kadına Yönelik Şiddet” araştırması (8 Mart 2012), 42 il ve 126 ilçede, bunlara bağlı 195 mahalle ve köyde, 18 yaş ve üstü kadın nüfusunu temsil eden 3 bin 252 kadınla yüz yüze görüşme metoduyla yapıldı. Saha çalışmasında sadece kadın anketörler kullanıldı. Araştırmanın sonuçları şöyle:

- Kadınların yüzde 20,5’i çocukken-geç kızken babasından, yüzde 29,7’si annesinden, yüzde 15,6’sı ise erkek kardeşinden dayak yediğini söylüyor. Kadınların yüzde 27,9’u annesinin babasından şiddet gördüğünü ifade ediyor.

- Kadınların yüzde 67,4’ü eşi tarafından sözlü şiddete maruz kaldığını söylüyor. Evli-boşanmış/dul her 100 kadından 74’ünün eşi kıskanç, 67’sinin eşi kendisine bağırışmış, 28’i eşi tarafından başkalarının yanında azarlanmış, 21’i eşi tarafından cinsel şiddete maruz kalmış, 18’inin eşi arkadaşlarını görmesini engellemiş, 17’sinin eşi sinirlendiğinde evdeki eşyaları kırıp dökmüş, 14’ü eşi tarafından dayakla tehdit edilmiş, 13’ünün eşi ailesini görmesini engellemiş, 11’i eşi tarafından evden kovulmuş.

- Üniversite mezunu aile reislerinin yüzde 41,2’si sözlü şiddet uygulamazken, bu oran lise mezunlarında yüzde 37,8; ortaokul mezunlarında yüzde 34,8; ilkokul mezunlarında yüzde 27,1 ve diplomasızlarda yüzde 22,5.

- Eğitimin yükselmesiyle eşinin kendisine cinsel şiddet uyguladığını söyleyen kadınların oranı azalıyor. Üniversite mezunu kadınların yüzde 97,4’ü cinsel şiddete maruz kalmadığını belirtirken, bu oran lise mezunlarında yüzde 83,9’a; ortaokul mezunlarında yüzde 80,6’ya; ilkokul mezunlarında yüzde 76,3’e; diplomasızlarda ise yüzde 76’ya geriliyor.

“Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Yasası 8 Mart 2012’de çıkarılmıştı. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM), Türkiye’de Kadının Durumu 2012 Raporunu nisan ayında açıklamıştı. Rakamların dili, kadının değişmeyen durumunu ortaya koyuyor. Kadının iş gücüne katılımı oranının özellikle son 10 yılda giderek azalması, siyasete katılımda kadınlar ve erkekler arasındaki uçurum ve boyutları giderek artan şiddet, rakamlara sığmayan “eşitsizlik” gerçeğini gösteriyor. Raporda, söz konusu kanunla, korunan kişi ile şiddet uygulayan ve uygulama ihtimali bulunan kişi hakkında alınabilecek koruyucu ve önleyici

ci tedbirlerin ayrıntıları ile düzenlendiği iddia edilse de; kanunun muallak yapısı kadın örgütlerince hala tartışılıyor. Çünkü yasanın nasıl uygulanacağına ilişkin yönetmelikler hâlâ hazır değil; taslak olarak kadın örgütlerine gönderilen metinlerde ise hem bu adımların atılması için bütçe konusunun ne olacağı hem de sorumlu kurumların yazılanları yerine getirmek için nasıl somut adımlar atacağına ilişkin bir veri yok. Bu da “başarı” olarak rapora yazılan hiçbir yasal düzenlemenin gerçek hayatta bir karşılığının olmamasını da beraberinde getiriyor.”(1)

Devletin en yetkili makamından (vali yardımcısı) eski erkek arkadaşının tehditleri nedeniyle koruma isteyen kadına “En kötü ihtimalle ölürsün. Ölüm hak. Yanında biber gazı taşı” tavsiyesi verilmiş ve ölüme terk edilmiştir. (2)

Toplumdaki zihniyet değişmedikçe kanunların değişmesinin bir anlamı olmayacaktır.

Son 10 yılda kadın cinayetlerinde yüzde 1400 artış oldu. Sadece geçen yıl 257 kadın öldürülürken, bu yılın ilk altı ayında 100’e yakın kadın hayatını kaybetti.

Kadın cinayetlerindeki bu artışın 2002 yılından sonra yani AKP’nin iktidara gelmesiyle başlaması dikkat çekicidir. Bu cinayetlerin en önemli nedeni olarak gösterilen “namus” cinayetlerindeki artış, kapitalizmin cinsler arasındaki eşitsizliğinin yanı sıra, dini yaşam tarzının sistem tarafından desteklenmesi ve hatta özendirilmesi ile doğru orantılıdır. Kadına yönelik bu baskı ve şiddet, hafifletici nedenler (örneğin erkeğin tahrik olması ya da namusunun iki paralık olması vb.) ön plana çıkartılarak adeta savunulmakta ve hatta neredeyse özendirilmektedir.

Türk Ceza Kanunu’nda yapılan değişikliklerle töre cinayetlerinde indirim kaldırıldığı ve en ağır cezaların verildiği iddia edilse bile, bu engelin üstesinden “intihar süsü” verilmiş cinayetlerle gelinmeye başlanmıştır. Gene aynı kanunda yapılan değişiklikle “kadın-kız” ayrımı kaldırılmış ama başbakanımızın “ kadın mıdır, kız mıdır bilmem” söylemi belleklere kazın-

mıştır. Böylelikle evlilik dışı cinsel ilişki adeta şiddetin meşru kaynağı olarak gösterilmiş oluyor. Zaten hafifletici nedenlere meyilli olan hukuk sistemimiz, oldukça ağırlıklı! bir hafifletici nedeni, en yetkili ağızdan bir “emir” gibi almış oluyor.

“Evlilik içi tecavüz, işyerinde cinsel taciz gibi suçların da ilk kez bu yasada düzenlenmiş olduğuyla övünülse de; rakamların yüksekliği kanunun yazılı metin olmaktan öteye gitmediğini kanıtlıyor.”(1)

Bu güne değin kadın, çocuk ya da erkek ayrımsızın, sadece insan hakları ve temel özgürlüklerden yana oldum. Peki ama neden şimdi kadının haklarını bütün bunların önüne koyuyorum? Yukarıdaki iç karartıcı tablo bu sorunun yanıtını veriyor sanırım.

Kadın sorunu yeni değil. Kadın nasıl kurtulur, sorusu yüz yıllardır soruluyor.

Aslında bu sorunun yanıtının, kadın ve erkeğin toplumsal yaşamın her alanında eşitlendiği bir sistem olan komünizmde olduğunu biliyoruz. Ve sosyalizm mücadelesinin de kadının katılımı ve desteği olmadan başarıya ulaşamayacağı açıktır. “Kadın-erkek el ele, sosyalizme” sloganları atarak içimizi rahatlatmanın, çözümü devrim sonrasına havale etmenin, sorumluluktan kaçmak olduğunu düşünüyorum. Bırakalım o zamana kadar Güldünya’lar ölmeye devam mı etsinler? Tabii ki HAYIR!

Kadın sorunun ekonomik ve toplumsal nedenleri olduğunun ve çözümünün de kolay olmadığını, zaman alacağını farkındayım. Ancak unutmayalım ki “Birileri bu gün gölgede oturuyorsa, uzun zaman önce birileri ağaç diktiği içindir”. Buradan yola çıkarak, bu sorunun çözümüne biz sosyalistler olarak nasıl katkıda bulunabiliriz sorusunun yanıtını araştırmaya çalışacağım.

Bence kadının erkek egemenliğinden kurtulması için öncelikle toplumsal üretim sürecine katılması gerekiyor. Aşağıdaki rakamlar ülkemizde çalışan kadının durumunu açıkça ortaya

koymaktadır.

“2011 yılının ilk 6 ayında istihdam edilen kadınların tüm nüfusa oranı yüzde 22'lere gerilemiştir. Son 20 yılda tüm dünyada kadının istihdam oranı artarken, Türkiye’de düşmüştür. Kadına şiddet, işyerinde kendini mobbing olarak göstermektedir. Kadınlar eğitim haklarından daha az yararlanmakta. Okur-yazar olmayanların yüzde 84’ü kadın. Eğitim düzeyi yükseldikçe kadın sayısı azalmaktadır. Yüksekokul ve fakülte mezunu kadınlarımızın oranı sadece yüzde 39.8’dir. .” (3)

Engels, 1884 yılında yazdığı Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni adlı kitabında şu saptamayı yapar:

“ Erkek günümüzde pek çok halde, hiç değilse varlıklı sınıflarda, ailenin para kazanıcısı besleyicisi olmak zorundadır ve bu, hiçbir hukuksal üstüncelik (imtiyaz) tanınmasını gerektirmeden, ona egemen konumu verir. Ailede erkek burjuvadır, kadın proletaryayı temsil eder....modern ailede erkeğin kadın üzerindeki egemenliğinin kendine özgü karakteri ve ikisi arasında gerçek bir toplumsal hak eşitliği kurmanın zorluğu ve biçimi, ancak ikisi de tümüyle eşit haklandırıldıktan sonra gün ışığına çıkacaktır. O zaman görülecektir ki, kadının kurtuluşunun ilk ön koşulu bütün kadın cinsinin kamusal çalışmaya yeniden katılmasıdır... Erkeğin üstünlüğü, onun ekonomik üstünlüğünün düpedüz sonucudur ve onunla birlikte kendiliğinden çöker.”(4)

Yukarıdaki istatistiki bilgilerden ülkemizde kadının son 20 yıl içinde iş yaşamına katılım oranında bir düşüş olduğu açıkça görülüyor. Bu aslında toplumun islamlaştırılmasının doğal bir sonucudur. İslamiyet kadını ikinci sınıf insan gören ve erkeğe sonsuz haklar tanıyan bir dindir. “Başörtüsü” üzerinden başlayan, ardından “3 çocuk” ve “ kürtaj” tartışmalarıyla alevlenen ve devam eden süreç ile kadının toplum içindeki konumu iyice belirlenmiştir: EV!

Günümüzde çoğu erkek karısının çalışmasına izin vermiyor. Verenlerin çoğu da ekonomik

krizler sonucunda iyice yoksullaştıklarından mecbur kaldıkları için gönülsüzce razı oluyorlar. Kadın evde oturmalı, çocuklarını büyütmeli ve kocasının kulu-kölesi olmalıdır.

O zaman kız çocuklarımızı mutlaka okutmalı, meslek sahibi ve ayakları yere sağlam basan insanlar olmalarını sağlamayız. Bu kadının kurtuluşu için atılacak adımlardan bence en önemli ve gerekli olanıdır. Ancak bu yeterli midir? Kesinlikle “Hayır!”.

Şimdi çalışan kadınların durumuna da bir göz atalım: “Çalışan her 100 kadından sadece 12,9’u kendi hesabına ve işveren konumunda çalışıyor. Çalışan Kadınların yüzde 51,6’sı ücretli çalışıyor. Yüzde 35,5 oranında kadın ise ücretsiz aile işçisi olarak çalışma yaşamında yer alıyor. İşgücüne katılmayan 100 kadından 61,2’si neden olarak “ev kadını” olmalarını gösteriyor. Gelir azlığı nedeniyle çalışmak zorunda olan kadın, sosyal güvencesiz, düşük gelirli işlerde çalışmak zorunda kalıyor ve kadınların en çok istihdam edildiği sektör hizmet sektörü. Sanayi sektörü hâlâ bir erkek sektörü olarak görülmesine rağmen, emek yoğun sanayi dallarında (gıda, hazır giyim, tekstil... vb) kadının tercih edildiği ve bu yerlerde, özellikle kayıt dışı işyerlerinde yoğunlukla kadın ve çocuk işgücü her türlü sosyal hak ve güvenceden yoksun şekilde çalıştırılması da rapora yansıyan kadın durumlarından.” (1)

Çalışan kadının bir yandan da örgütlenmesi ve hakkını araması gerekiyor. Bu ayrı bir konu başlığı olacak bir sorun, bu yüzden burada sadece değinerek geçiyorum.

Toplumun genel demokratikleşmesi, insan haklarındaki kazanımlar, eğitim ve sağlık hizmetlerinin parasız ve herkes tarafından ulaşılabilir olması, kadın sorunun çözümünde en önemli köşe taşlarıdır. Ülkemizde adil bir vergi düzeni kurulmadan, gelir dağılımı düzeltilmeden, siyasi partiler yasası değiştirilip, demokratik bir seçme-seçilme sistemi oluşturulmadan ve hukuki hakların din, dil, ırk, cinsiyet farkı gözetilmeden herkese eşit tanınması, bu sorunun çözümünde olmazsa olmaz koşullardır. Aksi halde elde

edilecek geçici, bireye ve ayrıcalıklı kesimlere özgü, göz önünde olanı koruyan haklar olmak-tan öteye geçemeyecektir.

Şimdi bir de aşağıdaki rapora bakalım:

UNİCEF'in çocuk haklarının kabulünün 20'nci yılı dolayısıyla yayımladığı raporda Türkiye'de kadınların yarısının eşlerinin şiddetine maruz kaldığı belirtilmişti. Rapora göre çocuk yaşta evliliklerde Türkiye, Ortadoğu ve Avrupa ülkeleri arasında ikinci sırada yer alıyor. UNİCEF, hazırladığı raporda Türkiye'de kadınların maruz kaldığı şiddete dikkat çekerek, kadınların yarısının çeşitli bahanelerle (örneğin yemek yakma, izinsiz dışarı çıkma, cinsel ilişki istemini reddetme) şiddet gördüğü belirtildi. 15-49 yaş arası kadınların, eşlerinin kendilerini belirli bir sebeple en az bir kez "haklı" nedenle dövdüğünü kabul eden kadınların oranı yüzde 49 olarak açıklandı.

Buradaki "haklı nedenler" sözü beni çok düşündürdü. Bu haklı nedenler araştırmada açıklanmış: Yemek yakma, izinsiz dışarı çıkma, cinsel ilişki istemini reddetme vs. Yani kadınlar da bu suçlarının(!) cezasının dayak olduğunu düşünüyorlar ve bu durumu normal kabul ediyorlar. Aslında böyle düşünmelerinde yadırganacak bir şey yok. Küçüklüğünden beri erkeklerin üstünlüğünün ve haklılığının kabul edildiği bir evde büyüyen kız çocuklarının, evlendikten sonra da kocalarının her durumda haklı olduğunu düşümleri gayet normal.

Öte yandan erkekler de kendilerini kadınlardan üstün görüyorlar ve bunun da doğal olduğunu düşünüyorlar. Bu yüzden de kadına hükmetmeyi kendilerinde hak görüyorlar. Bu düşünce biçimi eğitimle de ilgili değil. Yüksek öğrenim görenler içinde de eşine şiddet uygulayanların sayısı yukarıdaki istatistiklerden de anlaşılacağı üzere hiç de az değil.

Kadının özgürleşmesi için öncelikle feodal toplum yapısının kalıntıları olan gelenek, görenek ve töreler ile bunların oluşturduğu toplumsal ve kültürel baskının ortadan kalkması gerekiyor.

Bu hastalıklı düşüncenin insanların belleklerinden silinmesi için sosyalizmin gelmesi de yetmeyecektir. Aradan uzun yılların geçip, sosyalist kültürle büyüyen nesillerin yetişmesi gerekiyor. Peki o zamana kadar ne yapmalıyız? Her şeyden önce kendi çocuklarımıza eşit davranmalı, kız-erkek ayrımı yapmamalıyız. Onlara, insanları cinsiyetlerine göre değil dünya görüşlerine göre değerlendirmemiz gerektiğini öğretmeliyiz. Çocuklarımızı iyi eğitmeli, yetiştirmeli, onlara sınıf bilinci vermeliyiz. Bu sorunun tamamen çözülmesi için erkeklerin kadına davranış tarzlarını tamamen içselleştirmesi gerekli. Yani karısını komşulara ayıp olur diye değil, yanlış olduğu için dövmeyecek insanların yetişmesi gerekir.

Çocukların yetiştirilmesinde annenin babadan daha önemli yeri olduğu düşünülürse, bu davranış biçimini çocuğa verecek olan kişinin de anne olacağı açıktır. Kadınlar! İş bize düşüyor.

Yazımı bitirirken erkek yoldaşlara da bir sorum olacak: Kadının özgürleşmesini ve eşitliğini istiyorsunuz. Peki ama evinizde kendi eşinize ve kızınıza da bunun gerektirdiği gibi ölçüde davranışlar geliştiriyor musunuz? Yoksa bu istemleriniz başkalarının eşleri ve kızları için mi? Ne dersiniz?

Kaynaklar:

- (1) Türkiye'den Kadın Manzaraları, Gülşah Kaya, Evrensel Gazetesi, 2012-11-10
- (2) Radikal Gazetesi, 9 Aralık 2012.
- (3) Kadına Şiddette Ürkütücü Rakam, Demet Öztürk, DHA, 25.11. 2011
- (4) Ailenin Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni, F.Engels, Sol Yayınları, Ankara 1978, s. 100-101, 112.

Özür: Söz ve Eylemin 16. sayısında yayınlanan "Ölü Emeği" isimli öykü incelemesi, yalnızlıkla iki yazarlı olarak basıldı. Bu yalnızlık için her iki yazardan, özellikle ismini yalnızlıkla kullandığımız Dr. Laurent Mignon'dan özür dileriz.

İş Kazaları Cinayettir

A.Kızıltoprak

Bugün patronların avazları çıktığı kadar maliyetler çok yüksek, rekabet edemiyoruz, kârlarımız çok düşük diye veryansın etmelerinin karşılığı olarak fabrikalarda, tersanelerde her gün bir çok insanın ölmesine, göz yumarak ortak oluyor yönetenler.

İş kazalarının artık cinayet boyutuna geldiği her gün yüzlerce işçinin öldüğü işyerlerinde işçi kanı akmaya sermayeler büyümeye devam ediyor. Kapitalizmin geldiği noktada patronların sürekli olarak maliyetlerin yüksekliği, farklı sermaye grupları ile rekabet edememesini propaganda ederek işyerlerinde güvenliksiz çalışma ortamında işçileri çalışmaya mahkûm etmesi yeni değildir.

Patronlar, çalışma koşullarında herhangi bir olumsuz olaya karşı önlem almak yerine, kârlarının düştüğünü bahane ederek, kendilerinde maliyetlerini düşürebilecekleri tek alan olarak işçi ücretlerini düşürmeyi ve güvencesiz çalıştırmayı görmektedir. Ülkemizde bugün yüz binlerce merdiven altı işletmenin varlığı, milyonlarca güvencesiz çalışan insanın varlığının kanıtıdır. Bir çok sanayi semtinde yüzlerce kaçak işyeri, devletin bilgisi, desteği ile faaliyet sürdürmektedir. Hal böyle olunca denetimden yoksun bu işyerlerinde insanlar hayatlarını tezgahta satılan bir mal gibi kolayca kaybetmektedirler. Tüm bunları söylerken iş kazalarının sadece kaçak işyerlerinde olduğu anlaşılmamalı. Sözde kurumsal denilen bir çok firmada her gün bir çok kaza gerçekleşmekte ve önemli kısmı da ölümle sonuçlanmaktadır.

Bu durumun karşısında devlet birşey yapmakta mıdır? Bu soruya kolaylıkla hayır diyebiliriz; çünkü 2012 Temmuz ayında çıkan yeni iş sağlığı ve iş güvenliği kanunu yine hiçbir şey yapmamak için düzenlenmiş bir kanundan başka bir şey değildir. Çünkü kanun ana metnini ülkede 50 ve daha üzeri işçi çalıştıran yerler için düzenlemiştir. Ama ülkede taşeronlaşma, işin bölünmesi ve gelişen üretim araçlarını da düşündüğümüzde 50 ve üzeri işçiye sahip işyeri bulmak çokta mümkün olmamaktadır. Böylelikle de kanun aslında kelimelerin yan yana dizildiği paçavradan başka bir anlam ifade etmemektedir. Ama tüm bu yaşananlara karşı bizler susup olanları sineye mi çekmeliyiz?

Tabi ki de hayır!

Bizler bilinçli işçiler, duyarlı insanlar olarak tüm bu yaşananların sebebinin uzun çalışma saatleri, güvenliksiz çalışma sahaları, denetime tabi tutulmayan işyerleri olduğunu biliyoruz. Bu sebeple de taleplerimizi şöyle sıralıyabiliriz;

a)- İş sağlığı ve güvenliği kurulları tüm işyerlerinde kurulsun ve bu kurullar işçilerin yönetimine verilsin, bu kuruldaki işçi temsilcilerinin işten atılması yasaklansın!

b)- İşyeri hekimlerinin ve iş güvenliği uzmanlarının ücretleri, sendikaların ve meslek örgütlerinin denetimindeki bir devlet fonundan karşılansın! İşyeri hekimlerinin işverene bağımlılığı sonlandırmadıkça işyerlerinde yaşanan tüm kazalar hasır altı edilmeye devam

edecektir.

c)- Gerekli önlemleri almayan, denetimleri engelleyen patronlara ağır para ve hapis cezaları getirilsin. İşyerinde iş kazası sebebiyle ölüme yol açan işveren kasıtlı ölüme sebebiyet vermekle yargılsın.

olarak uyuklamak kaçınılmaz olduğu için yaşanan kazaların birçoğu işçilerin dikkatsizliği olarak ortaya sürülmektedir. Bu sebeple ağır iş kollarında fazla mesai ve gece çalışmasının kaldırılması

f)- Ücretler yükseltsin, iş saatleri düşürül-

d)- İşyerlerinde gerekli önlemler alınmadığı takdirde işçilerin topluca üretimi durdurma hakkı tanınsın! Yeni kanunda ölüm riski fiili olarak ortaya çıkınca işi durdurup işyerinden ayrılma hakkı olan işçi göz göre göre ölüme terk ediliyor. Bu sebeple kaza riskinin çıkacağı fark edildiği anda işçinin üretimi durdurma hakkı tanınmalıdır.

e)- Ağır ve tehlikeli işlerde gece vardiyaları ve fazla mesai yasaklansın! Uzun çalışma saatleri neticesinde dikkat dağınıklığı, biyolojik

sün. Yukarıda saydığımız tüm maddelerin ışığında üretici güçlerin gelişmişlik düzeyi, bilimsel teknolojik devrimin faydası da göz önüne alındığında iş saatlerinin kısaltılmasının bir lütf değil zorunluluk olduğu açıktır. Bu sebeple iş saatlerinin kısaltılması talebimiz ayan beyan yakıcıyla kavgamızın temel taşı olarak ortada durmaktadır.

İş kazaları kader değil; cinayettir.

Burjuva İdeolojisinin Marksist Yazına Yansıması

Veli Kayacı

Kapitalist üretim ilişkilerinin temel özelliği, bütün üretim araçlarının belirli – büyük toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin – ellerinde toplanmasıdır. Aynı zamanda hiçbir üretim aracına ve mülkiyete sahip olmayan ya da çok küçük mülkiyete sahip olanların yanı sıra, sadece emek-gücünü satabildikleri ölçüde bir gelire sahip olan işçi ve emekçilerden oluşan bu toplumsal yapı, piramidin geniş tabanını oluşturur. Kapitalizm öncesi üretim ilişkilerinden farklı olarak kapitalizm ya da sermaye ilişkileri düzeni, kendi devamlılığını sağlamak için sürekli bir “ücretli emeğe” ihtiyaç duyar. Yani sermaye için gerekli ve zorunlu olan “ücretli emek”, daha önceki üretim ilişkilerinden farklı olarak zorunlu toplumsal bağlarından özgürleşmiştir. Ancak geçimini sağlamak için işçiler, ücretli emeğini satabilmek için sözleşmeler yapabilmeye muktedirler. Böylece burjuva hukukuna ilişkin her türlü sözleşmeden doğan ilişkilerini karşılıklı olarak kullanma haklarına sahiptirler. İşçi sınıfının kapitalistlerle ilişkileri en başta emek-gücünün alım ve satım ilişkisidir.

İşçiler, üretim ilişkilerinin kapitalistleşmesi sürecinde, mütemadiyen mülksüzleştirilerek, topraktan ve üretim araçlarından kopartılmış, kendi geçimlerini sürdürmek için başkalarına (Toprak sahiplerine ve kapitalistlere) emek-güçlerini satmak zorunda kalmışlardır. Bu alım-satımın temeli burjuva hukukunun şartlarına ve sermayenin ilişkilerine bağlıdır. Burjuva hukukunun şartlarına göre, kapitalistler ve işçiler, karşılıklı olarak kurdukları bu ilişkilerde güya, tamamen “eşit” şartlardadır. Bu hizmet ilişkileri süreci, sermaye ilişkilerine göre de “eşit değerlerin değişimi” dir. İşçi, belirli

saatlik emek-gücünü kapitaliste, belirli ücret karşılığı satar-kiralar. Burada herhangi bir aldatmaca, kandırmaca söz konusu değildir. Herkes kendi iradesine göre sözleşmeyi imzalamış, bağtlatmıştır.

İşçi belirli saatlik emek-gücünün ücret olarak karşılığını talep ederken şu hesabı ve tespiti yapmıştır: Bunu bir örnekle açıklayalım.

- İşçi ilk başta şunu düşünerek hesabın en başına yazar. Ben aldığım ücretin bir kısmıyla yarın tekrar aynı enerjiyi harcayabilmem için bu enerjiyi yeniden üretebilmemin karşılığı olarak şu kadar yiyecek, içecek vs. bedeli olarak 20.TL.

-Fabrika ile evi arasında işe gidip gelme ücretini kendisi ödüyorsa, gidiş-geliş bedeli olarak 5.TL.

-Barınmak için kaldığı yerin, kira, elektrik, su, ısınma vs. masrafları için 20.TL.

-Evde ev işlerini –evin temizlenmesi, havalandırılması, badanası-boyası, yatak, çamaşır, bulaşık yıkanması, yemek hazırlanması, ütü vs. işlerini yürüten, yarın yaşlanan kocasının yerine yeni emek-gücünün yetiştirilmesi için gerekli çabaların gösterilmesi, yani çocukların bakım bedeli 20.TL

-Evde yaşlanmış, bir iş göremeyen, geçmişte kendisinden sonra gelecekler için aynı hesapları yaparak çalışmış olanların bakımı ve giderleri için 20.TL

-Okula giden çocukların eğitim, servis vs. bedelleri için 10.TL

-Kendisinin ve ailesinin sağlık, haberleşme sosyal ve kültürel gelişimi için harcanacak bedeller için 10.TL gibi.

Bir hesap listesi çıkararak günlük ücretini belirler. Oluşturur. Böylece günlük 105.TL ve haftalık 7 gün üzerinden bir hesap yapar. Bu hesabın içi-

ne iki günlük hafta sonu tatili (Kesintisiz 48 saat) ilave eder. Böylece ortaya $7 \times 105 = 735$.TL gibi bir rakam çıkar. Bu rakamdan iki günlük yol ücretini düşer $2 \times 5 = 10$ buradan $735 - 10 = 725$.TL Haftalık ücreti ortaya çıkar. İşçi kapitalistten günlük iş günü (Yolda geçen zamanlar, dinlenme ve yemek aralıkları dahil) 7 saatten 5 işgünü için haftalık olarak talep eder.

Kapitalist bu talebe karşılık hesabı bir de kendisi kontrol eder. Ve hatta kapitalistlerin Ortak Kurullarında, Meclislerde (Parlamento) ortak gündem yaparak bu konularda birbirleriyle ortak dayanışmaya giderler. Bunları bir standarda bağlarlar, bunlar için yasalar, yönetmelikler, tüzükler hazırlayarak her seferinde ayrı ayrı hesap yapmaktan, dert anlatmaktan, yanlış anlamaktan, yanlış hesap yapmaktan kurtulurlar.

İşçiler de bu konuda geri durmazlar, durmamışlardır. Tarih sahnesine çıktıklarından bugüne kadar bu uğurda gerek bireysel, gerek toplu olarak, örgütlü ve örgütsüz, sendikalı, sendikasız, her türlü eylem biçimini uygulayarak haklarını korumak için, almak için vs. mücadele etmişlerdir. Her işçi, geçmiş işçi kardeşlerinin mücadelelerine ilişkin bilgileri okumalı, diğer işçi kardeşlerine bunları anlatmalıdır. Çünkü bu toplumsal savaş, bu koşullar ortadan kaldırılmadığı sürece devam edecek, sınıf savaşı bitmeyecektir. Ta ki sınıflar ortadan kalkıncaya kadar.

Şimdi biz konumuza dönelim. Kapitalistimiz işçinin hazırladığı bu hesap tablosunu inceledikten sonra kendi itirazlarını ve teklifini “sunar”. Şimdi bu itirazlar üzerinde biraz duralım.

1-İlk olarak üzerinde durdukları itirazlarının başında iş gününün hesabı gelir:

Kapitalist üretim ilişkilerinin başlangıç yıllarında kapitalistler, işçileri belirsiz işgünü zamanı içerisinde saatlerce çalıştırıyorlar, işçiler fiziki ve biyolojik olarak takattan kesilinceye kadar çalıştırmaya devam ediyorlardı, ancak işçinin fiziki ve biyolojik yapısı bunu sınırlıyordu, çalışmıyor, bitkin kalıyordu. Ertesi günü işe gelemiyor, kapitalistin işleri aksıyor, işçiler böyle yerlerde çalışmak istemiyorlardı. Kapitalistler çalışmayı zorunlu tutuyor, çalışmayanları çeşitli damgalar vurarak, on-

ları “suçlu” vs. gösterip çalışmaya zorluyorlardı. (Bknz. Türkiye de Maden ve Kömür İşletmeciliği tarihi, F.Engels’in İngiltere de Emekçi Sınıfların Durumu vb.)

İşçilerin, kapitalistlerin uzun işgünü çalışma taleplerine karşı çıkışları sınıf mücadelesinin temel itiraz konusudur. 14-16 saat çalışma gününden, 10-12 saatlik işgünü taleplerine, 1870’li yıllardaki 8 saatlik işgünü için mücadeleler herkesin belleklerinde olan mücadelelerindendir.

Kapitalist işçilerle anlaştığı işgününe ilişkin anlaşmaları sonucu ücretleri öder. Kapitalist hammadde, makinelerden oluşan üretim araçlarıyla işçiyi üretime koşar, işçi çalışmasının belirli süresinde ücret olarak aldığı kısmın değerini üretir, ama o iş günü olarak anlaştığı süreyi, anlaşma gereği doldurmak zorundadır. Bu süre içerisinde de üretmeye devam eder. Ancak bu sürede üretilen ürünler için işçi bir emek harcamasına rağmen kapitalist bunun için işçiye her hangi bir bedel ödemez. Bundan dolayı kapitalist bu süreyi her zaman uzatmak, uzun tutmak arzusu, çabası içerisinde dirler. İşçiler uzun çalışma saatlerine her zaman itiraz eder, bu uğurda mücadele ederler. Burada karşılıklı bir uzlaşmanın sürekli olmamasından dolayı kapitalistler bunu çeşitli yöntemlerle aşmaya çalışırlar. Bunlardan biri üretim araçlarındaki değişiklik ve yeniliklerle işçinin, birim zamanda ürettiği meta miktarını artırmak yönündedir. İşçi eski üretim ile 100 birim günde meta üretiyorsa, yeni teknik ve makinelerle 150-180 birim gün meta üretirmeye başlarlar. Yani işçi aynı ücretle aynı işgünü içerisinde birisinde 100 birim diğerinde 150 birim meta üretmiştir. Bu ancak işçinin daha yoğun çalışmasıyla mümkün hale gelmiştir. Yani işçi 12 saatte üreteceği, yada harcaacağı emeği 8 saate indirgemiş, enerjisinin yoğunlaşmasını sağlamıştır. Bu durum tüm kapitalistlerin uyguladığı ve uygulamak zorunda oldukları adı “rekabet” denilen ilişkilerin temelidir. Bugün bu mücadele ve rekabet sadece “kayıt dışı”, kayıtlı fabrikalarda, işyerlerinde değil tüm işkollarında, ülkede ve uluslararası bölgeler,(Serbest bölgeler) devletler de geçerli ve gündemdedir. Kapitalizmin gelişimi ve iş bölümü bugün işgünü çok çok çeşitlendirmiş (Bunu “esnekleşme” de diyorlar), yıllardan beri uygulamaktadır. Fabrika ve işyerlerinde parça

işler, saatlik ve zamana dayanan, kısa süreli, çeşitli adlar altında bölümlere ayrılmış işler, her türlü iş kolunda uygulanmakta, sürdürülmektedir.

Bu konudaki tespitlerimizi ve değerlendirmelerimizi başka yazılarımızda değerlendirmeye alacağız. Şimdilik bu kadarının yeterli olduğu kanındayım.

2- Çalışma koşulları; kapitalist için pek önem arz etmez, yeter ki artı-değer üretimine, dolaşımına, değişimine engel olmasın. Fakat işçiler açısından hayati önem arz eden bu durum ayrı bir mücadele alanıdır. Biz buna “İşçi Sağlığı ve Güvenliği” diyoruz. Kapitalistler bu yönde harcama yapmak istemedikleri gibi, yapılan harcamaları kısma yönünde de çaba sarf etmektedir. Kapitalistlerin en çok direktikleri emek yağması ve sömürüsünün yoğunlaştığı bu iki alan, işçiler için bir ölüm-kalım meselesidir.

Kapitalistimiz şimdi de ücretleri belirleyen kalemeler üzerinde itirazlarını yoğunlaştırır. Burada da işçileri birbirine kırdırır. Bu da işçiler arasındaki “Rekabet” alanıdır. Bu iki yönlü işleyen, iki tarafı sivri değnektir. Yerine göre kendisine, yerine göre rekabet içindeki işçiye zarar verse de, sonuçta tüm olarak işçi sınıfına zarar veren toplumsal bir olgudur.

Kapitalist işçiye, kendisine daha ucuz, düşük ücretle çalışacak işçiler olduğunu ve hatta bu günkü rakamlarla dünyada 2 milyarın üzerinde işsiz olduğunu hatırlatarak tezini geliştirir. İşçiye başta yaptığı ücret tespiti için kullandığı tablosunu yeniden gözden geçirmesini ister. İşçi buna itiraz edecek olsa da gerçeklerden kaçması mümkün değildir. Tablodan ufak ufak tavizler vererek rakamları küçültmeye başlar. Bu pazarlık ve gözden geçirmeler, kapitalizmin gönenç durumlarına göre bir takım değişiklikler de gösterir. İşlerin iyi olduğu gönenç dönemlerinde ücretlerde bir takım iyileşmeler yaşansa da işgünü uzunlulukları, fazla mesailer bunları kapatmada rol oynarlar. Durgunluk ve kriz dönemlerinde her şey daha berrak ve net olarak ortaya çıkar. Ya uzun işgünlerini düşük ücretlerle çalışmayı kabul edeceksiniz, ya da işsiz güçsüz aç kalmayı (tabii ki aileyi de aç bırakmayı) tercih edeceksiniz. Bu durum bazen bir tercihten ziyade toplu işten çıkartmalar biçiminde zorunlu

bir hal de alabilir.

Şimdi bunların detaylarını bir yana bırakarak işçinin tablosu üzerinde biraz incelemede bulunalım.

Kapitalizmin başlangıcında ücret belirlemeleri işçiler ve kapitalistler arasında sadece işçinin kendisini ilgilendiren harcamaları dikkate alınarak yapılmıyordu. Sanki işçinin evde ailesi, çocukları yokmuş farz ediliyor buna göre hareket ediliyordu. İşçinin ailesi kendi geçimlerini ayrı işler ve üretimler yaparak gidermeye çalışıyorlar, yada işçinin düşük ve bireysel harcamalarına ancak yeterli ücretle geçinmeye çalışıyorlardı. Ücretlerin ne kadar düşük olacağı konusunda kapitalistler ve onların akıl hocaları harıl harıl, akademilerde, Kurullarda, Meclislerde (Parlamento) çalışmalar yapıyor, işçiler isyan üzerine isyan, çatışma üzerine çatışmalara giriyorlardı. Başlangıçta yoksullaşmalarının ve işsizliklerinin sorumlusu olarak makineleri gören işçiler, “makine kırıcılığı” hareketini yarattılar Luddizm de denilen bu hareket, fabrikalara baskınlar düzenliyor, makineleri kırıyorlardı. Bu hareketin yenilmesi sonrasında ortaya çıkan Çartist hareketlerle bu mücadeleyi daha farklı boyutlara taşıdılar. Daha sonra birlikler ve sendikal örgütler gibi dayanışma örgütleri yaratarak durumlarını iyileştirmeye çalıştılar. Bu arada kapitalizm gelişmesini korkunç bir hızla sürdürmüş, muazzam meta ve sermaye birikimine ulaşmış, metaların değeri düşmüş, bunlara ulaşmak biraz daha kolay hale gelmişti. Ücret tablosundaki gider kalemlerinin değerleri de düşmeye devam etmiş, tabloya yeni kalemler de eklenmiştir. İşçi sınıfı hangi dönemde yaşarsa yaşasın üretim araçlarından yoksunluğu devam etmiş, yoksulluğu, tüketim araçlarına ulaşımı ise sürekli değişimler göstermiştir. Bu gün bu yoksulluk, içinde bulunduğu tarihsel koşullar, üretkenlik, değer bileşimi olarak ele alındığında, artmıştır.

Bu kısaca şöyle özetlenebilir: kapitalist üretimin formülasyonu kısaca şöyledir. $P - M - (İG - \ddot{U}A) \dots R \dots M' - P'$ dır. Kapitalist elindeki parasının (P) bir kısmını İşgücü (İG) Metasına, Bir kısmını Üretim Araçları (ÜA) metasına yatırarak bunları fabrikasında, işletmesinde, atölyesinde üretime sokar (..R..) Üretim süreci olarak adlandırılan bu

dönem aynı zamanda yeni değerlerin de üretildiği süreçtir. Üretim sürecinde hammaddelerin, enerjinin, yardımcı malzemelerin değerleri tamamen, makinelerin değeri ise kullanıldığı kısım, aşındığı kısım oranında yeni ürüne aktarılır. İşgücüne ödenen değer ise tamamen aktarılırken, yanı sıra işgücü kendi değerini aktardığı zaman üretimden çekilmez, kapitalistle anlaştığı süre bitene kadar üretime devam eder. Bu süre zarfında harcanan iş gücüne kapitalist hiçbir değer ödemez. Kapitalistin bu karşılığı ödenmeden el koyduğu ürüne Marksist literatürde artı-ürün, bunun parasal değer olarak adı artı-değer olarak adlandırılır. Formülümüzdeki bunun ifadesi M' olarak ifade edilir. Bunun paraya çevrilmiş kısmı ise P' olarak ifade edilir. Burada başlangıçta yatırılan sermaye P ile Üretim süreci sonrası üretilen M' 'nin paraya çevrilmiş P' arasındaki fark bize artı-değer'in niceliğini verir. Artı-değer'in/(İG) işgücüne ödenen değişen sermayeye oranı bize artı-değer oranını verir. (a/d) , $d=İG$. $d=Değişen sermaye Artı-değer'in/ (İG+ÜA)$ Toplam Sermayeye oranı ise bize Kâr Oranını verir. $Kâr Oranı=a/S+d'$ dir.

Kapitalist bir işçiden karşılıksız olarak el koyduğu artı değeri artırmak, metada toplumsal olarak gerekli emek miktarını düşürmek zorundadır.

Böylece kendi ürettiği metaların değerini düşürürken, dolaylı olarak emek-gücü metasının değerinin düşmesine de katkıda bulunur. Tüm kapitalistler arasındaki bu işleyiş sonuç itibarıyla tüm metaların değerinin düşmesine neden olur. Buna emek-gücü metası da dahildir. Bu aşamada işçi ücret belirleme tablosunu tekrar gözden geçirmek, kapitalistte bunu takip etmek durumundadır. Şimdi burada biraz ekonomi politiğin dışına çıkarak bazı gözlemleri aktaralım. Kapitalizm aynı zamanda bir meta üretimidir. Ve metalar birbirleriyle ilişkilerini değerleriyle ifade ederler. Bu ifadenin parasal adı da fiyat'dır. Şimdi emek-gücü metasının (belli süreliğine kiralanan-satılan) değeri bu metanın üretimi için toplumsal olarak gerekli emek miktarının değeriyle ölçülmesi, sonuçta emek-gücünün değerinin de sürekli olarak düştüğünün göstergesidir. Şimdi durum böyle iken emek-gücünün üretiminin karşılığı olan meta miktarı aynı kalırken değerlerinin düşmesi, ücretlerin sabit kalması durumunda daha çok miktarda meta değişti-

mine olanak vermesi gerekir. Ama durum böyle olmaz. Meta değişiminde kullanılan paranın veya parayla ifade edilen metaların değerleri düşerken, fiyat hareketlerinin, sermaye hareketlerinin marifetiyle "enflasyon", "devalüasyon" vs. adlar altında gerçek işlevlerini yitirmiş görünürler. Bu görüntü altında ücretlerdeki düşüş, ücretler artıyor görünmesine rağmen, görelî olarak sağlanmış olur. Bu hesaplamalar sadece ücretlere ilişkin değildir, Merkez bankalarının, Maliye ve Finans marifetleriyle diğer meta ve hizmetlere de yansımaları sağlamış olurlar. Bu durum biraz iradi gibi görünse de buradaki illüzyon tamamen metalar arasındaki dengenin ve ilişkinin yeni şartlara göre kendini yeniden oluşturmalarıdır.

ABD'nin 2008 krizinde ekonomisini ve bankaları, firmaları "kurtarmak" için piyasaya sürdüğü 900 Trilyon Doların üzerindeki paranın Amerikan ve Dünya ekonomisindeki olası sonuçlarının ne olması ve olmaması gereken sonuçları bunu en iyi ifade eden olgulardır.

Kapitalist sistemde toplumsal sınıfların gelirleri işçi sınıfı için ücret, kapitalist sınıf için işçi sınıfından sızdırılan-karşılıksız olarak el konulan artı-değerdir. Faiz, rant gelirleri ise bu işçiden sızdırılan artı-değerin parçalarıdır. Bunların miktarı ve dağılımı iradi değil, kapitalist üretim ilişkileri yasalarına tabidir. Bunun belirleyici unsuru "Değer Yasasıdır".

N.Fırat makalesinde bunu iradi olarak algılamakta, kapitalist üretimin toplumsal yasalarının iradi olarak değiştirilebileceğini vaaz etmektedir. "Kapitalist sistem, ikinci dünya savaşı sonunda proletaryanın mücadelesi ile hak ettiği kazanımları, kâr oranlarının düşme eğilimi sonucu ortaya çıkan durumu tersine çevirmek ve kazanımları geri almak amacıyla ekonomik, sosyal, ve ideolojik planda saldırıya geçmişti. Kâr oranlarının düşme eğilimini tersine çevirme hedefi, ilk elden çalışan sınıfların ücretlerine yönelerek, esnek üretim adı altında iş güvencelerini yok sayarak, onların sosyal kazanımlarının yok edilmesi üzerinden yapılabilirdi." Yukarıda kâr oranlarının formülünü vermiş ve artı-değer oranını yükseltmek için kapitalistlerin sürekli olarak üretim araçlarında yenilemeler-yenilikler yaparak üretim süreçlerinde ölü

sermaye, sabit sermayeyi, değişen sermaye aleyhine artırma eğiliminde olduğunu göstermiştik. Bu eğilim sonuçta değişen sermayenin (d) değişmeyen sermayeye-toplam sermaye- (S) oranını sürekli olarak düşürdüğünü görürüz. Bu yasanın sürekli olarak işlemesi her döngüde kar oranlarını düşürerek ilerlemektedir. Yani bu demektir ki, kapitalist üretim bu durumunu sürdürdükçe piyasa da değersiz metalar yığını ile dolup taşmaktadır. Siz iradi olarak bu yasayı ne tersine çevirebilir, ne de ortadan kaldıracabilirsiniz. Kapitalizm, sermaye sürekli canlı emeği sömürerek ayakta kalabilir. Artık sermayeler daha az canlı emeği harekete geçirmekte, daha çok miktarda meta kitlesi üretmektedir. Bir zamanlar TC. Başbakanı Tansu Çillerin söylediği “Mutlu azınlık” deyiimi bu sermayenin harekete geçirdiği sınırlı sayıdaki canlı emeğin ifadesidir.

“1990’lı yıllarda sosyalizmin çözülmesi, kapitalist emperyalist yapının işini daha da kolaylaştırmış; emperyalist kamp, saldırılarını en üst düzeye çıkarmıştı.”

1990’lı yıllar “sosyalizmin çözülmesi” değil, kapitalizmin restorasyonunun tamamlandığının tarihidir. Burada kapitalizmin restorasyonuna katkıda bulunanlara aklamak gibi bir duruma düşmemek için böyle bir ifadenin kullanılacağını pek ihtimal vermiyorum ama düzeltmeden de geçemeyeceğim. Önce ideolojik olarak SBKP 21. Kongresinde Komünist Parti, arkasından diğer uygulamalarla sosyalist inşa süreci sekteye uğratarak sosyalist üretim ilişkileri revize edilerek kapitalist ilişkilere evirtildi. 1989’larda siyasi olarak da (lafzi olarak) son verildi. Şimdi yeniden işçi sınıfı hangi koşul ve şartlarda olursa olsun, kendi sınıfsal mücadelesinin gerekliliklerini yerine getirmeye azimli ve kararlıdır. Böyle de olmak zorundadır.

“İşçi sınıfının ilk başlardaki tutukluluğu ve bekle gör yaklaşımı, yerini ‘hak aramak için sokağa’ anlayışıyla yer değiştirmektedir.” İşçi sınıfının ideolojik, siyasi, örgüsel mücadelesi onun sınıf bilincine ulaşmış ileri unsurlarının katkısı, kitlelerce sınanmış teorik birikimi ve Kılavuzluğuyla mümkündür. Kendiliğinden mücadeleleri, kalıcı ve kapitalist ilişkileri ortadan kaldırmaya, burjuva egemenliğini yıkmaya yeterli ve olanaklı değildir.

“Kâr oranlarının düşme eğiliminin tersine çev-

rilme hedefi, ilk elden çalışan sınıfların ücretlerine yönelerek, esnek üretim adı altında iş güvencelerini yok sayarak, onların sosyal kazanımlarının yok edilmesi üzerinden yapılabilirdi” denmekte. Kapitalizmin ücretlerin ve sosyal hakların düşürülmesinin eğilimi yeni değil, kapitalizmin ortaya çıkışından beri süregelen bir olgu ve mücadele alanıdır. Sınıf mücadelesinin gücü bu mücadelenin seviyesini belirleyen en büyük unsurdur. Kapitalizm şartlarında işçilerin hiçbir zaman “iş güvenceleri” olmamış, bu “güvenceyi” mücadeleleri, Proletaryanın Kılıcıyla güvence altında tutabilmişlerdir. Sınıf mücadelesinin kapitalistler lehine döndüğü durumlarda ise Azrail’in Kılıcı bütün sosyal hakları tırpanlanmış, işçi sınıfı ve emekçiler yoksulluğun derinlerine doğru itilmiştir.

Yazıda da belirtildiği gibi, işçilerin yaşamlarının ve yaşam koşullarının “artık iyileştiği”, “farkın azaldığı”, işçilerin “ev”, “araba” gibi bir takım yaşam araçlarına sahip olduğu, “kredi”, “K.Kartı” yöntemleriyle yaşamları daha da kolaylaşmaya başladığı biçimindeki sözler, kapitalizme giydiren kuzu postuna benzer şeylerden öte bir anlam ifade etmemektedir. Çünkü kapitalistleri ayakta tutan artı-değer sömürüsü ortadan kalkmamış, azalmamış tersine daha da yoğunlaşarak artmıştır. Biraz sağa sola, çalışma alanlarına, emek süreçlerine bakarsanız bunu gözlerinizle ne kadar geçek olduğunu görürsünüz.

Finans kapitalin kullandığı artı-değeri gerçekleştirmek (paraya çevirmek), dönüşümünü “güvence” altına almak için geliştirdiği “enstrümanlar” kapitalizmi ebediyete götürecek yollar ve araçlar olmadığı, kapitalizmin ta merkezinde, ABD’de “test” edildi ve sınıandı. Değer Yasası bütün ihtişamıyla kapitalistlerin, yordakçılarının, destekçilerinin suratına patladı. İllüzyonistlerin bütün hileleri gün yüzüne çıktı, hiçbir karanlık gerçeklerin üzerini örtemedi. Yüzelli yıllık gelişme Marksizmin her zaman güncel ve bilimsel öğreti olduğunu gözler önüne serdi ve kanıtladı.

Örgüt Çalışmasına Övgü

Güzel şeydir

Sınıf kavgasında ortaya çıkıp konuşmak,
Yalın bir sesle yığınları kavgaya çağırarak,
Zalimi ezmek, mazlumu ayağa kaldırmak.

Lâkin namı altındaki kapitalistlerin
Gizli gizli ve ilmi ilmi
Partinin ağırlarını öğren
O ufak tefek gündelik işler
Hem yararlıdır, hem çetin.
Konuşacaksın, ama
Bilmeyecekler konuştuğunu senin.
Üstün geleceksin, ama
Senden bilmeyecekler üstünlüğünü
Öleceksin, ama
Kimse bilmeyecek öldüğünü.

Büyük işler görenler çıkmadı değil,
Ama hep ün kazanmak için,

Aynı şeyleri yaparlar mıydı, dersin,
Unutulacaklarını bilseler?
Oysa o fıkara sofrasından eksik olmaz ONUR.

O daracık barakanın alçacık kapısından
Eğilip çıkan başka türlü bir uludur
Ve ÜN “Kim yaptı bunca işi?” diye
Boşuna onu arayıp durur.
Sözümüz size, ey adsız sansız savaşçılar,
Yüzünüzü açın n’olur!
Çıkın bir an karanlıklardan!
Nişan değil, size dünya halklarından
Selam getirdik, selam!

Bertold Brecht
(Çev. Can Yücel)

Daha önce, okurlarımıza devrimci Alman şairi, tiyatro yazarı ve kuramcısı Bertold BREHT’in ünlü şiiri “OKUYAN BİR İŞÇİNİN SORULARI”nı sunmuştuk. Breht, o şiirinde işçi sınıfına, “Çünkü, yarın sen yöneteceksin!” diye seslenerek, ısrarla işçilerden, hiç durmadan okumalarını, öğrenmelerini ve hayatı sorgulamalarını ve bu bilinçle daha güzel bir yaşam için savaşmalarını istiyordu.

Usta şair; bu sayıda sunduğumuz “ÖRGÜT ÇALIŞMASINA ÖVGÜ” başlıklı eşsiz şiirinde ise övgü ve ün beklemeden, sessiz sedasız ve ilmi ilmi devrimciler örgütünü dokuyan komünist örgütçülere sesleniyor. (Ki böyle örgütçülere ve bu örgütçülerin inşa ettiği kararlı bir devrimciler örgütüne sahip olmadan proletarya tarihsel rolünü oynayamaz; yani iktidarı fethederek komünist toplumu kuramaz.)

Ün peşinde koşmadan ve hiçbir övgü beklemeden, bir devrimciler örgütü inşa etmek ve işçi sınıfı bağrında kök salmak için hiç durmaksızın çalışan devrimci kadrolara ne mutlu!